

Jaarrekening 2019 | Stad

Inhoudstafel – Jaarrekening 2019

Administratieve gegevens

Doelstellingenrealisatie 2019	1
De doelstellingenrekening (schema J1)	118
Financiële toestand	121
De exploitatierekening (schema J2)	122
De investeringsverrichtingen van het financiële boekjaar (schema J3)	126
De rekening van een afgesloten investeringsenveloppe (schema J4)	130
De liquiditeitenrekening (schema J5)	131
De balans (schema J6)	132
De staat van opbrengsten en kosten (schema J7)	134

Administratieve gegevens

Type beleidsrapport:	Jaarrekening
Naam bestuur:	Stad Antwerpen
NIS-code bestuur:	11002
Adres bestuur:	Grote Markt 1, 2000 Antwerpen
Rapporteringsperiode:	2019
Wettelijk depot:	D/2020/0306/6

Doelstellingenrealisatie 2019

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

INHOUD

WOORD VOORAF	4
1. WOONSTAD	5
1HWN01 - Antwerpen is een duurzame stad	6
1SWN02 – Wonen, economische functies en publieke voorzieningen zijn gevarieerd, nabij en bereikbaar in elk buurt- en districtscentrum	18
1SWN03 – Een propere, goed onderhouden publieke ruimte is een vanzelfsprekendheid voor bewoners, bezoekers en bedrijven	23
1SWN05 – De aanleg en heraanleg van de publieke ruimte verzekeren een aangename stad	33
1SWN06 – De stad bouwt aan een aantrekkelijke stad en een duurzame, kwaliteitsvolle omgeving waar mensen graag wonen, werken en zich ontspannen	39
2. VEILIGE STAD	43
1SVG02 – De drugshandel en de daaraan gerelateerde overlast en criminaliteit wordt verminderd door een maximaal gebruik van de bevoegdheden van de zonale veiligheidspartners, in samenwerking met andere partners	44
3. MOBIELE STAD	47
1SMB05 – Bij grote werven op het publiek domein met invloed op de verkeerstromen, zorgt een doelgerichte aanpak van minder hinder voor een beperking van de economische en/of sociale schade	48
4. LERENDE EN WERKENDE STAD	54
1SLW06 – De Antwerpse arbeidsmarktparadox is structureel aangepakt	55
1SLW09 – Er is voldoende onderwijscapaciteit in Antwerpen zodat alle leerlingen een geschikte plaats hebben	64
5. BRUISENDE STAD	67
1SBR03 – Bewoners en bezoekers beleven cultureel erfgoed in Antwerpen als een gedeelde grondstof en waarderen het verleden als een bron van kennis, inspiratie en genot	68
1SBR05 – Alle kinderen, tieners en jongeren ervaren voldoende fysieke en mentale ruimte om zich in hun vrijetijd te ontspannen en te ontplooiën	75
6. HARMONIEUZE STAD	81
1HHM01 – De sociale grondrechten van alle Antwerpenaren en in het bijzonder van mensen in armoede zijn gegarandeerd	82
1SHM12 – Alle Antwerpenaren beschikken over gelijke kansen om te participeren aan de stadsgemeenschap, met de Nederlandse taal als verbindende factor	100
7. STERK BESTUURDE STAD	111
1SSB06 – Antwerpen staat nationaal en internationaal op de kaart en is aantrekkelijk voor alle potentiële bewoners, bezoekers, bedrijven en brains	112
1TSB08 – Iedere medewerker zet zich elke dag ten volle in om de doelstellingen te realiseren ...	114

De redactie van deze teksten per beleidsdoelstelling werd afgesloten op 6 maart 2019.

WOORD VOORAF

Deze doelstellingenrealisatie maakt onderdeel uit van de beleidsnota van de jaarrekening. De doelstellingenrealisatie verwoordt het beleid dat het bestuur gedurende het financiële boekjaar 2019 heeft gevoerd en bevat:

1° per prioritaire beleidsdoelstelling, opgenomen in het budget, een overzicht van de realisaties van de onderliggende actieplannen en acties;

2° per actieplan van de prioritaire beleidsdoelstellingen, opgenomen in het budget, een overzicht van de ontvangsten en uitgaven van het financiële boekjaar 2019.

In deze doelstellingenrealisatie wordt enkel gerapporteerd over de prioritaire beleidsdoelstellingen van Stad Antwerpen en de bijhorende budgetten. Voor de rapportering over de acties en de ingezette middelen van andere entiteiten, zoals OCMW en lokale politie, verwijzen we naar verantwoordingsdocumenten van deze entiteiten.

1. WOONSTAD

1HWN01 - Antwerpen is een duurzame stad

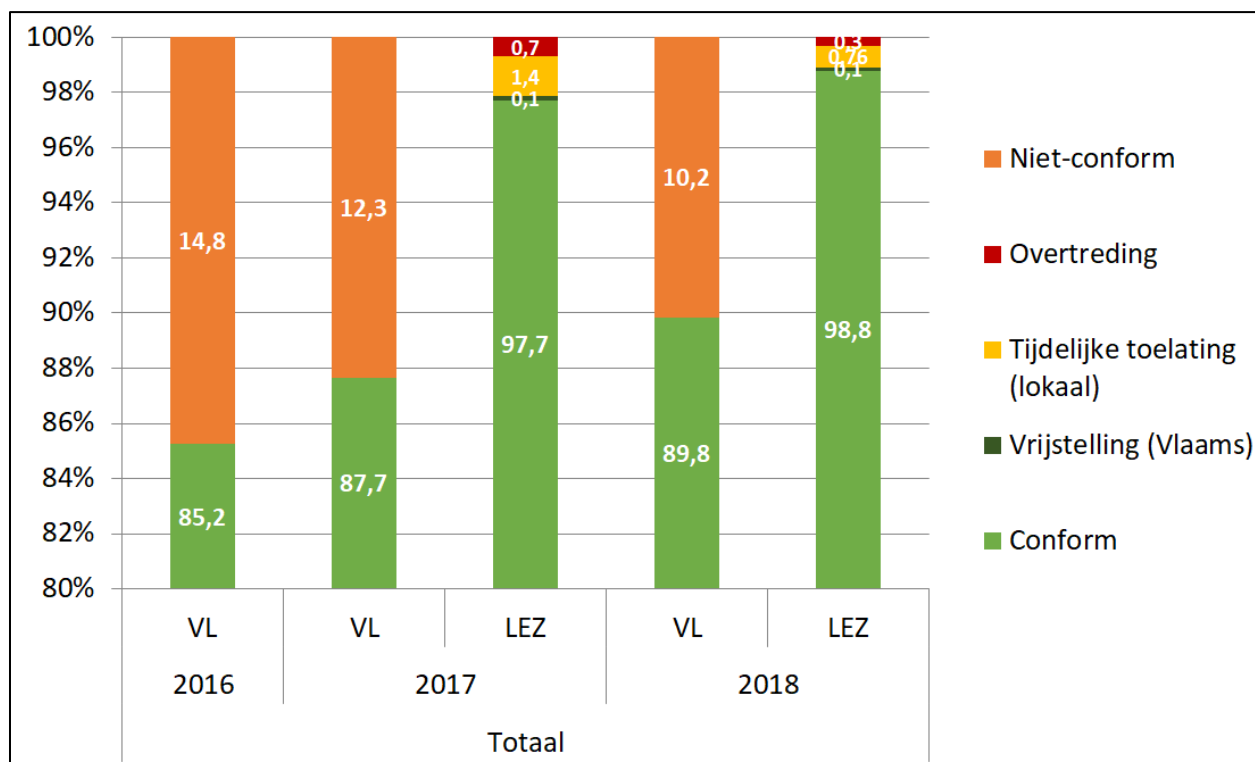
Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	8.819.175	8.340.070	7.711.983
	Uitgaven	9.334.286	11.980.674	11.648.292
Investering	Ontvangsten	510.000	1.362.151	1.725.151
	Uitgaven	1.218.829	3.233.531	4.172.020

1HWN0101 - De ecologische duurzaamheidsambities zijn maximaal gerealiseerd met het oog op een hoge levenskwaliteit voor iedereen en economische waardecreatie

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	7.991.325	7.164.049	6.734.500
	Uitgaven	3.461.484	5.311.950	5.592.550
Investering	Uitgaven	25.987	124.894	81.076

Lage-emissiezone

- Uit de analyse van het wagenpark in de LEZ eind 2018 en de vergelijking met de evolutie in het Vlaamse wagenpark blijkt een verdere verschoning van het wagenpark. Onderstaande tabel toont het aandeel voertuigen dat over de juiste euronorm beschikt in het Vlaamse wagenpark (VL) versus in de LEZ (op basis van ANPR-scans):

- Voor handhaving op buitenlandse voertuigen werd de samenwerking met Modero verder voorbereid. Op 5 juli 2019 werd bepaald op welke manier de handhaving opgestart zal worden.

Op Benelux- en Europese fora kaartte de stad geregeld de noodzaak van Europese uitwisseling van technische voertuiggegevens aan om de registratieplicht voor (buitenlandse) wagens met juiste euronorm overbodig te maken.

- De wijzigingen aan het LEZ-decreet werden op 3 mei 2019 definitief goedgekeurd, met onder meer op basis van de Antwerpse praktijkervaring in administratieve vereenvoudiging en het mogelijk maken van het gebruik van mobiele ANPR-camera's. Op 6 september 2019 werden de wijzigingen aan het LEZ-besluit goedgekeurd. Deze wijziging voorziet o.a. een oplossing voor lichte tractoren en maakt regularisatie van een laattijdige registratie mogelijk onder bepaalde voorwaarden die de gemeente mag opleggen. Zo werd een procedure voorzien voor de laattijdige registratie van conforme voertuigen. Na registratie en betaling van een retributie van 75,00 euro vervalt de boete. Deze procedure werd opgenomen in het gemeentelijk LEZ-reglement en de retributie in het LEZ-retributiereglement. Deze werden in oktober door de gemeenteraad goedgekeurd.
- De voorbereiding van de verstrenging van de LEZ-toegangsvoorwaarden vanaf 2020 ging van start in het voorjaar van 2019. De eerste bewonersbrief werd eind mei, begin juni gebust. De gemeenteraad keurde in juni de aanpassingen aan het stedelijke LEZ-reglement en het nieuwe retributiereglement vanaf 2020 goed. De nadruk van de verstrengingscampagne lag in het najaar met een tweede bewonersbrief die in groot Antwerpen en 12 randgemeenten gebust werd, gevolgd door een grote outdoorcampagne, een onlinecampagne en radiospots.
- Vanaf september 2019 kon men een aanvraag indienen voor een toelating, registratie of vrijstelling voor de verstrenging vanaf 2020, zowel online als via de stadsloketten.

1HWN0102 - Een onderbouwd, gedragen en ondersteunend energie- en milieubeleid is gevoerd en het goede voorbeeld is door onszelf gegeven

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	817.264	1.167.775	969.695
	Uitgaven	2.941.446	3.691.546	3.190.583
Investering	Ontvangsten	510.000	1.362.151	1.725.151
	Uitgaven	1.192.842	3.108.638	4.090.945

Beleidsvoorbereiding- en uitvoering leefmilieu en duurzaamheid

Geluid

- Het college keurde het definitieve geluidsactieplan 2019-2023 voor de agglomeratie Antwerpen goed. Het plan bevat acties voor de aanpak van geluidsknelpunten, het voorkomen van nieuwe knelpuntzones en het behoud van plekken met een aangenaam stedelijk geluidsklimaat.

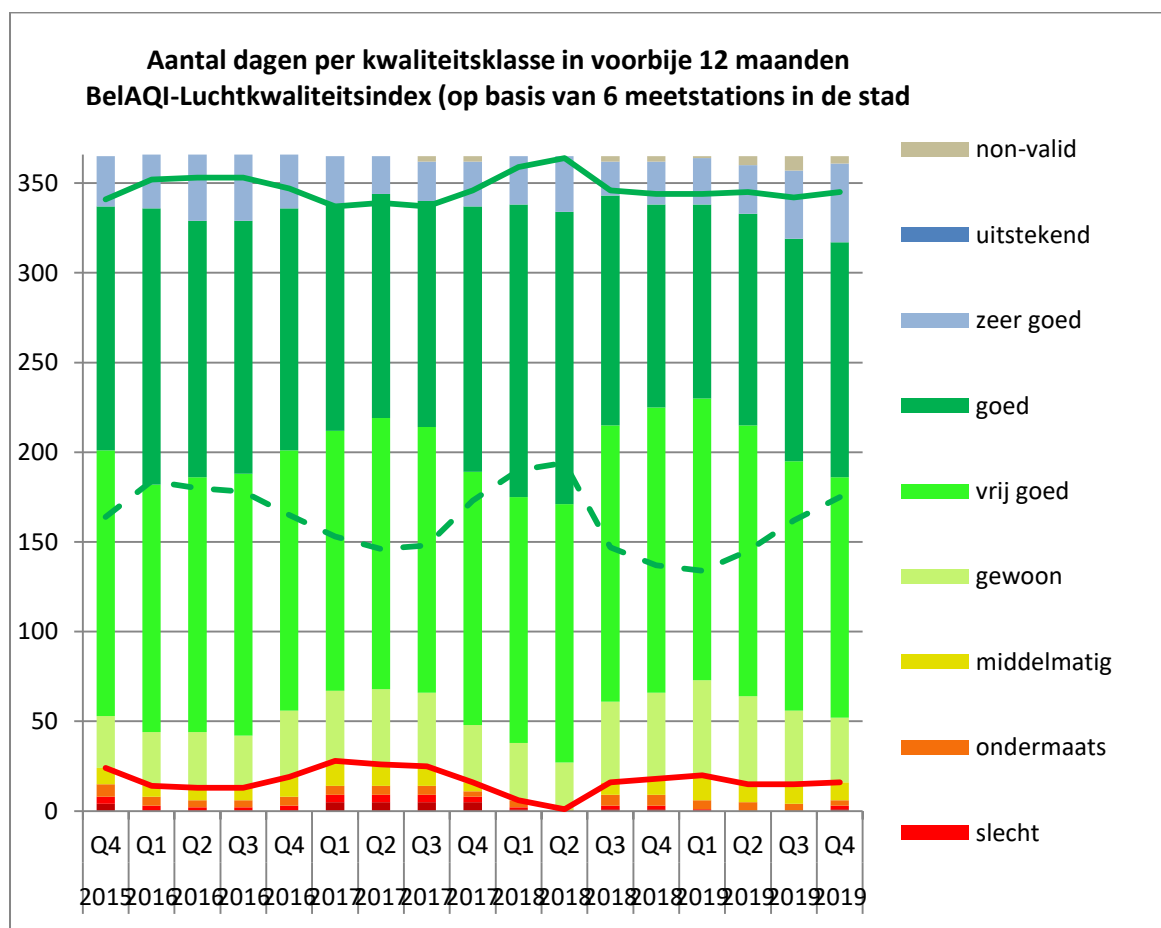
Luchtkwaliteit

- De voortschrijdende jaargemiddelden (periode 1 januari 2019 – 31 december 2019) voor fijn stof PM10 en PM2,5 lagen in alle meetstations onder de Europese grenswaarde. Voor het eerst daalt het PM10-jaargemiddelde onder de Wereldgezondheidsorganisatie-advieswaarde (20 µg/m³) in het meetstation van de Groenenborgerlaan. Het voortschrijdend jaargemiddelde NO2 daalt verder in alle meetstations. De Europese grenswaarde (40 µg/m³) wordt enkel nog overschreden in het meetstation van de Ring.

2019Q4: Meetstations	Plantin Moretuslei, achterkant	Plantin Moretuslei, straatkant	Park Spoor Noord	Ring	Belgiëlei	Groenenborgerlaan		Europese grenswaarde	WGO-advieswaarde
	42R801	42R802	42R803	42R804	42R805	42R817			
PM10, aantal dagen > 50µg/m³	12	19	8	8	18	3		35	3
PM10 jaargemiddelde (µg/m³)	25	26	23	23	25	19		40	20
PM2,5 jaargemiddelde (µg/m³)	14	14	13	14	14	11		25	10
NO2 jaargemiddelde (µg/m³)	32	36	28	43	35	26		40	40
BC jaargemiddelde (µg/m³)	1,2	1,3	1,2	1,9	1,5	1			

De waarden in het geel zijn een overschrijding van de advieswaarde van de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO). De waarde in het rood is een overschrijding van de Europese grenswaarde.

- Het aantal dagen met een goede tot uitstekende luchtkwaliteit (BeIAQI-luchtkwaliteitsindex) nam opnieuw toe in 2019.

- Het Interreg project Zuivere Lucht wil gevoelige groepen extra beschermen tegen luchtverontreiniging. Van 30 april tot 23 december werd een nieuwe luchtzuiveringstechniek getest in kinderdagverblijf 't Wonderkind. 25 scholen stelden zich kandidaat om een Stadslab2050-proefproject op te zetten rond luchtkwaliteit. Een jury selecteerde hieruit vijf scholen. Gedurende dit schooljaar meten leerlingen, leerkrachten en andere betrokkenen van De Spiegel, De Wereldreiziger/Stedelijk Lyceum Quellin, Het Pieterke, Koninklijk Lyceum Antwerpen en het Xaveriuscollege zelf de luchtkwaliteit op school, en testen ze verschillende

luchtkwaliteitsmaatregelen uit. Andere geïnteresseerde scholen worden betrokken bij dit project via een lerend netwerk, met o.a. een eerste Ecotreffen Zuivere Lucht op 26/11/19.

- Het college kende een investeringstoelage toe voor luchtzuiveringsinfrastructuur aan een kinderdagverblijf (De Vriendjes) en een school (Mariagaarde).

Energie/Warmtebeleid

- Een onderzoek naar de opportuniteiten van de werken aan de Ring op vlak van water(beheersing) en energie werd opgestart (OverDeRing). Hierin wordt onder meer het tracé bepaald van een toekomstige ringleiding warmte.
- Voor warmteproject Antwerpen Zuid is een Request for Information (RFI) gepubliceerd waarin onderzocht werd of en waar er alternatieven mogelijk zijn voor het verwerken van restafval en de bijhorende restwarmtevalorisatie zoals in de nieuwe plannen van Isvag zijn voorgesteld. De RFI werd ondertussen opgeleverd.
- Vanuit het Stadslab2050 innovatietraject Energieflux werd door stakeholders een haalbaarheidsstudie ingediend bij Vlaio rond een nieuw Energieconcept voor de Nationale Bank. Dit werd goedgekeurd en wordt in 2020 uitgevoerd.

Klimaatmitigatie

- De opmaak van het klimaatplan2030 werd gegund voor het luik mitigatie aan een consortium onder leiding van DNV. In dit kader werden 10 diepte-interviews gedaan en werden workshops georganiseerd rond hernieuwbare energie, stadsrenovatie, financiering en governance. Meer dan 100 stakeholders namen hieraan deel, waaronder VOKA, Straten-Generaal, Haven, Rescoop, Fluvius, Bopro, ... Op basis van de input van de workshops werden 7 strategische doelstellingen en meer dan 100 maatregelen geformuleerd. Twee plan- en stuurgroepen werden georganiseerd ter bespreking van een eerste voorstel van onderbouwde strategische doelstellingen en maatregelen. Café Klimaat trok eind november meer dan 100 stakeholders om een eerste overzicht te tonen van de voorlopige resultaten voor zowel mitigatie als adaptatie.
- In het kader van FALCO wordt een energielening via het Ecohuis verder uitgewerkt.
- De resultaten van de emissie-inventaris werden in Energy Transition Management gezet. Dit vormt de basis voor de modellering. De resultaten voor 2017 tonen een daling van meer dan 25%, waarmee stad Antwerpen de doelstelling voor 2020 van 20% CO₂-reductie reeds ruimschoots behaald heeft.

Klimaatadaptatie

- Ook het luik adaptatiestrategie van het klimaatplan2030 werd gegund aan een consortium onder leiding van Antea. Er werden zestien diepte-interviews uitgevoerd, drie voorbereidende werksessies en, samen met het luik mitigatie, een café klimaat. Daarnaast werd het huidige klimaatplan geëvalueerd evenals de belangrijkste lopende adaptieve projecten. Dit alles heeft geleid tot zes strategische doelstellingen met daaraan gekoppeld verschillende maatregelen.
- De sensoren in het kader van klimaatadaptatie werden geplaatst: acht pluviografen verspreid over de stad, één grondwaterpeilmeter ter hoogte van stadsparkvijver, één vijverpeilmeter op de

Brilschans en één debietmeter in de Tuinstraat van de Lange Ridderstraat. De verwerking van data bij Digipolis loopt vertraging op.

- De droogtestudie is afgerond en heeft geleid tot een aantal strategische beleidsaanbevelingen. Deze werden goedgekeurd door het college in februari.
- Het adaptatieteam leverde belangrijke input bij het Waterplan dat in september 2019 door het college werd goedgekeurd.
- Het idee van Energie & Milieu Antwerpen (EMA) voor een watersysteem langsheen de Ring heeft ondertussen geleid tot een studie Water & Energie (W&E) in het kader van OdR (OverDeRing). Deze studie wordt getrokken door Ontwerp & Uitvoering (O&U). Voor Antwerpen-Noord werd een nieuw afwateringsconcept voorgesteld dat verder uitgewerkt zal worden. Via het Milieueffectenrapport (MER) van de Oosterweelverbinding worden belangrijke links met de droogtestudie en de OverDeRingstudie mee bewaakt.
- Op Wolvenberg zal met subsidies van het Stadsvernieuwingproject een natuur-gebaseerd monitorings- en zuiveringssysteem worden getest. Het project wordt getrokken door AGVespa, met ondersteuning van EMA. Het studie bureau SWECO werd hiervoor aangesteld. In november vond het startoverleg plaats.
- De werf van Dok Zuid gaat in 2020 opnieuw van start. De uitvoeringsplannen zijn in voorbereiding. EMA levert input voor het aspect water, onder andere een ruimte om hemelwater te verzamelen voor hergebruik aan de parking. Dit in het kader van Sponge2020. In oktober werd in Antwerpen een partner meeting georganiseerd.
- Het project koele plekken in de wijk werd in kader van klimaatrobuust Sint-Andries uitgerold en kreeg goede feedback van bewoners en pers.
- De hitteverklikker werd als piloot in het innovatietraject “hitte en technologie” van Stadslab2050 uitgerold. Deze bestond uit een website, mobiele site en notificaties via mail en sms tijdens voorspelde warmteperiodes in Antwerpen. In november 2019 werd een evaluatie bij de eindgebruikers afgerond door IPSOS. Tijdens Q1 van 2020 werd de globale evaluatie gefinaliseerd en de leerlessen verspreid, er werd kennis genomen van de evaluatie op het college. Tegelijk werden er hittemetingen door burgers opgezet in de wijk Sint-Andries, op deze manier kunnen zijzelf meer onderbouwde acties rond adaptatie opzetten.
- Het project virtual reality / augmented reality voor klimaatadaptatie in het kader van de Smart Zone Sint-Andries en Stadslab2050 werd opgeleverd. Het gaat om een spel waarbij spelers maatregelen moeten nemen tegen overstromingen terwijl een regenbui zich ontwikkelt. Ook de effecten op hitte en biodiversiteit worden getoond. De mogelijkheden voor augmented reality waren nog niet genoeg ontwikkeld om dit luik met dit budget mee te nemen. Het spel werd positief onthaald maar het blijft moeilijk om wetenschappelijke info en boeiende spelelementen te verzoenen.

Groenkwaliteit - biodiversiteit

- Voor de monitoring van biodiversiteit in de ecologische kerngebieden werden in 2019 volgende eindrapporten opgeleverd: Fort 7, Neerland (Park van Eden), Complex Bospolder, Hof ter Beke en Den Brem/Hollebeek. Het Willemdok werd als extra gemonitord op muurflora om zeldzame en waardevolle soorten te beschermen tegen de komende renovatiewerken in 2020. Bij de renovatiewerken van Het Steen werden 25 steigergaten opengemaakt voor de elk jaar terugkerende gierzwaluwen die in de natuurlijk voorkomende gaten en spleten in het Steen reeds nestten. Deze vogels én hun nesten zijn beschermd door het Soortenbesluit. Er werd direct succes geboekt met deze actie: 17 steigergaten werden in 2019 bezet.

Inspraak en participatie (Stadslab2050)

ADOMA

- Adoma maakte twee adviezen, over het RUP havenbelevingscentrum en het RUP Rubenshuis. Op vraag van het nieuwe bestuur maakte interne audit een evaluatie op van GECORO waarop ook de werking van Adoma mee werd opgenomen. In december kwam de schepen op Adoma een toelichting geven over de toekomstige invulling. Deze steunt op drie pijlers.
  - versterken van GECORO met expertisedomeinen die voorheen door Adoma werden opgenomen;
  - vervellen naar klimaatraad (in uitwerking);
  - verbuurtten: het netwerk van buurthuizen mee inschakelen in innovatieve (ook sociale) projecten voor natuur en klimaat.

Europawerking

Naam	Thema	Programma	
Nieuwe subsidieprojecten gestart			
SONNET	Energietransitie	H2020	Stadslab over sociale innovatie
Klimaatstraat	Adaptatie	Stadsvernieuwing Vlaanderen	Systemische verandering ontharding
Natuurpark Wolvenberg	Adaptatie	Ontharding Vlaanderen	Innovatieve test natuurgebaseerde waterzuivering
Nieuwe subsidieprojectvoorstellen ingediend			
Upwards	Energietransitie	H2020	Strategische energievisie. Niet weerhouden voor subsidie.
GreenSynergiees	Adaptatie	H2020	Klimaatrobuuste daken. Niet weerhouden voor subsidie.
ENDYMO	Luchtkwaliteit + geluid	H2020	Remote sensing lucht en geluid verkeer. Gerankt met score 12,5/15 maar niet voldoende voor subsidie.
WaterSmartHUB	Adaptatie	H2020	Circulaire innovatieve watersystemen. Gerankt met score 12,5/15 maar niet voldoende voor subsidie.
LIFE-TEACH	Luchtkwaliteit	Life	Luchtkwaliteit en scholen. Niet weerhouden
Klimaatrobuust Den Bell	Adaptatie	Vlaanderen groene gevels/daken	Den Bell robuust. Stad als goede voorbeeld. Goedgekeurd. Subsidie: 250 000 euro. Start in 2020
SPARK4SEED	Klimaat/mitigatie	H2020	Stad als goede voorbeeld in klimaatplan. Gerankt met score 10,5/15 maar niet voldoende voor subsidie.
EROSS	Energie publiekswerking	H2020	Geïntegreerde dienstverlening energetische renovatie . Goedgekeurd.Subsidie: 192.107 euro. Start midden 2020.
Nieuwe subsidieprojectvoorstellen in opmaak (indiening Q1 2020)			
SuPERB	Energie/smart city	H2020	Opvolgtraject Circulair Zuid ism VITO en Ecopower. Focus op kwetsbare doelgroepen.
Nature based cities	Klimaat luchtkwaliteit +	H2020	Innovatieve demoprojecten voor optimalisering groen-blauw ifv CO2 en luchtkwaliteit. Trekker VMM. Project in 2 fase. Deadline fase 1 op 13 februari, fase 2 september.

Stadslab2050 – Actieve trajecten

- In 2019 zijn acht thematische trajecten actief binnen Stadslab2050. De trajecten worden gerapporteerd bij hun respectievelijke beleidsdoelen en afdelingen.

Naam	Thema	Trekker	Betrokkenen
De delende stad	Deeleconomie	SW-EMA	SB, Antwerp Management School, Samenlevingsopbouw
Hitte- en Technologie	Hitte- en Technologie	SW-EMA	SC- smart zone, Geosolutions, VITO, Burgers
BEGIN- Sint-Anneke Plage	Sociale innovatie groen/water in de stad	SW-Ruimte	SW-Publieke Ruimte, Vlaamse Waterweg
Energieflux	Energietransitie	SW-EMA	Flux50, Samen Klimaatactief
Zuivere Lucht	Luchtkwaliteit in scholen	SW-EMA	Vlaamse Milieu Maatschappij, CS-Onderwijs,
Slim op Weg in de buurt	Innovatieve wijkwerking mobiliteit	SW-Slim naar Antwerpen	SW-EMA, SW Mobiliteit
Klimaatrobuuste daken	Groendaken en innovatie	SW-EMA	SW-Ruimte, SW-stadsbouwmeester, Aquafin
Klimaatstraat (Antwerpen breekt uit)	Klimaatadaptatie/ontharding	SW-Publieke Ruimte	SW-EMA, Aquafin

- In het kader van het actief leren binnen Stadslab2050 werden de lessen van het tweede halfjaar Stadslab2050 verzameld. De leertool van Stadslab2050 wordt geïntegreerd in een totaal tool voor projectleiders van Stadslab2050 innovatietrajecten.
- In het project 'De delende stad' onderzochten drie partners de rol van een lokale overheid in de deeleconomie.
  - De afdeling stadsbeheer zette een samenwerking op met Hou't Hart om het houtatelier op de Havana site te delen.
  - Antwerp Management School ging in dialoog met de buurt rond hun splinternieuwe campus op het Mechelse Plein.
  - Samenlevingsopbouw Antwerpen Stad betrok basisscholen in Deurne om boeken te delen met mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie.

Na afloop werden de belangrijkste lessen samengevat in een inhoudelijk eindverslag. Dit document zal dienen als basis voor verdere kennisopbouw over de rol van de stad en wordt gebruikt bij uitwisseling met relevante actoren binnen het thema (lokale besturen, deelplatformen, experts).

Projectenfonds

- Het projectenfonds duurzame stad kende een subsidie toe aan negen beloftevolle projecten, zoals GoodFood@School van vzw Rikolto, een circulair gemeenschapscentrum van vzw Made with Love Projects, een online platform waar men op een snelle manier duurzame of circulaire merken en winkels in Antwerpen kan terugvinden van bvba Cocreate Good Life, ...

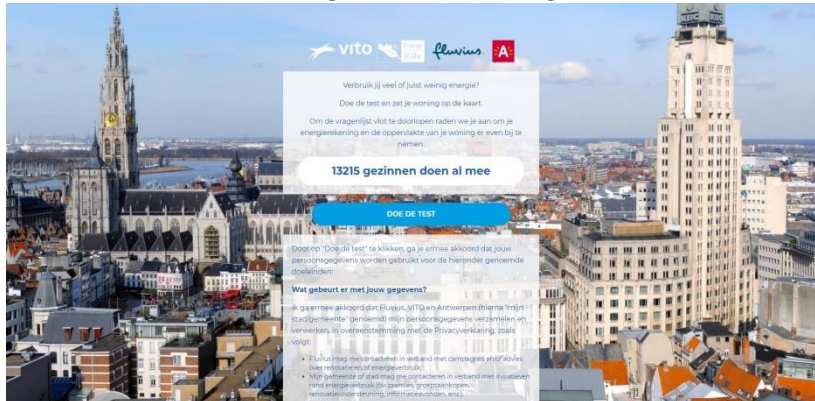
Publiekswerking Ecohuis en AG Energiebesparingsfonds

Infrastructuur EcoHuis

- In 2019 kregen een Fluvius-klantenkantoor en het woonkantoor ruimte in het EcoHuis. Ook de werking van het EnergieHuis met het aanbod aan energiescans kreeg er ruimte. Zowel de frontoffice als de backoffice werden hertekend. Er kwam ook nieuwe vergaderruimte. Omdat er vertragingen waren met bijvoorbeeld het magazijn (stockage voor de scans, berging ecocafé) en de uitbouw van de vergaderruimte moesten er qua infrastructuur tijdelijke oplossingen gezocht worden. Dit bracht wat hinder met zich mee voor de werking. Zo werd tijdelijk verhuur van zalen opgeschort en ging het Ecocafe later terug open.

Informatie, advies en begeleiding

- Door de introductie van een klantenkantoor van Fluvius en het woonkantoor steeg het aantal klanten en aantal vragen voor informatie, advies en begeleiding in het EcoHuis sterk. Het aantal eco-bouwadviezen van de EcoHuisdokter groeide ook sterk aan. Doordat het woonkantoor veel vragen voor premies op zich neemt daalde het aantal vragen voor het EcoHuis wel. De focus daarbij ligt voor het EcoHuis op het verlagen van de energie-en waterfactuur. Het advies van het EcoHuis werd verbreed met ook basisadvies rond vergroenen van de woning.
- Via de nieuwe tool <https://antwerpen.zetjewoningopdekaart.be/> (i.s.m. Vito en Fluvius) hebben ruim 600 inwoners hun woning op de kaart gezet en aangegeven welke renovatie-intenties ze hebben en dat ze hierover gecontacteerd mogen worden.

- Dit jaar werd de werking rond energiescans naar kansengroepen in eigen beheer van de stad via het AG Energiebesparingsfonds opgepakt, zodat we een volledige trajectbegeleiding rond energiezorg en naar eventuele energierenovaties kunnen aanbieden aan klanten. Er werden met de financiële steun van Vlaanderen en de netbeheerder Fluvius vier medewerkers aangeworven die energieadvies aanbieden bij mensen thuis. Er werden in 2020 een kleine 900 adviezen thuis gegeven. Een architecte doet begeleiding van gezinnen naar investeringen op vlak van energierenovatie.
- Met steun van Europa zetten we in op drie Europese projecten die gezinnen begeleiden naar doorgedreven energierenovatie.
  - Triple A: In totaal heeft de pop-up tot hiertoe 366 bezoekers gehad. Er werden in vier buurten (Deurne-Oost, Stalinsstraat, Linkeroever-Noord en Polderstad Hoboken) een collectief begeleidingstraject opgezet i.s.m. een BENOvatiecoach van Pixii. Hiermee werden 59 huiseigenaars geadviseerd en begeleid waarvan 38 er effectief maatregelen hebben uitgevoerd. In totaal zijn er door die huiseigenaars 54 maatregelen uitgevoerd (dakisolatie: 18 – spouwmuurisolatie: 23 – condensatieketel: 10 – superisolerend glas – 3). Daarnaast is een project 'Zonnedelen' opgestart met de Stalinsstraat ism Zuidrant en Kamp C. Tot hiertoe zijn er 18 Smappees geïnstalleerd voor de opvolging van hun energieverbruik.
  - ACER: er werden dertien appartementsblokken begeleid bij het opzetten van een masterplanstudie waarvan er vijf een masterplanstudie uitvoerden in 2019. Er vonden 50 werksessies plaats met 25 syndici-kantoren. Onder de noemer van de website Samen Klimaatactief werd een BtoB – platform gecreëerd waar syndici vraag en aanbod kunnen terug vinden voor energiediensten en aannemersdiensten.
  - Be Reel: Er werd een demonstratieproject voor collectieve renovatie van een appartementsblok in de kijker gezet met de finalisatie van de masterplanstudie Brabo I. Aan de hand van de resultaten van de masterplanstudie ontwikkelde de renovatiecoach een financieel plan voor de stapsgewijze uitvoering van het energie efficiënt scenario. Het financieel model bestond uit een overzicht van de kostprijs van de maatregelen, de

premies en leningen waarop beroep gedaan kon worden en een omrekening voor elk type appartement zodat de maandelijkse last van elke beslissing visueel duidelijk was. Dit financieel model werd voorgesteld op de algemene vergadering en de renovatie, isolatie en brandveilig maken van drie van de vier gevels, als eerste stap van het energie-efficiënt scenario werd goedgekeurd voor een totaal investeringsbudget van 3,2 miljoen euro. Deze investering geeft een directe impact op de 150 gezinnen in het gebouw. De start van de werken is gepland voor december 2020.

- Indien het E60 scenario in de loop van de komende twintig jaar volledig zou worden uitgevoerd, dan zou dit een jaarlijkse reductie in CO₂ van 435,67 ton (616.05 – 162.38) per jaar kunnen betekenen.
- In 2019 werden vijftig kwetsbare woningeigenaars intensief begeleid bij hun renovatie, in contacten met aannemers, bij aanvraag van energiepremies en - leningen en er werd verder budgettaire ruimte gecreëerd o.a. door onderhandelingen rond de rentevoet met banken,... Voor een tiental woningeigenaars konden er na grondig onderzoek geen financiële mogelijkheden gevonden worden.

Financiële instrumenten energie

- Het verstrekken van de Vlaamse energielening verloopt beter dan verwacht na het Besluit Vlaamse Regering om de energielening te beperken tot de prioritaire doelgroep.
- De eerste vijf dossiers voor de nieuwe renovatiebegeleidingspremie van de stad bovenop de burenpremie van Fluvius en de eerste twee premies voor een masterplanstudie bij grote appartementsgebouwen werden uitbetaald.
- Het aantal energiepremies is min of meer gestabiliseerd, na een gevoelige daling in 2018.
- De gemeenteraad heeft de beslissing goedgekeurd om - omwille van verplichting tot dakisolatie in 2020 - de dakisolatiepremie te heroriënteren naar een verhoogde stedelijke premie voor beschermde klanten en een nieuwe extra stedelijke premie voor verhuurders aan mensen uit de kwetsbare doelgroep. Voor “gewone” particulieren stopt de stedelijke dakisolatiepremie op 31/12/2019.

Kleinschalig groen in de stad

- Om groenadvies klantvriendelijker te maken, heeft het adviesteam een opleiding gekregen tot 1ste lijns groenadviseur. Sindsdien geven ze naast energiefactuur-advies ook basis advies rond vergroenen (elke voormiddag zonder afspraak in het EcoHuis). Zo kunnen de gespecialiseerde groenadviseurs (1,7 VTE) zich focussen op groenadvies op maat en op strategisch advies (bv. advies aan districtsbesturen rond “vergroenen met burgers”, in de kwaliteitskamer van Tuinstraten, in de jury van Stadsmakers rond vergroeningsinitiatieven).
- Stadslab2050 [klimaatrobuuste daken](#) loopt op volle toeren. Voor vier geselecteerde pilootdaken tekenden internationale dakexperten innovatieve dakplannen uit. De highlight van 2019 was het weekend van 14 juni:
  - op de kennisnammiddag voor bouwprofessionals en de inspiratieavond voor eigenaars van grote daken onthulden we de resultaten van één jaar Stadslab2050. Dakexperten, daklaboranten, de Belgische Federatie, wetenschappers, deelden er hun verhaal en dachten na over mogelijke opschaling-strategieën.
  - Wandelingen langs groene daken in verschillende Antwerpse wijken namen geïnteresseerden op sleeptouw om hen te doen dromen van een eigen dakproject.
- Op uitnodiging van Faro en Rotterdam gingen we op uitwisseling over dakfestivals (dakKAN) en dakenwerking. In Londen deden we de Antwerpse aanpak rond daken uit de doeken.

- Dit jaar zijn er 41 groendak-premies goedgekeurd en uitbetaald, dat is een recordaantal tot nu toe en is goed voor 1.205 m² gesubsidieerde groendaken. Ook voor regenwaterhergebruik en infiltratie zijn er eerder nooit 30 premie-aanvragen goedgekeurd en uitbetaald op één jaar tijd.

Scholen en jeugd

EcoScholen

- Dertien EcoScholen stelden zich kandidaat voor het bekomen van een wedstrijdsubsidie. De beoordelingscommissie selecteerde vijf winnaars: Hiberniaschool voor haar klimaatrobuuste groene dakspeelplaats (5.500 euro), Rozenkransschool, Basisschool 't Spoor en SB De Mozaïek voor de realisatie van een natuurspeelplaats (6.500, 6.000 en 5.500 euro) en Koninklijk Lyceum Antwerpen voor klimaatacties in het kader van STEM (1.500 euro).
- Het EcoHuis ondersteunde haar EcoScholen met groene speelplaatsprojecten ook bij het vinden en aanvragen van andere subsidies. Een aantal EcoScholen konden zo ook (bijkomende) subsidies bekomen via Pimp je Speelplaats en de Vlaamse projectoproepen 'bewegingsvriendelijke en gedeelde schoolspeelplaatsen' en 'proeftuinen ontharding'.
- Het EcoHuis organiseerde samen met partners inspiratie- en leermomenten voor scholen. Zo waren er ecotreffens over het onderhoud van een natuurspeelplaats en luchtkwaliteit op school en twee inspiratietochten langs natuurspeelplaatsen: één voor scholen en één voor Parijse ambtenaren en ontwerpers in het kader van het Europese OASIS project rond klimaatrobuuste schoolspeelplaatsen. Het EcoHuis werkte ook mee aan de klimaatdag van Youth for Climate Antwerpen. Aan leerlingen werden 48 educatieve workshops rond milieu, natuur of klimaat gegeven.

Voor kinderdagverblijven

- De vier geselecteerde kinderdagverblijven voor het proefproject Groene Voetjes in de kinderopvang (vergroening van de buitenruimte) voltooiden hun deadlines in visievorming samen met team en het engageren van een ontwerper. Er vonden talrijke individuele en vier gezamenlijke sessies met de deelnemers plaats om hen te begeleiden in hun traject.
- Voor de niet-geselecteerde kandidaten van het proefproject Groene Voetjes en andere geïnteresseerde kinderdagverblijven vonden binnen een Lerend Netwerk Groene Voetjes drie (van vier) sessies plaats om tot een groene buitenruimte te komen. Verschillende deelnemers zijn daarna effectief gestart met de uitvoering van hun plannen. Het succes van dit Lerend Netwerk noopt aan om na het proefproject het vervolgtraject Groene Voetjes op een gelijkaardige manier te organiseren.
- Daarnaast startte het EcoHuis samen met KOP ook de begeleiding op van een afzonderlijk (gelijkaardig) traject rond de vergroening van drie stedelijke kinderdagverblijven. Zij ontvingen in 2019 ondersteuning bij hun visievorming en het vormen van een programma van eisen.
- Op 11 juni organiseerde het EcoHuis voor zestig deelnemers samen met KdG – pedagogie voor het Jonge Kind een studiedag rond duurzame en groene kinderopvang.

Stad als goede voorbeeld

Interne verduurzaming

- Aan de tiende editie van WerKlimaat namen 49 stadsgebouwen deel. Ze slaagden erin om samen 1.103.280 kWh, 68.052 euro aan energiekosten en 220 ton CO₂ te besparen.
- In het kader van het verduurzamen van het aankoopbeleid van de stad werd in 2019 voor honderd raamovereenkomsten (o.a. groenonderhoud, herbruikbare bakers, drukwerk, meubilair, ramenpoets ...) en voor negen evenementen duurzaamheidsadvies gegeven. Bij 27 gunningen werd het duurzaamheidsadvies toegepast (o.a. schoonmaak van gebouwen,

schoonmaakmiddelen met probiotica, soep, straatmeubilair, eindejaarsverlichting, taxivervoer, herbruikbare bekers, ...).

Stadsontwikkelingsprojecten

- In 2019 werden er 110 duurzaamheidsadviezen gegeven voor stadsontwikkelingsprojecten, plannen en bouwprojecten:
  1. Ruimtelijke projecten (14):
    - a. Masterplannen (2): Sportpark, Oudaan
    - b. Project-MER Oosterweelverbinding: luik 1 en 2; waterverbinding Vlietbos /Het Rot
    - c. RUP Brouwersvliet
    - d. Gunningen (2): Ringpark Groene vesten, MHKA
    - e. Andere: Hof van Mols, Hoekgebouw Cadixsite, ontwikkelingen in Sneeuwbeslaan Wilrijk, Ruggeveldlaan, Boterlaarbaan en Europark.
  2. Projecten openbaar domein (3): Tuinstraat Aziëlaan, projectdefinities Scheldekaaien Nieuw Zuid en Waagnatie.
  3. Ruimtelijke planningsinstrumenten en onderzoeken (4):
    - a. Cases waterplan: Te Boelaerpark en Stuivenbergsite.
    - b. Bestek studie Water & Energie Over de Ring en beoordeling offertes
    - c. Studie stadsvijver
  4. Scholen en kinderdagverblijven m.b.t. beoordelingskader luchtkwaliteit en geluidshinder (83)
    - Scholen (20): 14 gunstig, 6 gunstig mits voorwaarden (vw lucht en geluid (3), vw geluid (3))
    - Kinderdagverblijven (63): 18 gunstig, 37 gunstig mits voorwaarden (vw lucht en geluid (21) vw geluid (16)), 8 ongunstig
  5. Hoogbouwnota's (2): Pelikaansite, Friendshipsite (volgens procedure) en 4 omgevingsvergunningen (op vraag)

Nieuw Zuid

- De implementatie van Circulair Zuid is in vertraging.
- Dit is onder andere te wijten aan technische moeilijkheden, specifieke projectcondities, regelgeving en 'magere' bereidheid tot participatie van bewoners. Toch werden een heel aantal resultaten behaald:
  - 100-tal huishoudens registreerden zich voor de installatie van slimme meters. 30 installaties vonden plaats (15%)
  - De technische en bewonerstest van het online dashboard, notificatie- en beloningsstelsel gaan in uitvoering (Q4/2019-Q1/2020).
  - De lokale energiegroep is opgestart en telt 29 coöperanten (36%).
  - De eerste PV-installatie (Q1/2020) zal geplaatst worden op de site van Plein Publiek. De zonne-installatie op de 3 sociale woongebouwen i.o.v. Woonhaven is uitgevoerd.
  - De aankoop van een casco-ruimte voor realisatie van het communitycenter Circuit is goedgekeurd (GR 21 oktober 2019).
  - Circuit is actief als een belevingscentrum op tijdelijke locatie (Plein Publiek) en richt zich op herstel van fietsen en elektro en uitlenen van materialen en gereedschappen.
  - De eerste afvalcampagne leverde een reductie van 68% restafval bij de deelnemers.
  - 29 rondleidingen/lezingen/presentaties gegeven over Circulair Zuid aan andere steden, architecten en planners, op congressen en op Europese kennisuitwisselingsmomenten.
  - 33 wervings- en co-creatieactiviteiten en 7 workshops georganiseerd voor de bewoners.

1HWN0199 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	10.586	8.245	7.788
	Uitgaven	2.931.356	2.977.178	2.865.160

1SWN02 – Wonen, economische functies en publieke voorzieningen zijn gevarieerd, nabij en bereikbaar in elk buurt- en districtscentrum

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	421.605	457.913	367.705
	Uitgaven	2.089.334	2.567.642	2.346.728
Investering	Ontvangsten	0	22.208.000	22.208.000
	Uitgaven	217.609	23.382.653	22.836.824

1SWN0201 - De ruimtelijke structuur, identiteit en kwaliteit op het niveau van de stad en de stadsregio zijn versterkt

Voor dit actieplan is geen specifiek budget voorzien.

- Contactzone Noorderlaan: de voorlopige vaststelling van het RUP is voorbereid.
- Havana: het RUP is terug opgestart in functie van de publieke voorzieningen.
- RUP Ter Beke Zuid: de doorstart op basis van de Waterstudie is voorbereid.
- Stadscamping: de procesnota en startnota van het RUP is publiek ter inzage gelegd.
- St-Anneke: de voorlopige vaststelling is in voorbereiding.
- Scheldeboorden Linkeroever: op de stuurgroep stad_De Vlaamse Waterweg voor de Scheldeboorden Linkeroever is de Meerjarenplanning goedgekeurd.
- Lageweg: de proces- en startnota van het RUP, op basis van het masterplan, is in voorbereiding.
- Nieuw Zuid: op Nieuw Zuid zijn een 38-tal gebouwen gepland, waarvan er reeds 15 zijn gerealiseerd en 6 in uitvoering zijn.
- Pelikaanstraat: de voorlopige vaststelling van het RUP is in voorbereiding.
- Buurtpark Hollebeekstraat: de proces- en startnota van het RUP zijn in voorbereiding.
- Slachthuisite: het RUP en onteigeningsplan zijn definitief vastgesteld.
- Lokaal groenplan Deurne: het definitief ontwerp is in voorbereiding.
- Dorpsversterking Berendrecht-Zandvliet: de proces- en startnota van het RUP zijn in voorbereiding.
- Rubens: de proces- en startnota van het RUP zijn ter inzage gelegd.
- Brouwersvliet: de proces- en startnota van het RUP zijn ter inzage gelegd.
- Friendship: de proces- en startnota van het RUP zijn ter inzage gelegd.
- Deurne-Noord: de strategische beleidsvisie is in opmaak.
- Groene Sproet Deurne: de benodigde afbraak is afgerond en het definitief plan is in voorbereiding.

Overzicht

RUP's goedgekeurd in 2019

- Slachthuisite, Noordschippersdok, Lobroekdok
  - Publicatie Belgisch Staatsblad op 9 april 2019
- Stopkesfabriek
  - Publicatie Belgisch Staatsblad op 18 juni 2019
- Rijnkaai
  - Publicatie Belgisch Staatsblad op 18 februari 2019

- Kievit II
  - Publicatie Belgisch Staatsblad op 28 januari 2019

RUP's in procedure in 2019

Pelikaanstraat	college 2 ^{de} voorontwerp-RUP plenaire 2 ^{de} voorontwerp-RUP	14 juni 2019 9 september 2019
Bufferzone Hertogvelden	advies districtsraad	18 februari 2019
Havenbelevingscentrum	terinzagelegging startnota	9 januari 2019-9 maart 2019
Rubens	terinzagelegging startnota college scopingnota + voorontwerp	10 januari 2019-10 maart 2019 8 november 2019
Friendship	college startnota terinzagelegging startnota	28 juni 2019 3 september 2019- 1 november 2019
Stadscamping	college startnota terinzagelegging startnota	21 juni 2019 19 juli 2019-16 september 2019
Brouwersvliet	college startnota terinzagelegging startnota	4 oktober 2019 14 november 2019- 12 januari 2020

Raad van State 2019

- RUP Slachthuissite_Noordschippersdok_Lobroekdok
- RUP FAB 181
- RUP Hoekakker
- RUP Mariaburg
- RUP Rijnkaai
- BGO wonen

Andere

Project 'GruunRant Onthardt'	college 24 mei 2019
Spoorwegvertakking Oude Landen – Goedkeuring programmapunten	college 1 maart 2019
Indiening projectvoorstel. Integratie van strategische MER in Strategisch Ruimteplan Antwerpen	college 22 maart 2019
Masterplan Silsburg Plan van aanpak zuidelijk deel	college 22 maart 2019
Groenplan Deurne Visienota	college 21 juni 2019
Opheffen verordening overwelden waterlopen	college 21 juni 2019+GR 6 september 2019
Audit 'Evaluatie GECORO' Plan van aanpak	college 18 oktober 2019
Bouwcode: - Beleidsmatig gewenste ontwikkeling richtlijnen woninggrootte, woningmix en beschermen van eengezinswoningen - Opheffen art. 22 en 23	college 7 juni 2019 + GR 24 juni 2019 college 21 juni 2019
Lageweg: - Principebeslissing opmaak RUP - Indiening kandidatuur Lageweg voor Oproep	college 8 februari 2019 college 30 augustus 2019

'verweven locaties voor meer bedrijvigheid' - Gunning opmaken van het milieuluik in start- en procesnota - Aanvraag brownfieldonderhandeling - Tramstelplaats De Lijn	college 27 september 2019 college 8 november 2019 college 6 december 2019

1SWN0202 - De ruimtelijke structuur, identiteit en kwaliteit op het niveau van de districten, wijken en buurten zijn versterkt

Voor dit actieplan is geen specifiek budget voorzien.

- Zie rapportering onder actieplan 1SWN0201

1SWN0203 - De ruimtelijke structuur, identiteit en kwaliteit op het niveau van de bouwblokken zijn versterkt

Voor dit actieplan is geen specifiek budget voorzien.

- Zie rapportering onder actieplan 1SWN0201

1SWN0204 - De ruimtelijke planningsprocessen zijn goed onderbouwd en hebben maatschappelijk draagvlak

	Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	416.769	452.378	362.646
	Uitgaven	189.990	434.819	429.819
Investering	Ontvangsten	0	22.208.000	22.208.000
	Uitgaven	217.609	23.382.653	22.836.824

- Een RUP, een masterplan of een bouwblokproject zijn instrumenten met een stedenbouwkundige insteek. Ze geven marge voor oplossingen waarbij overleg wordt toegelaten tussen overheid, bewoners, stakeholders en stedenbouwkundige. De plannen zijn uitvoering van het structuurplan. Om deze plannen te onderbouwen, wordt heel wat voorafgaand onderzoek verricht:
  - Omgevingsanalyse: Lageweg en verdere analyses (eigendommen), Bibliotheek analyse, Dancing criteria en Omgevingsanalyse BeZa.
 Projecten: t Stad beweegt - ruimte/ trage wegen/ beweegscans/ inspiratietool, Toelichtingen data SIC en SIK voor SW/ O&U, EMA, district Wilrijk en indicatoren ORBA.
 Processen: Beheer GIS+STAT-datalagen: Bereik Mobiliteit-RuimteBoekHouding, Beheer STAT-datalagen: Milieu, Wegenregister (trage wegen, snelheid, knoopp), OD Onverhard, OD

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

Heraanleg, Beheer GIS-datalaag: Groen en Pleinen, Opmaak GIS-STAT-datalagen (bomen, bevolking bouwblok, dichtheden, bereik/ tekortz groen 150m, park&ride, horeca, straatbreedte).

- Locatieonderzoeken die een specifiek programma op verschillende locaties afwegen: grootschalige nightlife, touring cars en tramstelplaatsen.
- Ontwerpend onderzoek is bv gevoerd voor de volgende projecten: Groenplan, groenplan Deurne, Stad Maken, knoop Zuid, zuidstation, Scheldebrug, Steenborgerweert, innovatieve stadshaven, Sint – Jozef, lageweg, Stuivenberg, Wilgenstraat, Arop, tramstelplaatsen, Van Strydoncklaan, Silsburg, Via Sinjoor, Morkhoven, eco-bruggen Albertkanaal, Friendship, Galifort, Sint-Andries, Kloosterstraat, Tol Europasquare, Uitbreidingsstraat, Hof van Mols, Oudaan, landschapskamers Bezali, Van der Sweepststraat, Plastiel Van de Wauwer, Rand luchthaven, luchtbal, Europapark – Linkeroever, Lange Gasthuisstraat, woonbeleid, De Kern wilrijk, Kerkstraat, Kielparkrand, R1 Zuid
- Juridische procedures (RvS): RUP Slachthuissite, RUP FAB181, RUP Hoekakker, RUP Mariaburg, RUP Rijnkaai, procedures inzake BGO wonen bijstand.
- Juridisch advies: RUP Pelikaansite, herontwikkeling Wilgenstraatsite, RUP Friendship, Groene Sproet Deurne, buurtpark Hollebeek, vragen i.v.m. Gecoro, RUP Lageweg.
- Communicatie en participatie: RUP Pelikaan (stakeholdersoverleg AWDC), RUP Brouwersvliet (infomoment), RUP Rubens en RUP Stadscamping (infomomenten)
- Adviseren van planningsprocessen andere overheden, bedrijfseenheden en actoren vanuit de kennis en context van het Antwerps ruimtelijk beleid (Advies Conceptnota Provinciaal Beleidsplan Ruimte Antwerpen, Complex Project Extra Containerbehandelingscapaciteit advies voorontwerp voorkeursbesluit, Advies projectvergadering Oosterweelverbinding hoofdwerken, GRUP Zuidknoop).
- Ondersteunen van de werking van de gemeentelijke commissie ruimtelijke ordening (GECORO).
- Kennisuitwisseling werd door team SBM verder opgevolgd:

Bezoeken 2019

20 jan	Oxford Brookes University
28 jan	selvaag bolig Noorwegen
12 feb	TU Eindhoven
28/mrt	Stad Oslo
11/apr	Gemeente Breda Wijkzaken
17/apr	Metropolitan Lille urban development & planning agency
10/mei	Oslo OMA masterclass
10/mei	IN BY landscape architects and urban planners - Oslo
15/mei	Lyon Confluence
17/mei	Art Club Luzern
7/jun	Universiteit Wenen, Institute of Landscape Architecture
12/jun	RWTH Aken, Institute of Urban and Transport Planning
13/jun	Stuttgart universiteit, IRGE Institut für Raumkonzeptionen und Grundlagen des
Entwerfens	
14/jun	TU Eindhoven unit architectuur
17/jun	Gemeente Rotterdam, strategische adviseurs
20/jun	BDA Bund Deutscher Architekten Ost-Westfalen-Lippe
21/jun	Brussels Gewest dienst stedenbouw

3/sep	Stad Helsinki, Urban Environment Division
5/sep	VAP Zweden
11/sep	SRL Berlijn
12/sep	Stad Helsinki, Urban Environment Division
13/sep	Teamdag Beheer & Onderhoud (stad Antwerpen)
17/sep	LKY prize secretariat
20/sep	Netwerk architecten uit Nijmegen + gemeente Nijmegen
20/sep	Stad Roeselare
20/sep	Heinze netwerk Duitse architecten
24/sep	KULeuven departement ASRO derde jaar architectuur
25/sep	Mackintosh School of Architecture Glasgow, Schotland
27/sep	FOJAB Zweden
30/sep	Gemeente Rotterdam
11/okt	Stad Keulen
11/okt	inbo Amsterdam
15/okt	Stad Bergen
25/okt	Vastgoedclub Amsterdam
29/nov	China Academy of Urban Planning & Design

Evenementen 2019

13/mrt	organisatie Antwerp Day MIPIM
19/mrt	Studievoormiddag Brent Toderian
15/mei	Lezing MAS "Chandigarh. Een ecologische stad ver voor zijn tijd?"
21/mei	Lezing MAS "Chandigarh voorbij Le Corbusier. Het erfgoedvraagstuk"
6/jun	Lezing Christian Rapp op RES café, Avantgarden Wijnegem
11/jun	Lezing MAS "Stadskinderen en opgroeien in hoogbouw"
20/sep	Lezing stadsbouwmeester DASL Aken
25/sep	Deelname debat Kwaliteitskamers Festival van de Architectuur
26-27/sep	Excursie Directieteam Amsterdam

1SWN0299 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	4.835	5.535	5.059
	Uitgaven	1.899.344	2.132.823	1.916.909

1SWN03 – Een propere, goed onderhouden publieke ruimte is een vanzelfsprekendheid voor bewoners, bezoekers en bedrijven

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	21.410.104	21.277.277	21.213.594
	Uitgaven	113.145.189	117.152.146	118.670.972
Investering	Ontvangsten	124.525	278.891	65.518
	Uitgaven	17.425.535	29.522.789	24.025.850

1SWN0301 - De publieke ruimte is in goede staat

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	1.292.209	892.600	692.600
	Uitgaven	1.657.029	1.953.009	1.705.958
Investering Uitgaven		3.386.031	4.967.351	3.612.101

Interventies

- De interventies in de publieke ruimte gebeuren stadsbreed met een bovenlokaal budget. Voor de burger is het noodzakelijk dat herstellingen van kleine mankementen aan fietspaden, wegen, voetpaden, straatmeubilair, ... snel worden uitgevoerd zodat de kwaliteit van het openbaar domein op peil blijft en onveilige situaties op heel korte termijn worden veilig gesteld.
- In 2019 werden er 3.214 meldingen behandeld, waarvan 2.616 meldingen in eigen beheer werden uitgevoerd. Daarnaast werd er 2.111 eigen werkorders aangemaakt en uitgevoerd: dit omvat de ondersteuning bij evenementen, het tijdelijk wegnemen van straatmeubilair bij werven en/of verhuisbewegingen en het herstellen van schade vastgesteld door de eigen ploegleiders.
- In de calamiteitenwachtdienst (buiten de reguliere werkuren) werden er 197 dringende interventies uitgevoerd, goed voor 1.006 manuren.
- In het kader van de verdere digitalisering werd de PMFS (*Planon mobile field services*) uitgerold en geïmplementeerd. Ploegleiders maken werkorders aan in Planon op basis van meldingen vanuit de districten, opdrachten van politie, evenementen enz. Waar vroeger die werkorders afgedrukt werden en met de arbeiders meegegeven werden, krijgen de arbeiders hun werkorders nu digitaal op tablets. Dit heeft op verschillende vlakken een voordeel qua efficiëntie:
  - Werktijden werden vroeger retroactief én backoffice geregistreerd, nu registreren arbeiders zelf hun werktijden via de app.
  - Ploegleiders kunnen vanop het terrein nieuwe werkorders doorsturen, vroeger kon dit enkel vanuit de backoffice. Bij dringende opdrachten kunnen de ploegleiders op die manier meteen de alle juiste info met foto's meesturen. Arbeiders zien de nieuwe werkbond in real time binnenkomen.
  - De app biedt de mogelijkheid om gebruikte materialen te registreren, wat van belang kan zijn bij schadedossiers.
  - Het feit dat we beter registreren, zorgt uiteraard voor een betere rapportage.

Structureel onderhoud

- Het structureel onderhoud van wegen en straatmeubilair zorgt ervoor dat mensen op een aangename manier naar de stad kunnen komen en ook van alle elementen in de stad kunnen genieten. Het gaat hier om grote en kleine verfraaiings-, onderhouds- en aanpassingswerken op bovenlokale locaties.
- De nieuwe asfaltering, voetpadverfraaiing en boordsteenvervanging van de as Groenenborgerlaan en Ringlaan is afgewerkt; deze as maakt deel uit van de districtenroute en is nu veel aangenamer en veiliger om te doorkruisen. Verder waren er grondige opknapbeurten aan de trap van de Ernest van Dijckkaai, aan het Astridplein, Groenplaats en Meir, Carnotstraat en Gemeentestraat. Ook de duurzame vernieuwing van het wegdek bushalte Astridplein is een grote meerwaarde. Verder waren er nog de fietsoverkapping en de uitbreiding van busbuffer zuid ter hoogte van de Montignystraat.
- Enkele projecten zoals de fietspaden van de Beukenlaan, Ringlaan/Maantjessteenweg werden opgestart en voorbereid voor verdere uitvoering in 2020.

Wegen-informatie-systeem

- Om de planning van het wegenonderhoud te professionaliseren tot een onderbouwd asset management, wordt een 'wegen-informatie-systeem' of WIS opgezet. Dit brengt de types verharding, de kwaliteit en het gebruik ervan in kaart. Deze informatie zal periodiek geüpdatet worden zodat wegenwerken (onderhoud, projecten, rioleringswerken) beter gepland worden in functie van de wegdegradatie. Deze opdracht werd begin 2019 gegund aan Arch en Teco. In 2019 volgde de oplevering van de eerste drie deelgebieden.

Kunstwerken

- De kunstwerken (constructies zoals bruggen) worden geïnventariseerd en geïnspecteerd om de risico's in te schatten. De beschikbaarheid van de kunstwerken wordt gemaximaliseerd door structureel onderhoud. Verschillende studies werden uitgevoerd omtrent stabiliteit: Noorder- en Zuidoortterras, Kievitplein, Ruien.
- Herstellingen werden uitgevoerd onder andere aan de Zurenborgbrug, de betonvloer in Astrid -1, de trap van de Uitbreidingsstraat aan Berchem Station. Aan de Kaaien was er structureel onderhoud van wrijfhouten en drenkelingladders, de herstelling van een kaaimuur en maandelijkse controle op de reddingsmiddelen. Aan het ponton werden hekwerk en schuifpoorten geplaatst in het kader van veiligheid.
- Ter voorbereiding van de Brabantstunnel werden samenwerkingsovereenkomsten opgemaakt in het kader van toekomstig beheer.

Onderhoud grachten

- Het stadsbreed onderhouden en herstellen van grachten is gebeurd met het oog op een gegarandeerde afvoer van hemelwater, zodat er minder kans bestaat op wateroverlast voor de burger bij (extreme) neerslag. De inventaris werd geüpdatet. Voor de ruien vond een conditiemeting plaats.

Schade

- Private bouwwerken brengen vaak schade toe aan de openbare ruimte. De bouwheer is verantwoordelijk voor schade die hij toebrengt aan het openbaar domein, al dan niet tijdens privé-werkzaamheden. De schade wordt in opdracht van de stad, maar op kosten van de bouwheer hersteld. In 2019 werd er een bedrag van 732.086 euro gerecupereerd.

Werken nutsbedrijven

- De hinder van werken door nutsbedrijven en derden op het openbaar domein wordt tot een minimum herleid. Door het doelgericht inzetten van onze toezichters willen we de toegankelijkheid en veiligheid voor de burger garanderen. De toezichters kijken toe op de

verschillende werkzaamheden van de aannemers zodat de opgelegde kwaliteit bereikt wordt. Het proefproject omtrent digitale info-uitwisseling is mee opgenomen in het project gipod 2.0 dat een samenwerking is tussen Vlaanderen, de nutsmaatschappijen en verschillende stakeholders waaronder de Stad Antwerpen.

Speel- en sportterreinen

- Onderhoud aan speel- en sportterreinen gebeurt zowel lokaal als bovenlokaal. De kleine werken worden uitgevoerd door eigen personeel, grotere herstellingen worden uitgevoerd door middel van het raamcontract dat de stad heeft met een onderhoudsaannemer. Daarnaast worden de jaarlijkse controles op vlak van bv veiligheid ingepland.
- In 2019 zijn er 2.544 maandelijks controles en 212 jaarlijkse controles uitgevoerd op speelterreinen. Hierbij werden er in totaal 1.974 speeltoestellen gecontroleerd. Er zijn het afgelopen jaar in eigen beheer 1.725 werkorders uitgevoerd voor speelterreinen en 582 werkorders uitgevoerd voor sportterreinen. In 2019 zijn er zeventien speelterreinen volledig vernieuwd. De Speelcel leverde input voor de oplevering (overstap naar regulier onderhoud) en de risicoanalyse.

1SWN0302 – Het volledige afvalproces is afgestemd op de grootstedelijke behoeften van de stad

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	17.662.717	18.232.175	18.004.529
	Uitgaven	30.619.850	32.123.647	33.119.125
Investering Uitgaven		8.875.240	17.415.393	16.358.700

Recyclageparken

- De verhuis van recyclagepark Luchtbal werd gerealiseerd in de week van 28 januari. Eerste dag open op 2 februari. Het nieuwe recyclagepark werd feestelijk geopend met de buurt op 15 februari 2019.
- In de winter van 2019 ging de renovatie van recyclagepark Borgerhout van start. De officiële eerstesteenlegging gebeurde op 18 oktober 2019.
- Er werden in 2019 32 POP-up recyclageparken georganiseerd die in totaal 6.849 bezoekers over de vloer kregen.
- Een bedrijfsspecifiek actieplan rond omgaan met agressie werd ontwikkeld voor de recyclageparken dat van start gaat in 2020. Vanuit Personeel en Organisatie werden organisatiebrede maatregelen uitgewerkt samen met de bedrijfseenheden:
  1. een kader voor dienstverlening en juridische mogelijkheden rond schorsing van dienstverlening;
  2. een onderzoek naar mogelijkheden rond burgerlijke partijstelling;
  3. de ontwikkeling van een e-learning module omgaan met agressie. Een hoofdcommissaris van LPA gaf een toelichting rond de werking van de politie en oproepen om de verwachtingen beter af te stemmen.

Ondergrondse sorteerstraten

- 2019 was een belangrijk jaar voor de ondergrondse sorteerstraten. In januari heeft het college beslist de verdere uitrol te pauzeren en een grondige analyse te laten uitvoeren. Deze analyse bestond uit twee onderdelen.

- Een gebruikersbevraging, zowel kwalitatief (diepgaand bij een beperkt aantal gebruikers) als kwalitatief (alle gebruikers);
- Een financiële vergelijking van huis-aan-huis met ondergrondse sorteerstraten.
- Daarnaast werden een aantal verdere analyses gemaakt met het oog op verbeteringen en de verhoging van het gebruiksgemak van de ondergrondse sorteerstraten.
- In oktober heeft het college beslist de bestaande sorteerstratenzones te behouden, maar geen nieuwe zones uit te rollen. Voor de geplande projecten voor 2019 betekent dit dat deze niet zullen worden aangelegd.
- Samen met Digipolis bleef de stad werken aan een verhoogd gebruiksgemak. Dit is een lopend en continu proces. Het online opladen van de sorteerpas is actief sinds het najaar.
- Ook op de samenwerking met stadstoezicht werden ingezet met acties zoals de GFT-controles in de zuilen waarvan de nulmeting al in 2018 gebeurde.
- Sluikstort is en blijft voor Stadstoezicht een van de belangrijkste overlastfenomenen. Stadstoezicht zet hier dan ook sterk op in. Dit met name op sensibilisering en controle op correct gebruik van sorteerstraten. Ook op andere 'hotspots' waar een verhoogd sluikstortgedrag wordt vastgesteld, werd er verhoogd toezicht ingezet. Er werden camera's gebruikt ter ondersteuning, met name vaste camera's op sorteerstraten die reeds in gebruik waren. Dit gebeurde in samenwerking met Politiezone Antwerpen.

Er werd een systeem opgezet in 2018 om de gegevens over de frequentie van het gebruik van sorteerpassen te gebruiken om doelgericht acties op te zetten. Dit werd in 2019 uitgevoerd. Op deze manier willen we het sluikstorten beter bestrijden door gerichte acties ten aanzien van burgers die hun sorteerpas niet hebben afgehaald of weinig tot niet gebruiken. Bij het opzetten van deze acties blijkt eens te meer hoe belangrijk het is tijdig te beginnen, te plannen en gericht/aangepast aan het publiek (bijvoorbeeld wijkgericht) te werken.

Reguliere afvalophaling

- In 2019 werd de GFT-fractie uitgebreid met organisch afval. De sorteerboodschap werd aangepast. Dat resulteerde in een stijging van een kleine 1000 ton GFT ten opzicht van 2018.
- Ondanks meerdere aanmaningen vanuit stad Antwerpen, en ondanks dat in de erkenning van Fost+ is opgenomen dat zij in Antwerpen ten laatste op 1 januari 2020 moesten starten, wordt de P+MD in Antwerpen pas opgestart op 1 maart 2021. Vanuit de stad word verder aangedrongen op een snelle opstart.
- Stad Antwerpen tekende in op een project van OVAM voor bronophaling van asbest aan huis. De uitvoering van het project zal past opstarten in de loop van 2020. Een eenmalige asbestsubsidie werd al wel deels gerealiseerd in 2019.
- In 2020 zullen bedrijven online gele zakken kunnen bestellen (dit werd met één jaar verschoven).
- Volgende communicatiecampagnes werden uitgevoerd ter sensibilisering rond afvalvermindering, afvalvermindering of de strijd tegen sluikstort en zwerfvuil:
  - Q1: respectcampagne voor de huisvuilophalers
  - Q2: participatie Mei Plasticvrij en lancering Billiecup
  - Q1 en Q4: Minder Afvalcampagne (gericht op gedragsverandering)
  - Q2 en Q3: campagnes waaivuil (inclusief verdeling natuurtouw)
  - Q2: campagne bijzetgedrag glasbollen
  - Q4: opmaak verdeling Minder Afvalmagazine 2020 edities huisvuilophaling (gericht op gedragsverandering)
  - Q4: start uitrol verbeterde huisstijl recyclageparken
  - Q1-Q4: bewonerscommunicatie sorteerstraten en organisatie gebruikersonderzoek, traject service design
  - Q1-Q4: project propere buurt schoon verdient
  - Q1-Q4: 91 acties pakket proper, uitbreiding met specifieke peukenactie (inclusief filmpje 'reis van de peuk')

Verdere uitrol datawarehouse ‘proper’

- De datawarehouse “proper” werd verder uitgebreid. Het automatiseren van datastromen bleef ook in 2019 van tel. Zo werd er ingezet op het automatisch ontsluiten van de data van de ondergrondse sorteerstraten via API en een nieuwe “dataster” ontwikkeld m.b.t. graffiti. Met de afvalverwerkers werden afspraken gemaakt dat ze bijna voor alle fracties regelmatig de digitale gegevens van deze afvalfracties aanleveren waardoor de continuïteit van data gegarandeerd blijft. Eén van de voordelen van een datawarehouse is om data uit verschillende bronnen (data voertuigen en data tonnages) te kunnen combineren. Er zijn rapporten opgeleverd; o.a. inzetbaarheid voertuigen, overbeladingsrapport voertuigen die een meerwaarde zijn voor de operationele aansturing van onze medewerkers.
- De eerste fase van de portaalpagina m.b.t. data recyclageparken is ontwikkeld. Zo is er nu een dashboard “bezoeken recyclageparken” en een interactief dashboard m.b.t. pop-up containerparken. De financiële data (lees inkomsten recyclagepark) is er een *proof-of-concept* opgesteld.

Verdere uitrol GFT (groen, fruit en tuinafval) alternatieven

- Het project buurtcomposterende werd gerealiseerd en afgerond in kwartaal vier van 2019. Het vooropgestelde aantal van twintig actieve buurtcompostplaatsen werd bereikt.
- De ambities rond de uitrol van ondergrondse sorteerstraten werden einde 2019 bijgesteld waardoor een verdere actieve uitrol van GFT-alternatieven stremde. Wel werd in sorteerstratzones gekozen voor het hele jaar door periodieke inzameling aan huis als alternatief.

1SWN0303 - De publieke ruimte is proper zodat de gewenste beeldkwaliteit bereikt wordt

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	1.324.802	1.820.406	1.056.324
Investering	Uitgaven	45.396	184.824	103.129

Samenwerking smart city of internet of things

- In 2019 werden 123 sensoren in papiermanden geïnstalleerd en werd Berchem Extra Muros verder ontsloten. Het nieuwe bestek sensoren werd gegund aan Kliko.
- Op vraag van SW – EMA leverde SB medewerking aan Circular South en Smart Zone Sint-Andries.

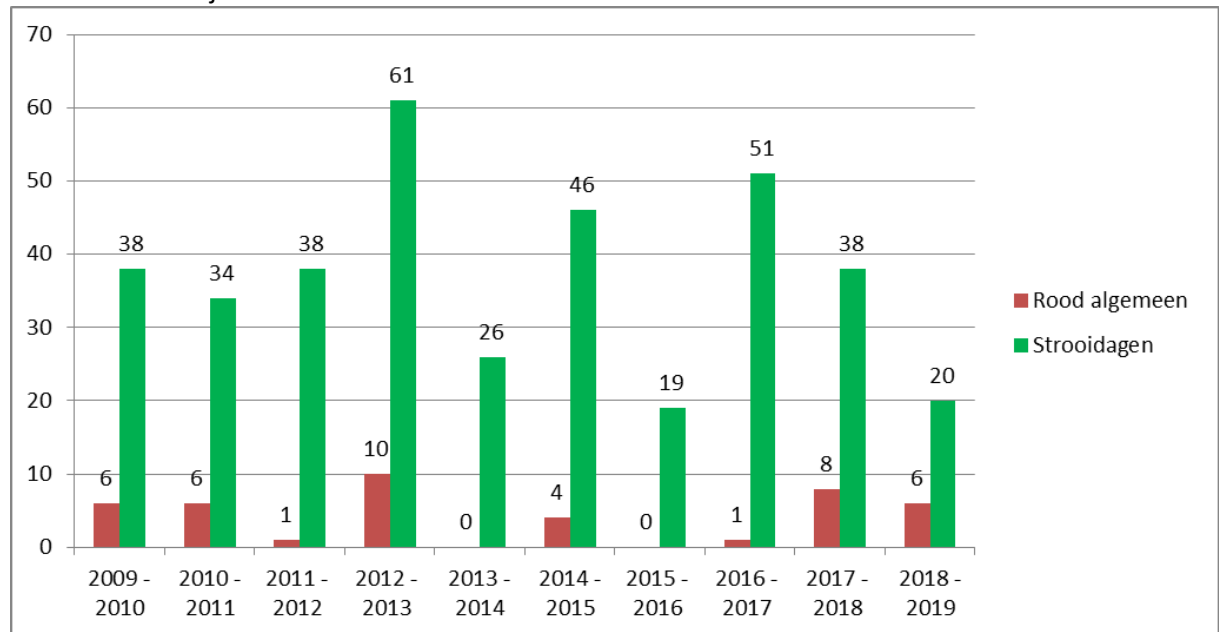
Sensoren in glasbollen (verder) uitrollen

- Dit werd begin 2019 uit de doelstellingennota geschrapt wegens niet prioritair en voorkeur voor ondergrondse sorteerstraten en papiermanden.

Hertekenen van de sneeuw en ijzel

- Het plan van 2018-2019 werd hoofdzakelijk bijgestuurd op het vlak van:
  - Een toename van het gebruik van pekels als dooimiddel in verhouding tot zout.
  - Jaarlijks herbekijken van de routes in samenspraak met andere betrokkenen zoals het Havenbedrijf, fietsersbond (via fietsambtenaar stadsontwikkeling) en Vlaams Gewest.
  - Uitbreiding inzet op fietspaden: bij code oranje werd sinds deze periode steeds ook de fietspadenroute van LO en Bezali gestrooid. Bij code rood algemeen werd het aantal fietspadenroutes hertekend van 9 naar 12 zodat de routes sneller werden gereden.
  - Digitalisering en testen van nieuw materiaal

- Er werd van 1 november 2018 tot en met 1 april 2019 twintig keer uitgereden, waarbij zes keer in code rood algemeen (maximale inzet van middelen en personeel).
- Evolutie over de jaren:

- Uit de evaluatie van de winterperiode van 2017-2018 werden een aantal aanpassingen gedistilleerd die werden opgenomen in het winterplan van 2018-2019, zoals goedgekeurd door college op 26 oktober 2018 (jaarnummer 09142). Deze werden als volgt geëvalueerd bij afloop van de winterperiode na 1 april 2019:

PUNT	EVALUATIE
Minimumbezetting bij leverancier die de strooiers van de fietspaden herstelt tussen kerst en nieuwjaar	Gerealiseerd. Te behouden
Inzet professionele truckwash voor onderhoud van strooiers voor de rijwegen	Een contract werd via kleine prijsvraag afgesloten en een interne procedure werd afgesproken. Te behouden.
Huur extra tankwagen voor pekkel op derde stelplaats van stadsreiniging	Gerealiseerd + positief bevonden. Te behouden.
Gebruik sneeuwschuiven op fietspadenstrooiers	Gerealiseerd maar niet nodig gehad.
Inzet extra chauffeurs voor strooien van fietspaden bij code oranje en code rood algemeen	Gerealiseerd. Routes werden kleiner waardoor sneller opnieuw gestrooid kon worden. Te behouden.
Huur vier extra strooiers voor fietspaden.	Gerealiseerd maar toestellen niet in orde + enkel uitgerust met sneeuwschuif. Op zoek gaan naar alternatief: er werden voor de komende winterperiode alvast 3 pekkelstrooiers type VITRA vastgelegd.
Huur twee extra zoutstrooiers voor strooien van de rijwegen	Gerealiseerd maar niet nodig gehad. Te behouden: er werden voor de komende winterperiode 2 strooiers vastgelegd.

Digitalisering van de fietspadenroutes: gebruik gps-toepassing via tablet en spraak	Gerealiseerd voor routes code oranje en rood algemeen. Als positief ervaren. Te behouden en verder uit te breiden naar geel en rood preventief. Ook in onderzoek voor wegen.
Sensoren in zoutsilo's en pekeltanks om voorraad bij te houden	Niet gerealiseerd wegens prioriteit op ander project (OSS). Zoektocht opgestart naar ander alternatief.
Testen van elektrische strooier	Gerealiseerd + als positief bevonden door chauffeurs. Wordt als optie opgenomen in nieuw bestek.
Testen van automatische strooier	Deels getest via elektrische strooier. Vraagt veel werk naar onderhoud van kaarten + steeds manuele handeling nodig bij wegomlegging. Verder te testen in de komende winterperiode.
Testen van strooier op een aanhangwagen voor strooien van smalle straten en/of brede fietspaden	Voor smalle straten: weinig capaciteit. Voor fietspaden: nog geen goed voertuig gevonden om voort te trekken (letten op overbelading). Verder te onderzoeken.

- Bijkomende aanpassingen voor de winterperiode van 1 november 2019 tot 1 april 2020 werden goedgekeurd door het college en geïmplementeerd:
  - Fietspaden: hertekenen strooiroutes bij code 'rood preventief' van vijf naar acht strooiroutes, toevoeging van één route bij code 'oranje' (van vijf naar zes);
  - Digitalisering: de vorige winterperiode werd geïnvesteerd in goede software en hardware voor de digitalisering van de fietspaden, een volgende winterperiode wordt ingezet op de digitalisering van de wegen. Hiervoor is nog geen geschikte toepassing gevonden;
  - Pekel: blijvend huren van twee extra pekelunits + afspraak met Havenbedrijf dat bij pekelschaarste bij hen mag getankt worden;
  - Procedures: uitwerking van checklists en afspraken rond onderhoud en inzet van strooiers.

Toezicht en handhaving

- Er werd een retributiereglement uitgevaardigd voor het verwijderen van sluikestort en van achtergelaten en/of hinderlijk gestalde (brom)fietsen en voortbewegingstoestellen.
- Stad Antwerpen heeft vanuit haar Stadtoezicht – Fietsenteam haar sensibiliserings- en opruimacties verder m.b.t. foutief en hinderlijke gestalde fietsen zoals voorzien uitgevoerd. De samenwerking, zowel intern als extern, heeft zeker bijgedragen dat achtergelaten fietsen en fietswrakken uit het straatbeeld verwijderd werden. Ook preventief werd er gewerkt, bijvoorbeeld met labelling-acties. Nieuw in 2019 was de grote actie aan de Keyserlei.
- De wijktoezichters (in uniform en in burger) werden vooral ingezet om verschillende vormen van overlast aan te zoals bijvoorbeeld sluikestort, zwerfafval, niet- aangevraagd grof huisvuil en wildplassen. De handhavingsinstrumenten worden hier streng toegepast waarbij in specifieke situaties bij voorkeur gekozen wordt voor bijvoorbeeld de verwittiging door de sanctionerend ambtenaar, bemiddeling, ouderlijke betrokkenheid voor minderjarigen en gemeenschapsdienst (specifiek in geval van wildplassen en het achterlaten van hondenpoep).
- De kwaliteit van de GAS- pv's was zoals andere jaren ook in 2019 een prioriteit, dit om te voorkomen dat pv's geseponeerd worden. Door te blijven inzetten op opleiding, coaching en feedback is de kwaliteit van de pv's zeker binnen de norm.

- In 2019 werden ook nieuwe toezichters opgeleid.
- Er werden achttien Buurt-aan-de-Beurt acties georganiseerd in 2019. Eén geplande actie moest worden afgezegd.

1SWN0304 - Het publieke groen is duurzaam onderhouden en voldoet aan de gewenste beeldkwaliteit en netheidsgraad

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	103.445	81.900	81.900
	Uitgaven	5.487.228	5.839.259	5.389.163
Investering	Ontvangsten	124.525	278.891	65.518
	Uitgaven	3.460.247	4.519.711	2.613.038

- Om de parken bij stormweer op een snellere, uniformere en duurzamere manier te kunnen afsluiten, werd aan alle toegangen van de parken in de metalen palen een oog geplaatst. Er werden fluorescerende linten aangekocht die door de ogen passen. Bij storm worden de toegangen afgesloten met dit lint dat bevestigd wordt aan de palen.
- Er werden een 1.600 bomen aangeplant op het openbaar domein. Tijdens de warme zomer werden alle nieuw aangeplante bomen en alle bomen die in 2018 geplant werden, begoten. Door het begieten, maximaliseren we de overlevingskans van de boom.
- Als start van de restauratie van de Keiligbrug in het stadspark, werden de werken in 2019 gegund.
- In de winter van 2018-2019 werd er een slibuiming uitgevoerd in de vijver van het Brilschanspark waarbij de vijver volledig werd ontslijkt. Hierdoor steeg het waterbergend vermogen van de vijver en verbeterde de infiltratiecapaciteit.

1SWN0305 - De dienstverlening rond lijk- en asbezorging is klantvriendelijk, sereen en conform de decretale wetgeving

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	546.825	475.500	475.500
	Uitgaven	513.566	576.570	527.414
Investering	Uitgaven	1.658.621	2.435.510	1.338.883

- Op de begraafplaats Schoonselhof werd een fontein geplaatst in de kasteelvijver. Ook werd er een joggingparcours aangelegd en ingehuldigd.
- Op de begraafplaatsen Berchem en Silsburg (Borgerhout) werd een beheerplan opgeleverd en goedgekeurd.
- Voor de begraafplaatsen Hoboken en Steytelinck (Wilrijk) werd gestart met opmaak van een beheerplan.
- Op verschillende begraafplaatsen (Berchem, Silsburg, St-Fredegandus, St-Rochus) werden onveilige grafmonumenten gestabiliseerd.
- Op de begraafplaats Ruggeveld (Deurne) werd het ecologisch urnenveld De Heide ingehuldigd.

1SWN0399 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	1.804.908	1.595.102	1.959.065
	Uitgaven	73.542.715	74.839.255	76.872.988

1SWN05 – De aanleg en heraanleg van de publieke ruimte verzekeren een aangename stad

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	10.484.749	9.878.985	9.232.612
	Uitgaven	21.160.516	24.201.964	21.408.699
Investering	Ontvangsten	3.317.953	7.339.710	4.545.950
	Uitgaven	15.288.343	24.336.208	17.020.684

1SWN0501 - Stadsbrede generieke kaders zijn ontwikkeld om een duurzame en kwalitatieve (her)aanleg van het openbaar domein te garanderen

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	14.904	56.041	56.041
	Uitgaven	720.219	1.248.693	1.109.513
Investering	Uitgaven	315.341	452.619	206.877

Waterplan

- Het Waterplan Antwerpen geeft een gebiedsdekkende en integrale oplossing van de vraagstukken rond water in Antwerpen en legt de hoofdlijnen voor het waterbeleid vast.
- De studie werd in de zomer van 2019 afgerond en in september goedgekeurd. Na goedkeuring werden de visie en principes van het Waterplan geïntegreerd in de werking van de stedelijke diensten.
- Daarnaast werden enkele pilootprojecten gedefinieerd die de komende jaren uitgevoerd zullen worden, zoals de herinrichting van de Stadsparkvijver, de herwaardering van het bekenlandschap van Ekeren en de integratie van een natuurlijk watersysteem in het project Lageweg.
- Tot slot worden verschillende acties en maatregelen gedefinieerd die kunnen bijdragen tot de structurele ontharding van de stad in het kader van het herstel van het grondwaterpeil en het tegengaan van verdroging.
- Deze worden verder uitgewerkt binnen het project Antwerpen Breekt Uit.

1SWN0502 - De principes voor publiek domein bij de opmaak van ruimtelijke kaders zijn gehanteerd

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	0	56.685	56.685
	Uitgaven	56.564	114.294	104.294
Investering	Uitgaven	2.142.911	4.026.935	4.061.702

Straatmeubilaris

In 2019 werden de bestaande instrumenten aangevuld en herwerkt.

- De straatmeubilaris werd aangevuld met nieuwe technische fiches en online ter beschikking gesteld voor raadpleging.
- De eerste realisaties van nieuwe modellen werden uitgevoerd . Zo werd de “plateaubank” op de Dageraadplaats en het eerste proefmodel van de fietsoverkapping op busbuffer Zuid gerealiseerd.
- Volgende onderdelen werden in twaalf percelen in een raamovereenkomst voor straatmeubilair opgenomen en gegund: zitbanken en tafels, gietijzeren, standaard en neerklappalen, fiets-, boom-, afschermings- en groenvakbeugels en boomroosters, vlaggenmasten, hekwerken, voetgangersbewegwijzering, plateau en lineaire banken.
- Het standaardbestek voor de uitvoering werd aangepast volgens de nieuwe straatmeubilaris en nieuwe raamovereenkomsten.
- Het anti-terreur straatmeubilair werden in conforme fiches opgenomen. Mogelijke locaties (samen met Pericles) werden onderzocht en in een raambestek gegund.
- Het nieuw ontwerp loungebank werd opgemaakt (+ prijsonderhandeling over uitbreiding op lopende raamovereenkomst lineaire banken).
- De kandidatuurstelling PIO-traject voor schoolstraatafsluitingen werd ingediend.
- Het onderzoek duurzaam straatmeubilair werd opgestart.
- Het onderzoek multifunctionele regenwatertonnen werd afgerond.

Draaiboeken openbaar domein

- De herwerking van de draaiboeken werd opgestart. Daarbij ging veel aandacht naar het uniformiseren van teksten en figuren en werden de verschillende hoofdstukken gecontroleerd en afgestemd op de nieuwe regelgeving en inzichten.
- Voor trappers en stappers werden onder andere ontbrekende typeoplossingen zoals schuine oversteken toegevoegd en werd de vraag naar verbrede fietspaden verwerkt. Het hoofdstuk privé vervoer kreeg een herwerking op basis van de wegategorisering. In het handboek openbaar werd de toegankelijkheid en de inrichting van halteplaatsen gecontroleerd in nauwe afstemming met de Lijn.
- We werkten aan volgende projecten:
  - Omgevingswerken van Berchem station en Post X werden verder gepland en deels uitgevoerd;
  - Het Moorkensplein werd opgeleverd;
  - Toegangsweg Havana werd gerealiseerd;
  - Na de opstart van participatieacties in de tuinstraten worden de tijdelijke experimenten omgezet; naar ontwerpen in Antwerpen, Borgerhout, Berchem en Deurne. Voor de realisatie van deze projecten werd een subsidieovereenkomst gesloten waardoor AQUAFIN deze werken in bouwheerschap opneemt. In het kader van de subsidie werd een aangepaste planning opgemaakt. In 2020 wordt de start van de eerste tuinstraat in het district Antwerpen verwacht.
- Studie Masterplan St.- Anna plage werd opgestart.

1SWN0503 - Projecten voor de (her)aanleg van het publiek domein in stad en districten zijn gerealiseerd van ontwerp tot en met uitvoering

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	10.248.822	9.522.200	8.925.200
	Uitgaven	11.264.928	13.023.819	10.580.369
Investering	Ontvangsten	3.317.953	7.339.710	4.545.950
	Uitgaven	12.830.091	19.856.654	12.752.106

- We realiseren projecten voor de (her)aanleg van het publiek domein in stad en districten van ontwerp tot en met uitvoering.
- De (her)aanleg van bovenlokale en lokale straten en pleinen (incl. water en verlichting)
  - Volgende ontwerpen kregen verder vorm:
    - Groenplaats, Eiermarkt en omgeving werd opgenomen in het masterplan Via Sinjoor en opgenomen in de nieuwe bovenlokale begrotingsvoorstellen;
    - Het definitief ontwerp voor de Krijgsbaan te Hoboken werd afgewerkt voor uitvoering in 2020;
    - Het ontwerp van de Lakborslei te Deurne werd door het studiebureau van Water-link aangeleverd en werd nagezien. Het definitief ontwerp zal in Q2 2020 ter goedkeuring worden voorgelegd.
  - We volgen de werken op van:
    - De Frans de l' Arbrelaan (AWV) werd afgewerkt;
    - De aanleg van het Duvelspein werd verder afgestemd met de werken van de Minister Delbekelaan en de Burgemeester Gabriel Theunisbrug. De start van de werken wordt verwacht in 2020;
    - Het fietspadentraject van de Districtenroute werd afgewerkt. De nodige grondverwervingen werd door LANTIS uitgevoerd zodat de werken aan de nieuwe St.-Bernardusfietsroute in 2020 kunnen worden uitgevoerd;
    - De werken aan de eerste fase van de Herentalsebaan werd uitgevoerd;
    - Hemelwaterplan St.-Andries (Water-link);
    - Het sportpark Regatta werd gerealiseerd;
    - De opstart Lillo fase 1 werd verder uitgewerkt voor start realisatie in 2020.

Masterplan

- Voor de realisatie van Masterplan Park Groot Schijn werd de parkaanleg fase 2 gerealiseerd. De uitvoering voor het Woonwagenterrein werd uitgesteld;
- Het Tampicoplein is uitgevoerd;
- In het kader van Masterplan Rozemaai is de Donkse beekvallei uitgevoerd;
- Het park en parking Konijnenwei zijn uitgevoerd.

Lichtplan

- De verlichting van de kathedraal werd volledig afgerekend.
- Binnen het masterplan Hoboken werden de architecturale verlichtingsprojecten Broydenborg en Gravenhof afgewerkt. Het project van de verlichting van de kerk werd gegund en in uitvoering gegeven. De uitvoering van de verlichtingswerken volgt het verloop van de restauratiewerken van de daken aan de kerk.
- Diverse projecten openbare verlichting, gekoppeld aan projecten heraanleg, zijn gerealiseerd:
  - Frans De L'arbrelaan;
  - Berchemstation omgeving;
  - Donksebeekvallei;
  - Turnhoutse Poort Singel;

- De uitvoering van verlichting van de Carnotstraat is in uitvoering en wordt afgewerkt in het voorjaar van 2020.

Smart-City

- We werkten verder aan de ontwikkeling van de proefsite St-Andries om van Antwerpen een slimme stad te maken. De verschillende proefprojecten werden gerealiseerd en opgeleverd. We bundelden de geleerde lessen en onderzochten locaties en acties om dit verder uit te bouwen in andere delen van de stad.

Straatmeubilair

- Bij bovenlokale projecten werd nieuw straatmeubilair, zoals banken en fietsenstallingen, geplaatst.

Externe ondersteuning

- Voor de realisatie van strategische projecten die niet opgenomen werden in de oorspronkelijke meerjarenplanning werd met externe ingenieurs, projectleiders en toezichters gewerkt.

Verkeersinfrastructuur

- Gekoppeld aan investeringsprojecten zijn nieuwe borden, verkeerslichten e.a. verkeerssignalisatie geplaatst en de bijhorende netwerkaansluitingen voorzien. Ankerrui/Tunnelplaats en Fruithoflaan zijn uitgevoerd in 2019. Nieuw Zuid en Stanleystraat werden voorbereid maar nog niet uitgevoerd. Voor het kruispunt van de Havanastraat/Bostonstraat werden voorzieningen in kader van de nieuwe tramvoering geïmplementeerd. In het project Brabo werden nieuwe regelaars voorzien voor diverse kruispunten op de Leien (Noord).
- In het kader van de verkeerslichtencoördinatiecentrale (VLCC) worden op kruispunten bijkomende detectielussen voor verschillende vervoersmodi gerealiseerd zodat de verkeerslichten dynamischer geregeld kunnen worden. De real-time data van alle regelaars die aangesloten zijn aan de centrale computer worden gecapteerd en gevisualiseerd (in VTmanager).
- Voor de aansluiting op de verkeerscomputer zijn verkeersregelaars omgebouwd en is het glasvezelnetwerk en de netwerkkapparatuur uitgebreid. De stad Antwerpen heeft in totaal 118 kruispunten in beheer. In 2019 werden nog zes kruispunten aangesloten op de centrale computer. Dit brengt het totaal op 96 aangesloten kruispunten (81%). In het VLCC project werden nog achttien kruispunten van een nieuwe dynamische regeling voorzien. Dit brengt het totaal op 34 vernieuwde en geoptimaliseerde kruispunten (29%).
- Het glasvezelnetwerk wordt verder ook uitgebreid in functie van andere toepassingen zoals de toezichts- en ANPR-camera's. Er werden diverse uitbreidingen aan het glasvezelnetwerk gemaakt in de Kapelstraat, Antwerpsesteenweg, Fruithoflaan en Transcontinentaalweg.
- Bij vernieuwing van verkeerslichten op hoofdassen met fiets- en voetgangersoversteken, zijn de verkeerlichteninstallaties uitgerust met wachttijdindicatie voor voetgangers. Op belangrijke fietsassen worden herhalingslichten met wachttijdindicatie voor fietsers geplaatst. Er werden zes verschillende kruispunten met in totaal 25 oversteken voorzien van wachttijdindicatie voor fietsers en/of voetgangers.
- In 2019 werd de actuele verkeerslichtenregeling van kruispunt Nationalestraat-Kronenburgstraat in het kader van de SmartZone als open data ter beschikking gesteld. Het Observer project werd in 2019 succesvol afgesloten. Alle data uit de regelaar (van K648) werd gecapteerd, opgeslagen, gecommuniceerd via het glasvezelnetwerk waarna het als open data wordt aangeboden op het internet.

Tijdelijke verkeerssignalisatie

- Voor het proces werken met beperkte signalisatie (parkeerverbod / inname voet- of fietspad en toegang autoluwe zones) werden er in 2019 44.033 dossiers aangevraagd, dit houdt een stijging in van 12% tegenover 2018. De stijging sinds 2016 blijft zich verder zetten. Dit leidt tot de conclusie dat meer mensen de weg vinden naar het aanvraagformulier en dat het aanvragen van een vergunning meer ingeburgerd geraakt.
- Het aandeel dossiers dat in spoed wordt aangevraagd blijft stabiel, namelijk 27%.
- De belangrijkste reden voor het aanvragen van een parkeerverbod blijft 'verhuizen', gevolgd door het inrichten van een laad- en loszone en het plaatsen van een container.
- De bestelling van 3.000 digitale parkeerverbodsborden werd in 2019 geplaatst, in 2020 zullen deze geleverd worden. Hieraan gekoppeld werd er softwarematig achterliggend het noodzakelijke ontwikkeld om een vlotte uitrol van deze borden te kunnen realiseren. Zo werd er een beheersysteem uitgewerkt en gerealiseerd om het jaarlijks onderhoud van deze borden praktisch rond te krijgen. Een uitgebreide testronde met de 260 prototypes van de digitale parkeerverbodsborden vond plaats in en rond Deurne, uit deze testresultaten kan geconcludeerd worden dat het product klaar is om in 2020 verder uit te rollen.
- Voor het proces werfsignalisatie werden er in 2019 4.574 dossiers verwerkt. Hierbij gaat het om 1.406 signalisatieaanvragen voor nutswerken en 3.168 dossiers in kader van bouwwerken en andere werven. Door administratieve reorganisatie (met onder andere het werken in clusters) is doorheen het jaar de achterstand in de verwerkingstermijn van dossiers ingelopen en gestabiliseerd.
- De software Inname Openbaar Domein krijgt meer en meer vorm door de inspanningen die in 2019 werden geleverd, een oplevering zal plaatsvinden in 2020.

Borden en markeringen

- De reguliere werking bestond er grotendeels uit het behandelen van meldingen van onder andere: herstellen en/of vervangen van beschadigde verkeersborden en palen, herstellen en/of vervangen van voetgangersbewegwijzering, vervanging en plaatsing van straatnaamborden, het opfrissen van vervaagde markeringen, het markeren van inritten,... . Daarnaast werden volgende projecten gerealiseerd:
  - Invoering SMART-zone;
  - Invoering 3,5 ton betalend parkeren extra muros;
  - Herhalingsstickers zone 30;
  - Diverse snelle en tijdelijke verkeersveiligheidsmaatregelen.

1SWN0504 - De aanleg en heraanleg van het publiek domein - door alle actoren - is in overeenstemming met de visie van de stad

Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	66.896	67.087
		67.087	67.087

- We gaven advies op externe projecten en andere interne projecten over de generieke visie van de stad omtrent inrichting openbaar domein:
  - Projecten met nieuw openbaar domein en ontwikkelingen van sociale huisvestingsmaatschappijen;
  - AG Vespa-projecten met o.a. Scheldekaaien, Droogdokkenpark, Maritiem park, park Brialmont, Cultuurpark Expo,...;
  - Infrastructuurwerken Linkeroever en Oosterweelverbinding (BAM);
  - Overkappingsprojecten Antwerpse Ring;
  - Sint-Anna Plage – Scheldeboorden (LO).

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

1SWN0505 - Bewoners, gebruikers en winkeliers zijn geïnformeerd en geconsulteerd over stedelijke projecten in hun leefomgeving in een traject op maat

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	48.956	141.222	141.222

- Er werd ingezet op het informeren en laten participeren van burgers voor onderstaande projecten.
- De (her)aanleg van bovenlokale en lokale straten en pleinen:
  - Noorderlijn
  - Scheldekaaien
  - Omgeving Groenplaats en Eiermarkt
  - Tuinstraten
- Masterplannen/RUP's e.d.
  - Circulair Zuid
  - Waterplan
  - Sponge – BEGIN
  - Overkappingsprojecten Antwerpse Ring
  - Park Groot Schijn
  - Landschapskamers (Berendrecht-Zandvliet)
  - Sint-Anna Plage – Scheldeboorden (LO)
  - FAB 181 – Zilverkwartier – Stopkesfabriek - Brouwersvliet
  - Hoekakker (Ekeren)
  - Havana – Luchtbal – Contactzone Noorderlaan
  - Groenplan bovenlokaal en lokaal (oa. Hollebeek)

1SWN0599 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	221.023	244.059	194.686
	Uitgaven	9.002.953	9.606.849	9.406.214

1SWN06 – De stad bouwt aan een aantrekkelijke stad en een duurzame, kwaliteitsvolle omgeving waar mensen graag wonen, werken en zich ontspannen

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	3.028.551	0	0
	Uitgaven	272.145	880.062	880.062
Investering	Ontvangsten	859.670	5.120.902	2.560.334
	Uitgaven	14.378.968	21.273.120	20.441.334

1SWN0601 - De stad realiseert stadsprojecten in eigen regie en in samenwerking met publieke en private partners

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	3.028.551	0	0
	Uitgaven	247.630	855.062	855.062
Investering	Ontvangsten	859.670	5.120.902	2.560.334
	Uitgaven	14.378.968	21.273.120	20.441.334

Programma 'Stad aan het Water'

- De herontwikkeling van de Cadixwijk is verdergezet met specifieke aandacht voor;
  - De heraanleg van de Houtdok-Zuidkaai met de woonbootcluster werd afgerond. De voorbereiding voor verdere inname woonbootcluster is na overdracht naar AG VESPA opgestart.
  - De uitvoering van 'Binnenstraten Cadix' is gestart. De projectvoorbereidingen voor de heraanleg van 'Wijkplein Cadix (Fase 2) & New Yorkkaai (Fase1)' zijn in uitvoering.
  - De haalbaarheidsstudie voor de renovatie van de Kempische brug is afgerond.
  - De evaluatie van de afgelopen ontwikkelingen is gebruikt om de ontwikkeling van de volgende bouwblokken op te starten,
  - De verkoopprocedure voor bouwblok B'6 op de hoek van de Londenstraat en de Kattendijkdok-Oostkaai is doorlopen.
  - Voor de bouwblokken aan het Houtdok (B1 en C1) is de ontwerpprocedure opgestart
  - Stadsproject Noorderpershuis is uitgetekend waarbij de combinatie van renovatie noorderpershuis samen met ontwikkeling school en wonen is uitgewerkt en resulteert in verschillende uitvoeringsprojecten.
- De visievorming voor de tweede ontwikkelingsfase van het Eilandje en Steenborgerweert onder de noemer "Innovatieve stadshaven", is na opmaak en goedkeuring in juli 2018 verder uitgewerkt in de eerste concrete acties en deelprojecten. Het studietraject resulteerde in enkele pilootprojecten, zoals pilootproject stadsdistributie over water (Kempeneiland en/of omgeving Albertkanaal) (gerealiseerd op terrein) en innovatiedok met test- & makersspaces op Kempeneiland-Asiadok (onderzoekstraject opgestart). Samenwerkingsverbanden met het Havenbedrijf zijn in 2019 opgezet. De volgende eigendomsoverdrachten van Havenbedrijf naar stad op het Eilandje zijn in voorbereiding gezet.
- In 2019 is voor Droogdokkensite een gedeeltelijke herziening van RUP Droogdokkeneiland opgestart i.f.v. inplanting Havenbelevingscentrum, en de contacten met provincie voor

Havenbelevingscentrum verder gezet. In afstemming met het nieuwe bestuursakkoord is het programma voor de site bijgesteld. In 2019 kreeg de herontwikkeling Montevideowijk verder vorm: herontwikkeling Montevideopakhuizen, aanleg openbaar domein Montevideo-Noord, en de voorbereiding van de herontwikkeling Necap.

- In 2019 is het Stadsontwerp Friendshipssite binnen ontwikkeling Rijnkaai opgemaakt inclusief de vertaling van het Stadsontwerp in een RUP Friendshipssite, waarvoor de procedure is opgestart.
- In 2019 is de definitieve herbestemming van het Loodswezen verder bestudeerd en opgestart (restaurantdossier, gebiedsontwikkeling, parking). Met de Vlaamse Waterweg is afgestemd over de kaaimuurstabilisatie.
- In 2019 is het Limaplein aangelegd.
- In 2019 zijn de werken voor het centraal deel Scheldekaaien, het cruisepontoon samenhangend met werken kaaimuurstabilisatie door De Vlaamse Waterweg verder gezet. Tevens is de visievorming verdergezet m.b.t. toekomstige heraanleg kaaivlakte waarbij door middel van conceptsubsidie een multidisciplinair team een schetsontwerp is opmaakt van het Centrale deel van de Scheldekaaien, op basis van het bestaande Masterplan Scheldekaaien. Drie 'publieke werven' op het terrein hebben dit traject naar buiten gebracht en voor input gezorgd. Een haalbaarheidsstudie voor de ongelijkvloerse kruising van Via Sinjoor en Kaaiweg ter hoogte van de Suikerrui is opgestart. In 2019 is de aanleg van kaaivlakte Sint-Andries en Zuid, voor de zone van de Scheldestraat tot aan de Namenstraat afgerond.
- Voor de eerste fase van de bovengrondse heraanleg Gedempte Zuiderdokken (afwerking dak parking Steendok en de aanleg van het Waterpoortplein en een deel van de Waalsekaai) is op basis van het in 2018 goedgekeurde definitief ontwerp de omgevingsvergunning verkregen en gestart met de opmaak van het uitvoeringsdossier. In 2019 is een dading gesloten met de buurt over de in 2018 stilgelegde werken aan de ondergrondse parking Steendoken, waar nodig werden de plannen aangepast.
- Het deel van kaaiweg SaZ (fase 1 kaaiweg Zuid) is in 2019 gerealiseerd.
- Voor Blue Gate Antwerp zijn in 2019 via de PPS de werken aan de aanleg van de nieuwe infrastructuur fase 1 (nieuwe wegenis, brug over groene corridor en gedeelte groene corridor) afgerond. De tweede fase van de saneringswerken is aangevat. Van de eerste gebouwen is de realisatie van BlueChem op het terrein gestart. Ook DHL nam de beslissing zich te vestigen op de site. De BP site werd verkocht voor de realisatie van een Maritieme Campus.

Programma 'Groene Singel'

- Ontwikkelingskader Groene Singel:
  - In 2019 is gestart met de uitvoering van de visienota's en geselecteerde strategische leefbaarheidsprojecten voor de eerste fase uit het ontwerpproces "Over de Ring". Daarbij werd nauw samengewerkt met de intendant en de andere betrokken bedrijfseenheden van de stad en Vlaanderen.
  - AG VESPA heeft via de subsidie strategische coördinator van de Vlaamse overheid het mandaat gekregen om de "hoederentiteit" op te starten als instrument om de publieke gronden in de Ringzone te beheren en te activeren i.f.v. de realisatie van de gewenste ruimtelijke structuur. De eventuele meerwaarde (na aftrek van de kosten) van de stadsontwikkeling in de Ringzone zal terugvloeien naar het overkoepelende project. In 2019 werden de principes voor de hoederentiteit goedgekeurd door het college en werd een selectie gemaakt van negen projecten die verder onderzocht en uitgewerkt zullen worden binnen de hoederentiteit. In 2020 zal de hoederentiteit concreet opgestart zijn en zal een strategisch ontwikkelingsplan worden opgemaakt.
- In het kader van de Landschapsprojecten Groene Singel wordt werk gemaakt van :
  - Park Brialmont: In 2019 zaten de eerste twee deelprojecten Wolvenberg bis en Entree Grote Steenweg in uitvoering. De oplevering is voorzien voor medio 2020.

- Vanaf 2019 gaan we “over de ring” projecten realiseren binnen de stad. Een stedelijke actieplan gericht op een snelle en efficiënte realisatie van de geselecteerde Ringprojecten werd opgemaakt. AG VESPA zal hierin een deel van de taken op zich nemen. Concreet zal AG VESPA de opdrachtgever worden voor de ringparken Groene Vesten, Het Schijn en Lobroekdok.
- Voor Cultuurpark / Expo realiseerde Artexis de uitbreiding van hal vier via planologisch attest. De financieel-juridische onderhandelingen tussen AG Vespa, stad en Artexis in functie van de verdere lange termijn ontwikkeling is verdergezet. Opstartende initiatieven van Crowne Plaza en Esso voor uitbreiding zijn begeleid.

Programma ‘Stedelijke ontwikkeling’

- Centers Borgerhout : In 2018 zijn de eerste 19 centers gerenoveerd en verhuurd. In september 2019 is een evaluatie (naar functies, verbruik, bouwfysica, verloop en/of tevredenheid van huurders) opgemaakt. De tweede fase is nog niet opgestart.
- In 2019 is volgend op de realisatie van de bouwprojecten in de Van Immerseelstraat, de publieke ruimte Kievit II fase 2 aangelegd. Het betreft de omgevingsaanleg rond het Fidea gebouw (zone IIb) en het nieuwe kantoorgebouw van De Persgroep (zone 1). In 2019 is tevens het ontwerp voor een vernieuwd Mediaplein (fase 3) verder uitgewerkt.
- In het kader van het project Falcon zijn de woonprojecten ter hoogte van de Falconrui-Generaal Belliardstraat en de ontwikkeling van het L-blok gerealiseerd. De uitvoering van de binnenhoven 1 en 2 is de tweede helft van 2019 opgestart. De twee noordelijke binnenhoven werden eerder reeds aangelegd.
- Medio 2019 is het nieuwe bouwblok “The Residence” aan Jan Van Gent grotendeels gerealiseerd. Eind 2019 is gestart met de omgevingsaanleg rond het bouwblok.
- De uitvoering van de parktunnel op Spoor Noord is in 2019 opgestart. Begin 2020 wordt met de bouw van de Parkhelling West gestart.
- In 2019 zijn de gronden Neerland zone B/D in opstal gegeven, de bouwaanvraag ingediend en werd het definitief ontwerp omgevingsaanleg goedgekeurd.
- In 2019 is de heraanleg van het Runcvoorthof verder voorbereid.
- In 2019 is de conceptstudie naar een ruimtelijk en programmatorisch invulling voor de Stuivenbergsite afgerond en gestart met de opmaak van de projectdefinitie voor het stadsvernieuwingsfonds.
- Voor masterplan Van Strydoncklaan_Noord werd in 2018 een samenwerkingsovereenkomst ondertekend tussen AG EVSPA en drie private eigenaars. Samen stelden ze via een ontwerpwedstrijd een ontwerpteam aan voor de opmaak van dit masterplan. Begin 2019 is het voorontwerp masterplan goedgekeurd.

1SWN0604 - De stad betreft de burger bij stadsprojecten via informatie, participatie en inspirerende acties

Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	24.515	25.000
			25.000

- Met verschillende communicatiekanalen en producten, zoals (digitale) nieuwsbrieven, infopanelen, website, sociale media, ... wordt ingezet op communicatie over stadsprojecten van volgende drie programma's: Programma Stad aan het water, Programma Groene Singel en Programma Stedelijke Ontwikkeling.

- SW communicatie/participatie en de districten voorzien participatie voor buurtbewoners en gebruikers voor de drie programma's: Programma Stad aan het Water, Programma Groene Singel en Programma Stedelijke ontwikkeling
- Sociale planning brengt in 2019 gebruiksbeleving, ruimtegebruik en sociale veiligheid in kaart bij de heraanleg van het openbaar domein.

1SWN0699 – Personeelslijn

Voor dit actieplan is geen specifiek budget voorzien.

2. VEILIGE STAD

1SVG02 – De drugshandel en de daaraan gerelateerde overlast en criminaliteit wordt verminderd door een maximaal gebruik van de bevoegdheden van de zonale veiligheidspartners, in samenwerking met andere partners

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	33.742	581	470
	Uitgaven	244.424	244.257	211.665

1SVG0201 - De zonale veiligheidspartners, samen met andere partners, zetten preventieve acties op om drugshandel en drugsoverlast en -criminaliteit te verminderen

Voor dit actieplan is geen specifiek budget voorzien.

De realisaties door Lokale Politie Antwerpen binnen dit actieplan worden gerapporteerd in het kader van het zonaal veiligheidsplan.

1SVG0202 - De zonale veiligheidspartners zetten repressieve acties op om drugshandel en drugsoverlast en -criminaliteit te verminderen

Voor dit actieplan is geen specifiek budget voorzien

- In 2019 was het bestrijden van overlast door het aanpakken van PTI's waar drugsfeiten werden vastgesteld nog steeds prioriteit. Dit leidde wederom tot een stijging van het aantal sluitingen (tien in 2017, zestien in 2018, zesentwintig in 2019).
- Ook in 2019 waren er drie medewerkers van Bestuurlijke Handhaving gedetacheerd naar het Kali-team.

1SVG0203 - Alle gevatte gebruikers krijgen gepaste opvang, zorg en opvolging

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	33.236	0	0
	Uitgaven	97.585	97.585	97.585

Casemanagement minderjarige druggebruikers

- Dit jaar werd in de stuurgroep beslist enkel nog te focussen op minderjarigen met een pv voor drugsbezit of -gebruik (geschreven in PZA of andere politiezone) die woonachtig zijn in Antwerpen of zijn districten. Het eindresultaat is een totaal van 133 pv's aangemeld bij justitieel casemanagement, 16% minder dan in 2018.
- Het aandeel feiten met harddrugs daalt opnieuw in 2019 naar 8%, na een stijging in 2018. Van alle jongeren die werden geverbaliseerd met cannabis of hasj, werd 31% van de jongeren aangetroffen met meer dan 2 gram. Het aandeel jongeren die voordien nog niet gekend waren bij justitie daalt met 7% (42% in 2018 tegenover 35% in 2019).

- In 2019 aanvaardde 47% van de jongeren die een aanbod kregen, het aanbod Adviesgesprek Drugs bij het opstellen van het pv.
- In het voorjaar van 2019 werden er door CGG Vagga VCT dagen georganiseerd bij de interventieploegen en bij geïnteresseerden van de wijkteams van politiezone Antwerpen. De doelstelling was het creëren van basiskennis over verslaving, motiverende gespreksvoering, het Adviesgesprek Drugs aanbrengen e.d. Toch wordt het aanbod voor Adviesgesprek Drugs vaak vergeten (+/- in 30% van de pv's waar het zou moeten aangeboden worden), voornamelijk in zone CENTRUM, WEST en OOST. Voor 2020 wordt er bekeken hoe deze opleiding verder kan worden uitgerold.
- In 2019 werden er 85 trajecten met jongeren doorlopen binnen het justitieel casemanagement.
- 65 trajecten situeren zich in de drughulpverlening, drie jongeren doorliepen een alternatief traject (privépsycholoog, aanmelding project vluchteling bij CGG Vagga en Jeugdinterventie), in drie dossiers werd de jeugdrechter gevorderd, drie jongeren kregen een herinnering aan de wet tijdens het gesprek en elf jongeren ontvingen een waarschuwingsbrief.
- Sinds het nieuwe jeugddelinquentiedecreet (in voege sinds september 2019) zijn er voor wat betreft drugsbezit en –gebruik andere mogelijkheden binnen het jeugdparket. De voorkeur gaat uit naar trajecten die op vrijwillige basis worden opgestart (Adviesgesprek Drugs, opvolgen van de schoolloopbaan, een aanmelding bij de hulpverlening of bij Kompas+). Bij ernstige bezorgdheden of als de jongere of de ouders niet meewerken tijdens het gesprek op het jeugdparket kan (in afstemming met de Procureur) geopteerd worden voor het opleggen van voorwaarden (Adviesgesprek Drugs of leerproject). In 2020 wordt de inhoud van het Adviesgesprek Drugs (hoeveel gesprekken, wanneer positieve/negatieve afronding) onderzocht in samenwerking met CGG Vagga om het aanbod op vrijwillige basis, te optimaliseren.

Justitieel Casemanagement (meerderjarige druggebruikers)

- Al vele jaren heeft het team Casemanagement een specifieke samenwerking met justitie Antwerpen. Mensen die veel druggerelateerde feiten plegen, worden vanuit justitie aangemeld. De aanmeldingen gebeuren door de verschillende justitiële partners zoals de psychosociale dienst gevangenis Antwerpen, het justitieel welzijnswerk, het parket Antwerpen, als de onderzoeksrechters zelf. Veelal zijn dit mensen waarvoor het parket een onderzoeksrechter heeft gevorderd. Op vraag en/of met toestemming van de onderzoeksrechter gaan de casemanagers in gesprek met de aangemelde cliënten. Dit gebeurt zo goed als altijd in de gevangenis Antwerpen. De aanhouding van de cliënt wordt gezien als een crisismoment van waaruit een gepast hulpverleningstraject kan starten.
- In 2019 werden binnen het justitieel casemanagement 97 dossiers aangemeld. Voor 74 dossiers leidde dit tot de start van een individueel traject.
- Eind 2019 zijn er 85 actieve dossiers in kader van het justitieel casemanagement.
- In 2019 werd er samengezeten met zeven onderzoeksrechters uit Antwerpen om de samenwerking te verbeteren.
- De mensen die binnen het justitieel casemanagement worden aangemeld zijn niet altijd dak- of thuisloos. In de praktijk blijken ze vaak een weinig stabiele woonsituatie te hebben.
- In kader van het justitieel casemanagement is er een nauwe samenwerking met residentieel ontwenningencentrum CIC te Wondelgem. Cliënten kunnen rechtstreeks vanuit de gevangenis Antwerpen overgebracht worden naar het centrum. In 2019 wordt een eerste ontmoeting georganiseerd tussen het team Casemanagement en een delegatie van het CIC-team. De bedoeling hiervan is het wederzijds uitwisselen van expertise, het beter afstemmen over in- en exclusiecriteria en het verfijnen van de samenwerking.
- In 2019 worden er dertien cliënten aangemeld aan het CIC. Dit heeft geleid tot negen opnames. De gemiddelde verblijfsduur van de cliënten die via het justitieel casemanagement zijn aangemeld (26,3 dagen) ligt hoger dan de gemiddelde verblijfsduur van andere cliënten in het CIC (24 dagen).

Team Casemanagement

- Het team Casemanagement heeft als doelgroep dak- en thuislozen met een meervoudige problematiek. Door middel van de methodiek casemanagement en in samenwerking met andere sectoren wordt voor elke aangemelde cliënt een passend hulpverleningstraject opgezet. Het team Casemanagement werkt vooral met cliënten die werden aangemeld door de dienst Sociale Dienstverlening, Politiezone Antwerpen of de gevangenis Antwerpen. In 2019 werden door de partners 59 personen aangemeld (2018: 73 personen). Voor 33 dossiers werd een traject gestart.
- Het team neemt daarnaast ook de regie op van dossiers in de ketenaanpak KADANS: casussen van dak- of thuisloze mensen met een meervoudige problematiek (dit is een problematiek op minstens drie levensdomeinen) die overlast veroorzaken (GAS-overtredingen, criminele feiten). Na de opmaak van een individueel plan van aanpak gaat een casusregisseur aan de slag met de cliënt. Eind 2019 voert het team Casemanagement de casusregie over 42 KADANS-dossiers, wat in stijgende lijn is in vergelijking met voorgaande jaren: 24 dossiers in 2017 en 32 dossiers in 2018. Deze dossiers zitten mee vervat in de cijfers over het justitieel casemanagement en de cijfers hierboven weergegeven.

Adviesgesprek Drugs – Opvolging OMS

- De OMS-opvolging (Onmiddellijk Minnelijke Schikking) is een taak van het Adviespunt Verslaving. Dit onderdeel startte op 4 juni 2019, nadat dit enige tijd niet meer werd opgevolgd door het dagcentrum van De Sleutel. Er werden in totaal 597 dossiers overgedragen (80% cannabis) vanuit het parket en het justitiehuis. 408 dossiers hiervan konden worden afgerond, zoals hieronder in de tabel wordt weergegeven. Voor 108 personen (26%) kon het dossier positief worden afgerond. Deze mensen namen deel aan het individuele gesprek én namen ook deel aan de groepsessie (112 deelnemers).
- Negatieve afronding is meestal te wijten aan het niet kunnen bereiken van de cliënten (fout adres, geen telefoonnummer,...).

Positief afgerond	108
OMS toch betaald	56
Reeds in hulpverlening of HV gevolgd	28
Gevangenis	3
Andere	4
Negatief afgerond	209

- GAS-pv's worden ingezet om overlast te beboeten, maar ook om bij pleger een gedragswijziging te bekomen. Opzet van de bemiddelingsprocedure is om plegers inzicht te geven in hun asociaal gedrag, dat niet alleen hinderlijk is voor de omgeving, maar ook schadelijk kan zijn voor hun eigen gezondheid. Omdat de laatste jaren steeds meer jonge mensen worden betrapt met lachgas, werd beslist ze ook uit te nodigen voor een GAS-bemiddelingsgesprek. In 2019 werden tientallen jongeren tijdens zo'n gesprek gewezen op de risico's die lachgas met zich mee kan brengen. Ze kregen de opdracht mee om een bezoek te brengen aan het Adviespunt Verslaving. Als ze een attest binnenbrachten van hun gesprek bij deze organisatie, verviel hun GAS-boete.

1SVG0299 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	506	581	470
	Uitgaven	146.839	146.672	114.080

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

3. MOBIELE STAD

1SMB05 – Bij grote werven op het publiek domein met invloed op de verkeerstromen, zorgt een doelgerichte aanpak van minder hinder voor een beperking van de economische en/of sociale schade

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	243.080	847.882	886.079
	Uitgaven	4.095.475	5.342.682	5.431.866
Investering	Ontvangsten	34.979	0	0
	Uitgaven	83.026	133.119	550.000

1SMB0501 - Een doelgerichte minderhinderaanpak is intern georganiseerd en deze is in samenspraak met externe partners uitgerold

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Investering	Uitgaven	304	304	0

- Samenwerking met externe partners blijft cruciaal. Dus ook in 2019 werd hier sterk op ingezet, vooral in het kader van de grote, lopende werven waarbij meerdere partners betrokken zijn: Noorderlijn, Plantin en Moretuslei, Theunisbrug en de infrastructuurwerken Oosterweel Linkeroever.
- Daarnaast liepen er verschillende Europese projecten die de samenwerking met de verschillende partners ten goede komen:
  - Met de verdere uitrol van CIVITAS PORTIS, een Europees onderzoeks- en innovatieproject waarbij 33 partners uit vijf steden vier jaar samenwerken rond duurzame mobiliteit tussen de stad en de haven, werd de minderhinderwerking en organisatie op vlak van personeel en middelen, ondersteund. Dit maakt dat het Slim naar Antwerpen-team zowel op het vlak van woon-werkverkeer als van logistiek transport ook in 2019 voldoende mensen en middelen kon inzetten. Ook bij het havenbedrijf, De Lijn, de NMBS, de provincie Antwerpen en de BAM kon de personeelslijn dankzij CIVITAS PORTIS worden uitgebreid. Concreet wil CIVITAS PORTIS woon-werkverkeer en logistieke stromen optimaliseren door in te zetten op gedragsverandering, het gebruik van verschillende (duurzame) vervoerwijzen te stimuleren en passagiers en logistieke stromen te optimaliseren. Dit zal uiteindelijk de werkgelegenheid en economische groei ten goede komen alsook de leefbaarheid en het milieu positief beïnvloeden.
  - Naast CIVITAS PORTIS startte het Europese project dat focust op innovatie in een mobiliteitscontext: SUMP-PLUS. Dit project loopt van september 2019 tot augustus 2022 en zorgt voor een verdere personeelsondersteuning voor de minderhinderwerking in de meeste brede zin.
- Er werd in 2019 gewerkt aan twee nieuwe Europese projecten. Het Interreg 2-Zeeën project MOBIMIX, dat inzet op het stimuleren en faciliteren van MaaS (Mobility-as-a-Service) dat het gebruik van verschillende (duurzame) vervoerwijzen stimuleert en digitaal ontsluit. Een tweede project dat werd voorbereid is het H2020 project SCALE-UP, waar de focus ligt op een het opschalen van innovatieve mobiliteits- en energieoplossingen richting de Vervoerregio. Het eerste project is ondertussen goedgekeurd. Het laatste project wordt nu geëvalueerd door de Europese Commissie.

1SMB0502 - De bereikbaarheid is gegarandeerd door alternatieve vervoersmodi en -routes en door een waaier van begeleidende maatregelen tijdig te voorzien

	Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	215.070	847.882	886.079
	Uitgaven	578.121	786.551	863.637
Investering	Ontvangsten	34.979	0	0
	Uitgaven	0	50.090	0

- Omwille van de steeds veranderende situatie op de Leien werd er ook in 2019 sterk ingezet op geüpdatete bereikbaarheidsfiches. Deze werden afhankelijk van de impact op grote en kleine schaal verspreid. Het signalisatieconcept voor de binnenstad dat in 2014 door alle partners is gevalideerd, werd hierbij steeds gehanteerd.
  - De handelaars rond de Noorderlijnwerf aan de Leien worden voorzien van de gebuste infobrieven zodat bewoners die de brief gemist hebben, toch ook op die manier nog geïnformeerd worden.
  - Noorderlijn zette het proefproject met het buurtnetwerk Hoplr verder. Hiermee worden negen buurten online bereikt met in totaal 3.974 huishoudens. De werfcommunicatie van Noorderlijn wordt hier erg positief onthaald. Grootste troef is dat Noorderlijn via Hoplr de bewoners van de betrokken buurten rechtstreeks bereikt. Een positieve aanvulling op de bewonersbrieven.
- Om zoveel mogelijk auto's van de weg te halen, werd verder ingezet op de werkgeversaanpak voor grote bedrijven (met 150 en meer werknemers). Er werden ondertussen kennismakingsgesprekken gevoerd met 127 bedrijven (31 extra bedrijven in 2019), samen goed voor ca. 86.854 werknemers (19.853 extra werknemers in 2019). 67 bedrijven ondertekenden ondertussen een deelname-overeenkomst (21 extra bedrijven in 2019), samen goed voor 52.598 werknemers (14.497 extra werknemers in 2019). Er werden in 2019 scans opgemaakt voor zeventien bedrijven, wat het totale aantal scans op 108 brengt. De mobilotheek die in het najaar van 2016 werd gelanceerd, is dit jaar in 26 bedrijven en 39 vestigingen uitgerold. In totaal zijn er sinds 2016 bij 55 bedrijven en 187 vestigingen de mobilotheek uitgezet. Om het kwartaal wordt de werkgeversaanpak afgestemd met de acties die de provincie, het Havenbedrijf en de bereikbaarheidsmanager bij VOKA ondernemen. Daarnaast werd er in 2019 dankzij Vlaamse subsidies ook werk gemaakt van een werkgeversaanpak voor KMO's of bedrijven met 20 tot 150 werknemers. Er werden ondertussen kennismakingsgesprekken gevoerd met 90 KMO's (twaalf extra bedrijven in 2019), samen goed voor ca. 6.609 werknemers (776 extra werknemers in 2019). 49 bedrijven ondertekenden ondertussen een deelnameovereenkomst (22 extra bedrijven in 2019), samen goed voor 3.533 werknemers (1526 extra werknemers in 2019). Er werden ondertussen scans opgemaakt voor vijftien KMO's (twee scans in 2019). In 2019 werd de flexwerkscan ontwikkeld in samenwerking met de Antwerp Management School om bedrijven te ondersteunen als ze maatregelen rond flexibel werken willen implementeren.
- Aan de marktplaats voor mobiliteit werd in 2019 verder gebouwd:
  - Op spoor één 'aanvragen partnerschap' (zichtbaarheid op de marktplaats) waren er eind 2019 in totaal 35 partners met een aanbod voor particulieren, 43 partners met een aanbod voor bedrijven en 16 logistiek partners. Het aantal blijft groeien. Doel is om in 2020 deze partners meer actief te betrekken door gerichte acties kaderend in de reizigers- en werkgeversaanpak ;

- Op spoor twee 'de projectoproep(en)' werd van de tweede projectoproep in Q4 een eindevaluatie opgemaakt. Dankzij de samenwerking van SnA met logistieke dienstverleners zijn er maandelijks 4.643 vracht- of bestelwagens minder op de Antwerpse wegen.
- Voor personenwagens liggen de resultaten iets lager en worden er maandelijks 3.706 ritten vermeden. De samenwerking met de 'mobility as a Service' (MaaS)-projectpartners van deze projectoproep leidde tot de bevinding dat meer onderzoek en stimuli nodig zijn op weg naar een succesvol MaaS-aanbod. Het inzetten op Mobility-as-a-Service, afgekort MaaS, biedt voor de eindgebruiker het voordeel dat verschillende mobiliteitsoplossingen geïntegreerd worden in één app. De eindgebruiker krijgt op die manier toegang tot verschillende mobiliteitsmogelijkheden, zoals openbaar vervoer, deelfietsen, taxidiensten, autodeelinitiatieven, parkeerfaciliteiten, laadinfrastructuur, etc.
- Begin 2019 werd een thematische MaaS-projectoproep gelanceerd. Deze nieuwe projectoproep richt zich specifiek op "Mobility as a Service" toepassingen. De projectvoorstellen konden worden ingediend tot uiterlijk 22 maart 2019. Er werden in totaal vijftien projecten ingediend waarvan door de jury zeven projecten werden vooropgesteld voor verdere ondersteuning van Slim naar Antwerpen. Met alle geselecteerde kandidaten worden in overleg verdere afspraken gemaakt zodanig dat de vooropgestelde ontwikkelingen open en gestandaardiseerd gebeuren. Uiterlijk eind 2020 wordt een eindevaluatie voorzien, waarbij de aanwending van de toelage wordt nagekeken en wordt onderzocht hoe het project verankerd kan worden zonder verdere ondersteuning van de stad Antwerpen.
- Op 1 april gaf het college goedkeuring voor de uitvoering van de Alpha-test als eerste aanzet voor de verdere ontwikkeling van stimulerend kader voor MaaS via het lopende raamcontract met het marktonderzoeksbureau Ipsos.
- Op 24 juni werd door de gemeenteraad het subsidiereglement goedgekeurd voor inwoners van Antwerpen die intekenen op een MaaS abonnement en hun wagen wegdoen.
- Op spoor twee werd in Q2 een derde algemene projectoproep gelanceerd. Aangezien het succes van de vorige projectoproepen, de groeiende vraag van geïnteresseerde mobiliteitsaanbieders en de prangende congestieproblematiek werd in mei 2019 de lancering van een nieuwe algemene projectoproep voorzien. Er werden 20 projectvoorstellen ingediend. Op 27 september 2019 keurde het college de selectie van negen projecten voor verdere uitrol met vaste mijlpalen voor evaluatie. Eindevaluatie is voorzien eind mei 2021.
- Op het spoor voor logistieke optimalisatie dat werd goedgekeurd door het college op 8 juni 2018 werd in 2019 verder gewerkt aan de optimalisatie van het vervoer voor stadslogistiek en/of van bouwgerelateerde materialen via de binnenvaart.
- In september 2019, na het bekomen van de noodzakelijke vergunningen, vindt de start plaats van het pilootproject van de tijdelijke handelsvereniging Antwerpen Multimodale Bouwlogistiek, afgekort AMB, voor overslag op het Kempeneiland. SnA volgt samen met AG Vespa (terreineigenaar) dit project verder op via periodieke rapportering en overleg. Op 15 februari besliste het college om geen geschikte kandidaat aan te duiden voor de uitvoering van een soortgelijke piloot op de locatie van N.V. BAM (actueel Lantis) gelegen tussen het Albertkanaal en Loblbroekdok.
- Spoor drie betreft de uitvoering van een raamovereenkomst: Spitsmijdingen via slimme mobiliteitsdiensten, op basis van bestek GAC/2016/4152, in de vorm van een poolsysteem. Begin 2019 waren er nog twee dienstverleners actief. In mei 2019 werden er in totaal 442 structurele dagelijkse spitsmijdingen gerealiseerd. In mei 2019, na twee

jaar dienstverlening, werd het raamcontract niet verder verlengd en zodoende werden de activiteiten op spoor drie beëindigd.

- In het kader van de 'fietskortingsregeling' kwamen in 2019, 328 werknemers in aanmerking. Deze actie werd in 2017 gelanceerd om werknemers die met de auto door het hindergebied rijden, te stimuleren om dit minstens twee dagen per week met de fiets te doen in plaats van met de auto. 1.432 van deze 1.996 actieve deelnemers hebben in 2019 hun fietsjaar volledig afgerond. In 2019 fietsten de deelnemers aan de kortingsregeling samen 4.500.000 fietskilometers woon-werk. In het kader van de bewonersaanpak liepen er in 2019 verschillende acties:
  - Een online test (zelftest) is ontwikkeld om de Marktplaats van de mobiliteit dichterbij te brengen. De promotie van deze test werd in 2019 verder uitgerold. Aan deze test wordt een database gekoppeld 4.760 personen vulden de test in waarvan 1.889 personen zijn opgeslagen in de database;
  - Samen met Stadslab2050 startte Slim naar Antwerpen het experiment Slim op Weg in de buurt op. In de buurten Oud-Berchem en Luchtbal-Noord werden er samen met de bewoners en (mobiliteits)partners gewerkt aan een betere mobiliteit. In Luchtbal-Noord werd er een experiment opgestart rond Winkelbus, fietsveiligheid en een fietsherstelplaats. In Berchem werd een piloot Cargofietsdelen uitgerold. In 2020 zal in Oud-Berchem ook een piloot opgestart worden rond een Buurtfietsenstalling 2.0.

1SMB0503 - De socio-economische aantrekkingskracht van de stad is behouden door een set van ontwikkelde instrumenten/acties die de impact van werven helpen beperken

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	28.010	0	0
	Uitgaven	1.397.967	2.090.000	2.300.000
Investering	Uitgaven	0	0	550.000

- Met de handelaars van de De Keyserlei wordt op regelmatige basis samengezeten om de inrichting van de werfzone in de mate van het mogelijke af te stemmen op hun noden. Scholen worden sterk betrokken wanneer de werf voor hun deur ernstige inspanningen vraagt van ouders en leerkrachten. Bij fasewissels worden scholengroepen en ouderverenigingen proactief aangeschreven om de situatie uit te leggen zodat zij ouders/leerlingen tijdig kunnen informeren.
- Bij de fasewissels op de Rooseveltplaats werd in samenwerking met de partners ingezet op stewards en ludieke animatie om de pendelaars te helpen bij het vinden van de juiste buslijn.
- Op zondag 16 juni opende de Noorderlijn voor de laatste keer de deuren voor een publieksdag. Dit om de betrokkenheid met de werken te verhogen en geïnteresseerden inzicht te verschaffen in de complexe ondergrondse werken. Een goede 8.500 bezoekers kwamen de grootste werf en archeologische openluchtsite van 't Stad verkennen.
- Opleveringen zoals tramlijn 1 op de Italiëlei, tramlijn 24 naar het havenhuis en het premetrostation Opera werden feestelijk ingehuldigd, samen met de buurtbewoners en geïnteresseerden. Op 7 december konden prominenten en buurtbewoners meerijden op de eerste tram over de nieuwe sporen op de Italiëlei en naar het havenhuis. In de avond konden geïnteresseerden tijdens een nocturne voor de laatste keer de archeologische openluchtsite aan de Kipdorp bezoeken. Sinds 8 december rijden tram 1 en 24 op de Noorderleien. Bezoekers konden die dag de stad ontdekken via de nieuwe tramlijnen, gratis het Havenhuis bezoeken of bij Kinopolis gratis voorsmaakjes van aankomende films bekijken. Tijdens de tramsafari's vertelde gidsen op de trams over de geschiedenis en de bijzondere plekken langsheen de nieuwe Noorderlijn.

1SMB0504 - Een kwaliteitsvolle infrastructuurcommunicatie is intern ontwikkeld en deze is in samenspraak met externe partners uitgevoerd

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	2.119.387	2.466.131	2.268.229
Investering	Uitgaven	82.722	82.724	0

- Voor de inwoners van de stad en randgemeenten werd in 2019 om de drie weken geadverteerd in verschillende weekbladen. Deze *advertorials* brachten voornamelijk inspirerende verhalen over slimme alternatieven voor mobiliteit in en rond de stad. Ook via advertenties op zoekmachines en *social media* werd doorlopend de boodschap van Slim naar Antwerpen verspreid naar diverse doelgroepen.
- In het voorjaar heeft er een online campagne (digitale video op *social media* (Facebook, Snapchat en YouTube)) en via bannering op verschillende websites gelopen om fietsen te promoten. Begin september heeft de campagne van Antwerpen Autovrij gelopen er werd ingezet op verschillende media, zoals een insert in GVA, ads, social en afficheage.
- Er zijn verschillende pushes geweest op sociale media, over de profieltest, de herlancering van de SnA-app en de uitbreiding van de haltes voor DeWaterbus.
- In het voorjaar, en tijdens de zomer en winter van 2019 heeft er op radio, online en via truckvertising een campagne gelopen over overstappen of het combineren van verschillende vervoersmodi. 'Combineren, da's profiteren.' . Deze campagne werd geëvalueerd via een uitgebreide campagnemeting.
- De tweewekelijkse nieuwsbrief van Slim naar Antwerpen informeerde in 2019 de 3570 lezers over geplande wegenwerken en slimme alternatieven.
- Eind 2019 heeft de campagne gelopen over het verstrengen van de LEZ, de campagne liep op social, print, radio, out-of-home, digitale schermen, tramwraps, truckvertising, schermen naast de autosnelweg, tankpistolen en SEA.
- De kanalen van Slim naar Antwerpen groeiden in 2019 uit naar 9.276 volgers op Facebook, 1.589 op Twitter, 592 op LinkedIn en 970 op Instagram. Zij ontvingen meerdere keren per week een afwisselende contentmix. Midden 2019 is de website en app van Slim naar Antwerpen verder ontwikkeld. Zo is het nu mogelijk om een profiel aan te maken, tickets aan te kopen voor De Lijn, NMBS en Velo en is de slimme kaart verder ontwikkeld.

1SMB0599 - Personeelslijn

Voor dit actieplan is geen specifiek budget voorzien.

4. LERENDE EN WERKENDE STAD

1SLW06 – De Antwerpse arbeidsmarktparadox is structureel aangepakt

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	310.910	334.249	365.995
	Uitgaven	5.324.505	5.626.366	5.274.518
Investering	Ontvangsten	0	210.000	0
	Uitgaven	67.157	225.174	10.654

1SLW0601 - De stad zorgt voor een betere afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt met extra aandacht voor kansengroepen en jeugd

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	29.880	131.075	86.630
	Uitgaven	2.455.085	2.684.208	2.636.525

Monitoring

- De werkgroep arbeidsmarktmonitoring zorgde voor een actualisering van de gegevens uit de sectorfoto's industrie, bouw, haven/logistiek en zorg. Deze sectorfoto's gaven een overzicht van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt in de sectoren.
- Maandelijkse opmaak van de arbeidsmarktfiche, die een beeld schetsen van de Antwerpse arbeidsmarkt op basis van cijfers van VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding).

De stad Antwerpen nam in 2019 verschillende initiatieven om het vraag en aanbod op de arbeidsmarkt beter af te stemmen:

Talentedroom

Studie- en beroepskeuze

- Informeren van 57 leerlingen en studenten.

Duaal leren

- CVO Vitant - opleiding transportmedewerker: in het kader van het pilootproject duaal leren in de CVO-opleiding transportmedewerker werd met CVO Vitant samengewerkt in hun zoektocht naar werkplekken bij bedrijven.
- Eindwerken studenten: ondersteuning van twee eindwerken van studenten (groep Thomas More studenten in het kader van Skills navigator: onderzoek naar kanalen om job te zoeken, meer specifiek gericht op jonge werknemers in het havengebied en studente Ugent: onderzoek naar speeddate als instrument voor rekrutering)

(Job)Events, jobdates, jobdagen

- Part of Antwerp Jobfestival Voet aan Wal & organisatie Grow Zone (in samenwerking met Talentenfabriek): 42 bedrijven en 320 werkzoekenden en zij-instromers
- Vijf jobdates (227 deelnemers en 49 bedrijven) en acht voorbereidende infosessie (164 deelnemers)
- Talentenstroom was aanwezig op negen verschillende jobevents en beurzen (AP en KDG Jobbeurs, Jobbeurs MLSO, ...)

Communicatie en andere initiatieven

- Netwerking bedrijven met 31 bedrijfsbezoeken, deelname aan netwerkactiviteiten met bedrijven, medewerking aan VDAB bedrijvenseminarie voor transport en logistiek, accountoverleg (informatie-uitwisseling bedrijfscontacten), met logistieke bedrijven voor de Welt projecten in Antwerpen
- Communicatie met zestien nieuwsbrieven en mailings verstuurd naar toeleiders, bedrijven, werkzoekenden, vijf partnermailings, Media planet - dossier 'Bouwen aan je toekomst: werken in de haven', korte video's met promo voor jobdates en tips voor werkzoekenden als didactisch materiaal voor voorbereidende infosessie, fotoshoots bij FastLine, ICL, Kantoennatie, Leshaco, Transmeer, Zuidnatie om beroepen om werkvloer in beeld te brengen voor communicatie TS.

Talentenfabriek

Studie- en beroepskeuze

- Haai!TECH: jongeren (10-14 jaar) en hun ouders, die met een studiekeuzevraag zaten, werden op een objectieve en uitdagende manier ondergedompeld in de mogelijkheden van wetenschappelijke en technische studies. De jongeren konden hun talenten voor techniek ontdekken en vragen van ouders of jongeren over een studiekeuze voor techniek werden besproken.

Haai!TECH 2019	5 locaties
Jongeren 10-14j	917
Jongere broers/zussen	298
Ouders	641
Vrijwilligers: leerlingen en leerkrachten	286
Technische scholen	19

- Summer challenge: procesoperators, laboranten en technici zijn de spil van de bedrijven BASF, Bayer, Borealis, Covestro, Ineos Styrolution en Ineos Oxide. In de summer challenge gingen studenten EM en Chemie, bijgestaan door experts uit de bedrijven, aan de slag om een zo perfect mogelijke productieplant te bouwen.

Summer Challenge	
Studenten	22
hogescholen	5
Bedrijven	5

- Sport- en techniekkamp: vormgeven van het techniek luik in het pilootproject sport- en techniekkamp van sport Vlaanderen. Twintig kinderen maakten naast sport op leuke manier kennis met STEM.
- Kaaproject: negentien anderstalige ouders werden geïnformeerd over joboportunities in industrie en over STEM-richtingen voor hun kinderen.

(Voor)Opleidingen

- Onderhoudstechnicus Anders Antwerpen: één traject (tien deelnemers)
- Onderhoudstechnicus Regulier Herentals: één traject (acht deelnemers)
- Industrieel tekenaar: één traject (tien deelnemers)
- Technisch administratief medewerker: één traject (acht deelnemers)
- Elektro Anders: één traject (zeven deelnemers)
- Rigger: één traject (tien deelnemers)
- Metal Skills Navigator één traject (tien deelnemers)

Screening en vooropleiding

- Chemiebad: vier trajecten (55 deelnemers - 31 geslaagd)
- Techniekbad: zes trajecten (56 deelnemers - 48 geslaagd)
- Farmabad: vier trajecten (37 deelnemers – 26 geslaagd)
- Elektromechanisch monteur: zes vooropleidingen (52 deelnemers – 51 geslaagd)
- Metaalbad: acht trajecten (150 deelnemers – 144 geslaagd)

Werking toeleiders

- Sectorbad industrie voor interne en externe toeleiders: twee edities (58 deelnemers)

(Job)Events, jobdates, jobdagen

- Jobdates OHT: 32 bedrijven en achttien cursisten
- Jobdate Elektro Anders: vier bedrijven en zeven cursisten
- Jobdate bordenbouw: vier bedrijven en acht cursisten
- We are chemistry: 24 bedrijven en 500 studenten en pas afgestudeerden
- Part of Antwerp Jobfestival Voet aan Wal & organisatie Grow Zone (in samenwerking met Talentenfabriek): 42 bedrijven en 320 werkzoekenden en zij-instromers

Talentedwerf

Studie- en beroepskeuze

- Zestien werfbezoeken op de Oosterweelwerf te Linkeroever en op de werf P+R Luchtbal (324 deelnemers)

(Voor)Opleidingen

- Negentien stages voor volgende functies: onthaalmedewerker, bekister, walsmachinist, werfleider, assistent werfleider, asfaltwerker, betonsloper, onderhoudstechnicus cv, assistent calculator, bouwplaatsmachinist, graafmachine, betoncentralist
- Finaliteitsopleidingen - Werkplekleren
  - Technicus huisriolering in samenwerking met Rioolkrak (vijf cursisten)
  - Onderhoudstechnicus centrale verwarming (acht cursisten)
  - Betonmixerchauffeur (twaalf cursisten)
  - Afwerker bestrating in samenwerking met Colas (acht cursisten)
  - Industrieel schilderen (tien cursisten)
  - Walsmachinist (vier cursisten)
  - Grondwerker-huisaansluiting in samenwerking met Hens (negen cursisten)
  - Werfschilder in samenwerking met Omega Coatings (vier cursisten)

Zorgtalent

(Voor)Opleidingen

- JATZ (Jongeren Actief in de Zorgsector): vijftien jongeren in opleiding thuiszorg

(Job)Events, jobdates, jobdagen

- Social Profit Salon: een initiatief samen met VIVO (Ieder Talent Telt) waarbij in alle provincies een event werd opgezet rond sensibilisering van mensen naar de zorg. In Antwerpen werden 300 mensen in contact gebracht met de jobmogelijkheden in de zorgsector.

Werkgeversacties tewerkstelling vluchtelingen

Binnen de samenwerking met OCMW, VDAB en Atlas rond de versnelde arbeidsmarktactivering van vluchtelingen is de stad de trekker van de werkgeversacties. Ze zet in op het informeren, sensibiliseren en engageren van werkgevers rond de opleiding en tewerkstelling van vluchtelingen. Dat doet ze via communicatie, door de organisatie van events en via projecten.

- Projecten: binnen het 'Toelagereglement voor projecten ter activering van erkende vluchtelingen en subsidiair beschermden 2019' liepen zes door het college goedgekeurde projecten:
  - 'Elektro Anders 2' vond plaats tussen oktober 2018 en november 2019 onder coördinatie van het Fonds voor Tewerkstelling en opleiding in de Metaalverwerkende nijverheid (FTMA) in samenwerking met partners Talentenfabriek, VDAB, Anttec en Vibam. Acht cursisten namen deel aan een opleidingstraject tot industrieel elektricien. Van deze groep behaalden zeven hun opleidingsattest. Allen vonden aansluitend een job in de sector.
  - 'Vluchtelingen en nieuwkomers in de professionele schoonmaak' vond plaats tussen maart en november 2019 onder coördinatie van het Opleidingscentrum van de Schoonmaak (OCS) in samenwerking met opleidingspartner Atmetis bvba en VDAB. Via het project kregen zestien anderstalige nieuwkomers de kans om een opleiding te volgen tot professioneel schoonmaker. Vijftien cursisten beëindigden de opleiding met succes, waarvan vijf onmiddellijk na de opleiding werk vonden in de sector. De overige cursisten werden door de partners verder begeleid naar werk.
  - 'Hospitality Heroes' vond plaats tussen juni en december 2019 onder coördinatie van Horeca Forma in samenwerking met Werkvormm en VDAB. Het project bundelde vier verschillende opleidingstrajecten voor volgende functieprofielen: afwasser, kamermeisje/jongen, zaalmedewerker en keukenmedewerker. In totaal startten er 31 cursisten in één van de vier opleidingstrajecten. Eind december ontvingen 28 cursisten tijdens een plechtigheid een attest voor het succesvol beëindigen van hun traject.
  - 'W.O.W. – hoe nieuwe Antwerpenaren na opleiding hun weg vinden naar vast werk binnen de dienstenchequesector' vond plaats tussen juli en december 2019 onder coördinatie van Atmetis bvba in samenwerking met partners VDAB en het Sectoraal Vormingsfonds Dienstencheques (OCS). Het opleidingstraject bood de kans aan twaalf anderstalige nieuwkomers om zich om te vormen tot poetshulp voor particulieren. Alle cursisten behaalden hun opleidingsattest en negen vonden aansluitend een job als poetshulp in de dienstenchequesector.
  - 'Grenzeloos Talent' vond plaats tussen juli en december 2019 onder coördinatie van Voka Kamer van Koophandel Antwerpen-Waasland in samenwerking met VDAB. Het project omvatte meerdere acties waaronder twee webinars, twee bedrijfsbezoeken, twee artikels in het Voka-magazine Ondernemers, en een talentenmarkt waar werkgevers en werkzoekenden met een migratieachtergrond met elkaar in contact konden komen. Op de talentenmarkt waren negentien werkgevers aanwezig. Naast het sensibiliseren van werkgevers werd de doelstelling voorop gesteld om minstens twintig anderstalige nieuwkomers aan een job te helpen.
  - 'Buitengewoon Belgisch' is een project van Facilicom dat startte in september 2019 en eindigt in maart 2020. Het project bood de kans aan veertien anderstalige nieuwkomers om een beroepsopleiding te volgen tot keukenmedewerker of professioneel

schoonmaker. In december 2019 waren dertien cursisten nog bezig met de opleiding en werden hun kansen op een aansluitende tewerkstelling positief ingeschat.

- Communicatie:
  - In maart, juni, september en december gingen opnieuw nieuwsbrieven over de tewerkstelling van vluchtelingen de deur uit.
  - De deelartikels verschenen op www.ondernemeninantwerpen.be en werden verder verspreid via bijvoorbeeld sociale media en sommige ook via de algemene ondernemersnieuwsbrief.

Werkgeversacties tewerkstelling kwetsbare jongeren

- Binnen het jeugdwerkplan zette de stad Antwerpen actief in op het creëren van kansen van kwetsbare jongeren bij werkgevers. Hierbij werden zowel acties opgezet met private ondernemers als met de stad zelf.
  - Samen met Levanto organiseerde de stad Antwerpen twee alternatieve jobmatchings bij Kruidvat. Tweemaal twintig jongeren kregen de kans te solliciteren. Aangestuurd door jonge medewerkers maakten de jongeren actief kennis met de verschillende taken binnen de winkel. tien jongeren kregen een contract aangeboden en vier een beroepsverkennde stage.
  - De stad Antwerpen gaf een infomoment voor twaalf jongerenbegeleiders om de toeleiding naar vakantiewerk bij de stad laagdrempeliger te maken.
- Doorgedreven samenwerking tussen verschillende stadsdiensten maakte het mogelijk stadsvacatures te reserveren voor onze doelgroepjongeren met coaching en taalbegeleiding op de werkvloer. De selectie van kandidaten werd opgestart in samenwerking met tal van jongerenorganisaties.

Skills Navigator

- Het interreg project Skills Navigator pakt de mismatch tussen arbeidsvraag en -aanbod in de grensregio België Nederland aan. Partners zijn onder andere de gemeente Rotterdam, stad Gent, VDAB, UWV, ... Binnen het project is er extra aandacht voor de *21st century skills*. Centraal in het project staan werkgeversarrangementen. Dit is een uiteenlopend gamma van acties waarbij vanuit de vraag van de werkgevers én met inspanning van de werkgevers competentieversterkende acties worden opgezet voor werkzoekenden.
- Binnen Werkpakket drie 'Skills voor de toekomst' werden de voorbereidingen getroffen voor een vierde en laatste actie namelijk een bevraging van inspirerende voorbeelden en ideeën in de next economy en de opmaak van een quick scan voor de detectie van *21st century skills*.
- Van 24 september 2019 tot 15 november 2019 organiseerde Werkvormm, in samenwerking met Rising You, VDAB Herentals en vier werkgevers (Van Loon, Medrepair, Cargo, Vermetal), een oriënterend voortraject voor tien jongeren van 18 tot 26 jaar met interesse in techniek/metaal. Voorkennis en/of ervaring was niet vereist en het laagdrempelig project was gericht op het kennismaken met de verschillende aspecten van tewerkstelling in de metaal (als lasser, draaier-frezer, voorbereider, ...) en op het verwerven van technische basiscompetenties. Er werd binnen dit project eveneens gewerkt aan de *21st century skills*, opgebouwd rond een creatief product (conTrainer, concept van Rising You). Na afloop zijn vier jongeren doorgestroomd naar de opleiding draaier-frezer en gingen drie jongeren naar een Werkleertraject Bis. Voor één jongere worden er nog bemiddelingsacties genomen met een te verwachten positief resultaat.

Jeugdwerkloosheid

- Binnen het globaal jeugdwerkplan faciliteerde en financierde de stad Antwerpen partners en acties om de positie van kwetsbare jongeren te versterken op de arbeidsmarkt en hen toe te

leiden naar werk. De stad werkte ook nauw samen met VDAB en OCMW. Een greep uit de activerende actie, die in samenwerking met partners werden opgenomen of gefinancierd:

- Ruim 325 jongeren vonden hun weg naar de eerste TalentWerkt, een jobbeurs, georganiseerd door de jeugdwerkpartners, waar 31 werkgevers en organisaties zich voorstelden aan jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. De focus lag op infoverwerving, oriëntatie, gesprekskansen met werkgevers, cv optimaliseren.
- Als preventieve tool werd de website “Great Urban Potentials” ontwikkeld in samenwerking met Werkvormm. Zo verhoogden de kansen op vakantie- en studentenjobs voor jongeren met een beperkt eigen netwerk. Via Atlas kregen vooral OKAN-jongeren de kans een eerste (vakantie)werkervaring op te doen.
- Voor jongeren, die nood hadden aan een eerste joboriëntatie, werd de “Digitale Jobwijzer” ontwikkeld door Levanto. Zij boden deze tool, die nauw aansluit bij de leefwereld van jongeren, aan in combinatie met een workshop. In overleg met Atlas werd de workshop verfijnd op maat van de OKAN-jongeren.
- De plaatsen binnen Ibal, brug- en voortrajecten werden optimaal benut. Meerdere aanbieders vroegen extra middelen aan in de loop van het schooljaar om jongeren met nood aan ondersteuning op te vangen.
- Om jongeren de beste match aan te bieden, werd naast het succesvol Ibalaanmeldpunt ook een brugaanmeldpunt opgestart bij WELA. Hierdoor stroomden jongeren gerichter en sneller in bij een ondersteunend traject.
- De stad Antwerpen ondersteunde Emino en Profo bij het gezamenlijk gebruik van een geschikte opleidingsruimte. WELA kreeg van de stad middelen om extra werkmateriaal aan te kopen waardoor jongeren actuele werktechnieken, aangepast aan de vereisten van de huidige werkvloeren, aanleerden.
- In samenwerking met VDAB werd ingezet op het vindplaatsgericht werken voor de NEET-jongeren en het intensief ondersteunen op maat richting arbeidsmarkt. Door de opstart van een ecosysteem, waarin ook de afdeling voor jonge vrouwen een plaats kreeg, kwam er een betere expertisedeling en toeleiding tot het ruime netwerk voor de jongerenbegeleiders. Met de City Pirates en Lets Go Urban werden de eerste stappen gezet om hier mee deel van uit te maken. Hierdoor werden meer doelgroepjongeren bereikt en kon er voor elke jongere het best mogelijke traject worden aangeboden.
- Voor de WerkInformatiePunten werd verder ingezet op expertise-uitbouw door een samenwerking met de leerloopbaanadviseurs, de permanentie van de jongerenconsulenten van VDAB en de zoektocht naar welzijnspartners.
- De werking van Duo for a Job werd ondersteund. Er werd gezocht naar nieuwe mentoren en mentees en extra locaties voor vormingsmomenten. Er werden 151 duo's opgestart, 76% hiervan behaalde een positief resultaat (arbeidscontact, stage of beroepsopleiding). Een gezamenlijke actie om vindplaatsgericht mentees te bereiken, boekte voelbaar resultaat.
- De organisatie van “Get Together”, een netwerkmoment voor stakeholders, bracht 120 bezoekers op de been. Twintig organisaties stelden zich voor met sterke samenwerkingsinitiatieven tot gevolg.
- Het coachingstraject “Jumpstart”, een samenwerkingsverband tussen WeerWerk, De Sleutel, Adic en Beschermt Wonen Min, voor mensen met een MMPPS-problematiek had binnen zijn deelnemers 22% 18- tot 26-jarigen. 55% stroomde uit naar een opleiding of werk, 17% bevindt zich nog in nazorg.
- Werk in Zicht, een samenwerkingsverband voor de meest kwetsbare werkzoekenden tussen Posthof, Kopa, Steunpunt Tewerkstelling en Werkvormm, bereikte zijn cliënten via een sterk netwerk van dertig vindplaatsen. Eén vijfde van de cliënten was bij aanvang niet ingeschreven bij VDAB. Veertig percent stroomde door naar werk.

- Aansluiting bij projecten voor zeer kwetsbare doelgroepen bracht extra expertise in het jongerenwerkveld. Er werd structurele samenwerking opgestart met het Programma Risicjongeren, X!tra, JeugdInterventie, Ondersteuningscentrum Jeugdzorg Antwerpen, ...
- Dit jaar kregen veertig jongeren, gescreend en begeleid door de ACB'ers, de kans om een opleiding heftruck op maat te volgen bij Furbo. 38 jongeren doorliepen het volledige traject en behaalden het heftruck- en VCA-attest.

1SLW0602 - Sociale economie is een sterke sector die kansengroepen tewerkstelt en laat doorstromen naar de reguliere arbeidsmarkt

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	277.262	200.000	200.000
	Uitgaven	414.339	570.226	570.226

Doorstroomreglement sociale economie

- Zes dossiers binnen toelagereglement Samenwerking tussen sociale en reguliere economie:

Project	Promotor	Doel
iBike en Werkmmaat: een tandem rond doorstroom	Werkmmaat vzw	Tijdens de periode van 1 jaar werden doelgroepwerknemers lokale diensteneconomie op de werkvloer van iBike opgeleid tot fietshersteller of fietslogistiek medewerker. 4 doorstroomtrajecten naar de werkvloeren van de keten iBike werden vooropgesteld. Effectieve doorstroom: 3.
Levanto schrijnwerkerij	Levanto vzw	In oktober 2018 werd een schrijnwerkerij opgericht waaraan opleidingstrajecten werden gekoppeld met maatwerkbegeleiding gericht op doorstroom naar de beroepsprofielen CAD en CNC, bankwerker en -plaatser. 14 doorstroomtrajecten werden vooropgesteld in 2019. Effectieve doorstroom: 8.
Doorstroom in lokaal ondernemerschap	Dolmans Landscaping Services	Het vakjargon en de ervaring van te doorlopen procedures door het reguliere bedrijf om een maatwerkdienst op te starten, werden vertaald naar een prototype (werkmodel), een draaiboek en stroomdiagrammen. De beschrijving in het werkboek 'Talent in overvloed' geldt als voorbeeld voor andere reguliere bedrijven met een soortgelijke ambitie. Tevens bevat het handvatten voor de eigen vestigingen. Er werden geen doorstroomtrajecten vooropgesteld in 2019.
SEC op weg naar symbiose met de bouw	Levanto vzw	In het vooruitzicht van te leveren diensten in het kader van de Oosterweelwerven en mogelijk andere toekomstige bouwprojecten in de stad Antwerpen ondersteunde dit project de Antwerpse maatwerkbedrijven Levanto vzw, Manus vzw en Wotepa vzw bij het uittekenen van een operationeel samenwerkings- en organisatiemodel. Het resultaat is een juridisch kader en stappenplan om het samenwerkingsmodel te implementeren; een operationele structuur met procesdiagram en stappenplan; een protocol

		voor onderlinge samenwerking. Er werden geen doorstroomtrajecten vooropgesteld in 2019.
URBAAN	Werkvorm vzw	Een nieuwe uitzendformule werd uitgewerkt die in 2020 juridisch, en inhoudelijk ingebed wordt in de sociale economie door samenwerking met diverse stakeholders zoals Samenlevingsopbouw Antwerpen stad vzw en Antwerpse maatwerkbedrijven. URBAAN beoogt toeleiding van doelgroepwerknemers van maatwerk- en Lokale Diensteneconomie (LDE)-bedrijven voor wie vervolgttrajecten via o.a. VDAB geen tewerkstelling opleveren. Tijdens deze projectperiode werd gewerkt aan een verdienmodel, het verwerven van een uitzenderkenning, juridische bedrijfsvorm, infosessies aan mogelijke toeleiders, een communicatieplan, een organisatiestructuur. Er werden geen doorstroomtrajecten vooropgesteld in 2019.
Inclusive Design Company	Emino vzw	Inclusieve HR-dienstverlening, complementair aan VDAB, werd uitgewerkt als aanbod aan reguliere bedrijven. Door analyse en ingrepen op bedrijfsprocessen en werkorganisatie wordt recruiting, jobdesign, opleiding op werkvloeren en werkplekieren voor kansengroepen gefaciliteerd. Vooropgesteld projectresultaat: een bedrijfsplan met verdienmodel voor hetzij een nieuwe bedrijfstak intern Emino vzw of een nieuwe organisatie of een bedrijf extern Emino vzw. Het project werd vroegtijdig stopgezet wegens risico op dubbele financiering van reeds bestaande GOB-dienstverlening en. Er werden geen doorstroomtrajecten vooropgesteld in 2019.

Sociaal aankopen

- In 2019 werden verschillende bestekken geadviseerd zoals, ramenwasserij, schoonmaak, netheidstaken, straatmeubilair, herbruikbare bekken... Het Havendedrijf koos een tweede maal in het grote bestek maaiwerken, voor een samenwerking tussen de reguliere aannemers en de sociale economie, gezien de positieve resultaten van doorstroom van sociale economie naar de reguliere aannemer. Politie zone Antwerpen werkte ook in de facility van het nieuwe mastergebouw verder op het idee van samenwerking tussen reguliere en sociale economie.
- Om interne collega's te overtuigen meer in te zetten op "sociaal aankopen" werd geopteerd voor het maken van een animatiefilm. Deze film is terug te vinden op het kanaal "Aankopen" van de gemeenschappelijke aankoopcentrale.

Regiefunctie in het kader van maatwerk en lokale diensteneconomie (LDE)

- Vlaanderen lanceerde in 2019 geen nieuwe oproep ter uitbreiding van de sociale economie. Het aantal doelgroepmedewerkers Maatwerk of LDE bleef hierdoor stabiel.

Ronde Tafels Sociale Economie (RTSE) –1 workshop

Datum	Thema	Door wie	Aanwezig
12/12/19	Stuivenbergsite en werven Oosterweelverbinding – verkenning mogelijkheden van samenwerking met sociale economie.	AG Vespa, team stadsprojecten i.s.m. ZNA, psychiatrisch ziekenhuis Stuivenberg en de regisseur	26

		sociale economie stad Antwerpen	

1SLW0603 - OCMW-kanten worden geactiveerd richting arbeidsmarkt

Dit actieplan wordt uitgevoerd met middelen van het OCMW. De verantwoording ervan gebeurt aan de hand van de jaarrekening van het OCMW.

- De realisaties in het kader van deze doelstelling worden gerapporteerd aan de Raad voor Maatschappelijk welzijn.

1SLW0604 - Zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie is versterkt bij OCMW-kanten die (nog) niet activeerbaar zijn naar arbeid

Dit actieplan wordt uitgevoerd met middelen van het OCMW. De verantwoording ervan gebeurt aan de hand van de jaarrekening van het OCMW.

- De realisaties in het kader van deze doelstelling worden gerapporteerd aan de Raad voor Maatschappelijk welzijn.

1SLW0699 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	3.768	3.174	2.865
	Uitgaven	1.302.728	1.078.181	1.098.112

1SLW09 – Er is voldoende onderwijscapaciteit in Antwerpen zodat alle leerlingen een geschikte plaats hebben

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	4.341	3.787	3.477
	Uitgaven	1.033.800	1.425.300	1.250.277
Investering	Uitgaven	3.413.503	3.835.827	5.642.335
Liquiditeiten	Ontvangsten	48.247	71.267	71.267

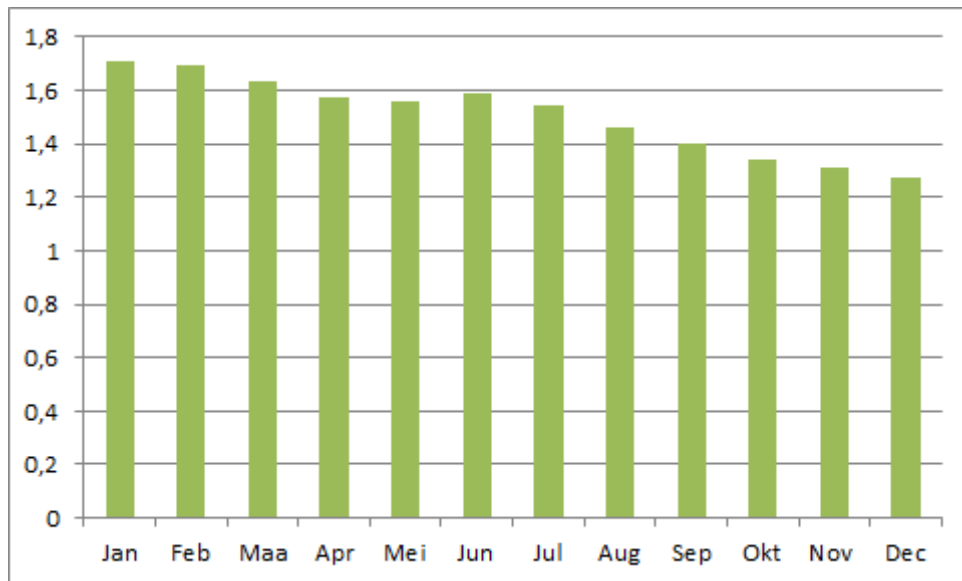
1SLW0901 - De capaciteitsuitdagingen werden aangepakt door gegevensverzameling en analyse, afspraken en afstemming met alle partners en het uitwerken van (vernieuwende) oplossingen

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	297	636	636
	Uitgaven	209.212	444.898	424.898
Investering	Uitgaven	3.413.503	3.835.827	5.642.335
Liquiditeiten	Ontvangsten	48.247	71.267	71.267

Leerkrachtentekort

- Om zicht te houden op het lerarentekort in het basis- en secundair onderwijs wacht de stad al meer dan een jaar op Vlaamse cijfer om de uitdaging van nabij te kunnen monitoren. Zodra beschikbaar publiceren we deze op het Dashboard Stad in Cijfers.
- De stad en haar partners, in het aanpakken van het lerarentekort, focusten in de tweede jaarhelft op het personeelsbeleid en school-leiderschap en werkten een projectvoorstel uit over diverse leerkrachten. De Onderwijsraad kreeg een overzicht van het werk dat de afgelopen jaren werd verricht in dit thema.
- Met de mentorcoördinatoren die binnen de verschillende onderwijsnetten de begeleiding op de werkvloer van startende leerkrachten faciliteren, werd een professionele leergemeenschap opgezet om van elkaar te kunnen leren en de aanvangsbegeleiding kwaliteitsvoller te maken en beter op elkaar af te stemmen.
- Onderwijstalent, als samenwerking tussen VDAB, Ministerie van Onderwijs en stad Antwerpen in het aantrekken van meer leerkrachten naar de stad, voerde promotie door aanwezigheid op verschillende beurzen, het organiseerde twee job-dates, twee infoavonden voor zij-instromers. Onderwijstalent biedt ook Onderwijs Kwalificerende Korte OpleidingsTrajecten voor werkzoekende aan, 'OKOT' genaamd. 33 studenten haalden hun diploma van leerkracht.
- De spanningsindicator, die de verhouding weergeeft tussen het aantal potentiële kandidaten per vacature in het onderwijs blijft problematisch. Zelfs bij de start van het schooljaar, wanneer traditioneel een groot aantal nieuwe leerkrachten zich op de markt aanbieden, bleef de verhouding lager dan drie, de grens die gebruikt wordt om 'knelpuntberoepen' weer te geven. In september gaf de indicator aan dat er voor elke vacature in onderwijs 1,40 kandidaten waren. In december daalde dat cijfer tot 1,27 kandidaten per vacature. In januari 2019 hadden we er nog 1,71 per vacature.

Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
1,71	1,69	1,63	1,57	1,56	1,59	1,54	1,46	1,40	1,34	1,31	1,27

Capaciteit

- Na de verdeling van negen miljoen euro extra aan Vlaamse Capaciteitsmiddelen vlak voor de zomervakantie, is de administratie, op vraag van de lokale taskforce het gesprek aangegaan met Brasschaat, Kapellen en Schoten. Doel is om mogelijkheden, beperkingen en strategieën in onze gezamenlijke uitdagingen beter te kunnen aanpakken. De eerste gesprekken met Schoten gingen door in november en leverde inzichten op die de Antwerpse lokale taskforce kan versterken in haar aanpak.
- De inschrijvingsgegevens uit Meld je Aan, toonden vlak voor de zomervakantie een tekort aan van zeventig plaatsen in het 1ste leerjaar in Merksem, Deurne Noord en Antwerpen Noord. Aan de grond van deze tekorten liggen de autonome kleuterscholen die geen automatische doorstroom voorzien van kleuter, naar lager onderwijs. Zeventig kinderen riskeerden niet aan hun leerplicht te kunnen voldoen. In juli en augustus creëerden de onderwijsnetten, door extra inspanningen en met de financiële steun van de stad, 109 extra plaatsen zodat alle kinderen, maar ook eventuele verhuizers in de loop van het jaar, hun onderwijs kunnen starten.
- De beheerstructuur capaciteit onderwijs en kinderopvang, een samenwerking tussen verschillende diensten van de bedrijven Stadsontwikkeling, Financiën, Vastgoed, Bestuurzaken en Talentontwikkeling en Vrijtijdsbeleving volgt 97 (potentiële) onderwijslocaties actief op. Deze bedrijfsoverschrijdende samenwerking versnelt en verbetert capaciteitsprojecten. De leden van de beheerstructuur namen deel aan de AMS opleiding Service Design Thinking, om meer inzicht te krijgen in de noden en verwachtingen van onze klanten. Samen met team Stadsbouwmeester wordt de ruimtelijke en maatschappelijke kwaliteit bewaakt van de bijkomende Vlaamse investeringen van zestig miljoen voor DBFM scholenbouwprojecten.
- Eind 2019 kocht de stad grond en gebouwen in Deurne Noord, de locatie waar vandaag de vzw Fabioladorp actief is. Doelstelling is om hier te bouwen aan een school voor 650 leerlingen.

1SLW0999 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	4.044	3.151	2.841
	Uitgaven	824.589	980.402	825.378

5. BRUISENDE STAD

1SBR03 – Bewoners en bezoekers beleven cultureel erfgoed in Antwerpen als een gedeelde grondstof en waarderen het verleden als een bron van kennis, inspiratie en genot

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	3.909.396	4.830.148	4.253.595
	Uitgaven	42.394.536	44.327.776	42.253.790
Investering	Ontvangsten	752.620	4.769.397	5.347.349
	Uitgaven	3.665.882	8.040.577	14.103.469

1SBR0301 - Cultureel erfgoed is interessant voor een groot publiek én bepaalt de beeldvorming over heden en verleden van de stad

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	2.981.877	3.345.728	3.345.728
	Uitgaven	16.664.841	17.378.310	17.099.306
Investering	Ontvangsten	752.620	4.769.397	5.347.349
	Uitgaven	3.188.504	7.336.080	13.579.102

- Het Museum Mayer van den Bergh werd opnieuw gepositioneerd in o.a. België, Nederland en Duitsland. In januari kwam één van de blikvangers, Dulle Griet van Pieter Bruegel de Oude, terug naar het museum. Dit na een afwezigheid van twee jaar door een intensieve restauratie en bruikleen voor een overzichtstentoonstelling van Bruegel in Wenen. In oktober opende dan de tentoonstelling Madonna ontmoet Dulle Griet. Tijdens deze expo worden topwerken van de bijzondere verzamelaars Florent van Ertborn (uit de collectie van het KMSKA) en Fritz Mayer van den Bergh getoond. De expositie toont nog meer hoogtepunten uit de collecties van deze twee scherpzinnige verzamelaars – en dus uit zowel de collectie van Museum Mayer van den Bergh als uit deze van het KMSKA - waardoor de expositie een bloemlezing van de Vlaamse meesters uit de middeleeuwen en de renaissance werd.
- Na de renovatie- en aanpassingswerken aan de presentatie en het gebouw in 2018, werd het Red Star Line Museum in 2019 opnieuw gepositioneerd in België en Nederland. De focus hierbij lag op de stijging van het (herhaal)bezoek. In de Loods van het Red Star Line Museum kon van april tot oktober 'Rootszoekers' bezocht worden. Deze presentatie toonde het verhaal van mensen die, bewogen door hun roots, op zoek gingen naar hun eigen verre of recente verleden. Zowel historische objecten van nazaten van landverhuizers als recentere migratieverhalen kregen hier een plaats. Het museum werkte hiervoor o.a. samen met het Sint-Agnesinstituut in Borgerhout. In november werd dan de najaarspresentatie 'Veldwerk' geopend. Hiervoor werden 40 interviews met recente vluchtelingen verzameld, stuk voor stuk pakkende verhalen over angst, gevaar maar ook moed, veerkracht en verbeeldingszin.
- De voorbereidingen voor de verbouwing van Museum Mayer van den Bergh zijn in 2019 van start gegaan. Zo keurde het college in het voorjaar het bestek goed voor het Bouwhistorisch Onderzoek van dit pand. Eind augustus dienden twee firma's een offerte in. Aangezien beide dossiers inhoudelijk en budgettair totaal uit elkaar lagen, werd er in november 2019 geconcludeerd dat er een gebrek aan duidelijkheid zat in het oorspronkelijke bestek. Om deze reden werd de procedure stopgezet en werd er een nieuwe opdracht geplaatst.

- De voorbereiding voor de bouw van het Rubens Experience Center in het Rubenshuis vorderden ook in 2019. Om dit belevingscentrum op de Rubenssite mogelijk te maken, werd een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) opgemaakt. Op 25 oktober 2019 werd het voorontwerp voor dit RUP goedgekeurd door het college en gaf het college ook zijn goedkeuring aan het schetsontwerp voor de nieuwbouw.
- Eind maart 2019 werd het complexe restauratieproject van de portiek en het tuinpaviljoen van het Rubenshuis afgerond. Vanaf dan betreedt de bezoeker de woning zoals deze kunstenaar het zelf had bedacht: met een spectaculair zicht op de portiek en het tuinpaviljoen. Het einde van deze restauratie werd gevierd met een succesvol tuinfeest.
- De collectie werd permanent en gericht versterkt met 218 aanwinsten en 18 langdurige inkomende bruiklenen (tegenover 211 aanwinsten en 31 langdurig inkomende bruiklenen in 2018). Een aantal voorbeelden:
  - In maart kocht het Dotatiefonds voor Boek & Letteren twee zeer zeldzame nieuwspublicaties van de Antwerpse krantenpionier Abraham Verhoeven (1575–1652). De Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience nam beide afleveringen in bewaring.
  - De Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience verzamelt alle literaire werken van Vlaamse schrijvers. Om die ambitie kracht bij te zetten schenken uitgeverijen P. Houtekiet en Standaard Uitgeverij (strips) vanaf 2019 één exemplaar van elk nieuw boek dat ze publiceren aan deze bibliotheek.
  - De Vlaamse overheid kocht in 2018 drie schetsboeken van Pieter II Verbruggen aan en de Koning Boudewijnstichting bracht de Utopiakaart van Ortelius terug naar België. Deze werken zijn topstukken én sleutelwerken en werden het afgelopen jaar in langdurige bruikleen gegeven aan het museum Plantin-Moretus.
  - Boekenverzamelaar en kenner van het misdaadgenre Wim van Eyle schonk een groot deel van zijn collectie Nederlandse misdaadromans uit de 20ste eeuw, nl. 1000 uitgaven, aan de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience. Deze schenking geldt als een belangrijke toevoeging aan de collecties triviale lectuur.
  - De werkkamer van zanger, dichter en beeldend kunstenaar Wannes Van de Velde (1937-2008) heeft in 2019 een nieuwe thuis gekregen in Museum Vleeshuis | Klank van de Stad. Vanaf 1978 schreef Wannes zijn muziek en liedteksten voornamelijk in deze ruimte. Naast muziekinstrumenten zijn er onder meer boeken, poesjepoppen, foto's, tekeningen, schilderijen en talrijke partituren en liedteksten in zijn handschrift bij. Alles tezamen gaat het om bijna 700 objecten. Wannes' wortels lagen in de straten rond het Vleeshuis. Met de verhuis van de werkkamer naar het Vleeshuis is Wannes eindelijk weer in de buurt waar hij thuishoort.
  - Dit najaar vernieuwde het Rubenshuis haar opstelling. Absolute blikvanger is de Heilige familie met papegaai van Rubens, een bruikleen van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA). Verder kocht het museum, met de steun van de vriendenvereniging, het werk De jonge Hercules in gevecht met twee slangen, een schilderij van de eerste leermeester van Rubens, Otto van Veen.

1SBR0302 - Cultureel erfgoed is toegankelijk voor een divers publiek én zet aan tot participatie

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	300.000	386.586	386.586
	Uitgaven	656.837	731.873	693.594
Investering	Uitgaven	0	0	25.000

- De musea en erfgoedinstellingen richtten zich op een groot publiek van bewoners en bezoekers. Daartoe voerden ze doordachte marketing- en communicatieacties uit.
- In 2019 werden een aantal acties en evenementen georganiseerd om het grote publiek te bereiken.
- Erfgoeddag: Op zondag 28 april stond de 19de editie van de Erfgoeddag in het teken van ambachten en vakmanschap. Het succes van deze dag toont aan dat ambachten en vakmanschap volop leven en tot de verbeelding spreken, net als de bijhorende verhalen over het doorgeven van vakmanschap, kennis en erfgoed. De organisatie van de editie in Antwerpen was in handen van Prospekta.
- Museumnacht: Op 3 augustus werd naar jaarlijkse gewoonte de Museumnacht georganiseerd. Van 19:00u tot 01:00u openden verschillende musea en culturele locaties uitzonderlijk de deuren. Naast de vaste collectie en de lopende tentoonstellingen werden er verschillende extra activiteiten georganiseerd, zoals concerten, vertellingen, rondleidingen, workshops, een hoorspel en een vrij podium. Deze nacht werd afgesloten met een afterparty in de barokke kerk van AMUZ. De organisatie was in handen van Prospekta.
- Cultuurmarkt van Vlaanderen: Op 25 augustus, de laatste zondag van deze maand, kon traditiegetrouw in Antwerpen de Cultuurmarkt bezocht worden. Hier kon de bezoeker het culturaanbod voor het najaar ontdekken. Ook de Antwerpse stedelijke musea presenteerden er hun programma en waren deze dag uitzonderlijk gratis te bezoeken. De organisatie was in handen van Prospekta.
- Open Monumentendag: De 31ste editie van Open Monumentendag, het grootste culturele ééndagsevenement, vond plaats op 8 september. Enkele musea namen met speciale activiteiten deel. Onder andere in Museum Plantin-Moretus werd stadsontwerper Gilbert Van Schoonbeke centraal geplaatst, in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience kon de bezoeker o.a. de historische Nottebohmzaal gratis bezoeken, kreeg men een blik achter de schermen en was er de jaarlijkse boekverkoop. Het Rubenianum en het Kolveniershof waren uitzonderlijk vrij te bezoeken. Ook hier vond er een verkoop van kunstboeken en catalogi plaats. Op de Droogdokkensite werd er dan weer een zwerftocht door de gehele site georganiseerd.
- Kunstendag voor Kinderen: Enkele stedelijke musea werkten voor de Kunstendag voor Kinderen georganiseerd op 17 november, een speciaal programma uit. De jonge bezoekers konden hiervoor o.a. terecht in het Middelheimmuseum, Museum Plantin-Moretus en het Red Star Line Museum.
- Dag van de Wetenschap: Op 24 november werd de Dag van de Wetenschap georganiseerd. Enkele stedelijke Antwerpse musea namen hieraan deel met een specifiek programma, nl. Museum Plantin-Moretus, het Red Star Line Museum en Museum Vleeshuis | Klank van de stad.
- Met het oog op diversifiëring van de gebruikers werden ook in 2019 enkele nieuwe toepassingen ontwikkeld voor de museumapp. Zo werd in augustus de Archeologieroute gelanceerd, een wandeltocht langs 16 plaatsen waar het rijke, en vandaag grotendeels onzichtbare, verleden van Antwerpen opnieuw tot leven komt via foto's, filmpjes en geluidsfragmenten. Verder werd er ook een digitale wandeling ontwikkeld over één van de donkerste bladzijden uit de geschiedenis van de stad, nl. de Jodenvervolging in Antwerpen tijdens WOII, en dit in het kader van de 75ste verjaardag van de Bevrijding.
- Met oog op diversifiëring en intensifiëring van het binnenlands museumbezoek werd er actief deelgenomen aan de museumPASSmusées. In totaal kwamen 29.112 bezoekers met de museumPASSmusées één van de stedelijke musea en erfgoedinstellingen bezoeken. De musea met de meeste 'MPM-bezoekers' waren het MAS (8.574 bezoekers), Museum Mayer van den Bergh (6.175 bezoekers) en het Rubenshuis (5.910 bezoekers).
- In 2019 steeg het aantal bezoekers van Musea en Erfgoed Antwerpen, exclusief de cijfers van het Middelheimmuseum, met 8%. In totaal kregen de Antwerpse stedelijke musea en erfgoedinstellingen 1.218.580 bezoekers over de vloer (t.o.v. 1.131.582 in 2018) (cijfers excl.

Middelheimmuseum). De verkoop van tickets in het MAS kende een stijging van maar liefst 17%, met 177.141 bezoekers (t.o.v. 151.207 in 2018). Het totaal aantal bezoekers aan het MAS daalde licht van 638.107 bezoekers in 2018 naar 627.072 in 2019. Het Red Star Line Museum mocht in 2019 92.379 betalende bezoekers ontvangen en kreeg in totaal (= incl. Loodsbezoeken) 126.259 bezoekers over de vloer. Het Letterenhuis kende in 2019, na een erg succesvol jaar door de Claustentoonstelling in 2018, een sterke daling. Er brachten in 2019 8.788 geïnteresseerden een bezoek aan het Letterenhuis (t.a.v. 14.809 in 2018). Voor het Rubenshuis was ook 2019 alweer een echt topjaar. Het museum overschreed de kaap van de 200.000 bezoekers met een totaal van 204.984 bezoekers (t.a.v. 190.611 in 2018). Museum Mayer van den Bergh kende een enorme stijging – bijna een verdubbeling - van haar aantal bezoekers, van 27.182 bezoekers in 2018 naar 53.333 in 2019. Dit succes is onder meer toe te schrijven aan de terugkeer van Dulle Griet in januari en de succesvolle eerste maanden van de tentoonstelling Madonna ontmoet Dulle Griet, die vanaf 05 oktober 2019 te bewonderen is. Museum Plantin-Moretus maakte de daling in bezoekersaantallen in 2018 goed. In totaal brachten 116.709 geïnteresseerden een bezoek aan deze site. Deze stijging is o.a. te danken aan de expo Grotesken en de grote populariteit van de tuinbezoeken. Ook museum Vleeshuis | Klank van de Stad kende een succesvol jaar in 2019 met 46.325, een stijging van de bezoekersaantallen met 11% tegenover 2018. Het telsysteem in Museum Middelheim blijft problematisch. Hoe meer bezoekers er gelijktijdig passeren voorbij dit systeem, hoe meer bezoekers er niet geteld worden. Volgens de huidige cijfers zou het museumpark 334.404 bezoekers hebben gekregen, tegenover 612.379 in 2018. Dit zou een daling van bijna 45% betekenen.

- In 2019 is 95% van de collectie van Musea en Erfgoed Antwerpen beschreven in de collectiedatabank (t.a.v. 91% in 2017 en 2018). Dit aantal steeg dus niet sterk tegenover de voorgaande jaren.

1SBR0303 - Cultureel erfgoed biedt verdieping én zet aan tot reflectie, levenslang leren en expertiseontwikkeling

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	0	85.746	85.746
	Uitgaven	238.721	238.721	238.721
Investering	Uitgaven	8.750	8.750	8.750

- De musea- en erfgoedinstellingen bleven inzetten op expertiseopbouw en –deling. Ter voorbereiding van verschillende geplande tentoonstellingen voerden de musea en erfgoedinstellingen - in samenwerking met externe onderzoekers - wetenschappelijk onderzoek uit. Daarnaast werden jaarlijks stagiairs, thesisstudenten en onderzoekers in de verschillende musea en erfgoedinstellingen begeleid en ondersteund. Zo werd bijvoorbeeld in 2019 voor de tweede keer de “Thierry en Frédéric Nottebohm reisbeurs”, een beurs die tot doel heeft om onderzoek naar de geschiedenis van het gedrukte boek in Antwerpen te stimuleren, toegekend. Marlena Cravens onderzoekt hoe Spaanse teksten en vertalingen vanaf 1492 werden ingezet om talen en culturen van de oorspronkelijke bewoners van Amerika te vervormen of zelfs uit te wissen. Elise Watson onderzoekt hoe de Antwerpse boekdrukkers in de zeventiende en achttiende eeuw hun persen inschakelden ten behoeve van de katholieken in de Nederlandse Republiek.
- In het aanbod van de stedelijke Antwerpse musea en erfgoedinstellingen werd er ook in 2019 speciale aandacht geschonken aan cultureel minder competente doelgroepen. Dit aanbod werd

doorlopend geëvalueerd en bijgestuurd met oog voor verschillende doelgroepen, taal en geletterdheid.

- In 2019 maakten iets meer dan 6.500 bezoekers gebruik van het aanbod via het Steunpunt vakantieparticipatie, het Fonds voor vrijetijdsparticipatie en Inburgering/NT2 Antwerpen (t.a.v. 6.300 bezoekers in 2018).
- Enkele musea - zoals het Middelheimmuseum, MAS en Museum Plantin-Moretus – organiseerden ook in 2019 op regelmatige basis rondleidingen voor mensen met dementie. Kunst is nl. een belangrijk middel om in contact te komen met de gevoelens, ideeën en de gedachten van mensen met (jong)dementie.
- Jaarlijks organiseert het Letterenhuis WORDt, een spoken word-evenement waar dichters het opnemen tegen rappers, slammers en kleinkunstenaars. In 2019 was men al aan de 8ste editie toe, met alweer een cultureel divers deelnemersveld. Seckou was, net zoals in 2018, ook dit jaar de gastheer. Op deze avond kwam literatuur in vele vormen aan bod: slam, rap, proza, kleinkunst, spoken word of storytelling. Jonge artiesten als duo, trio, of collectief die met woorden gooiden, jamden of freestyleden, alles kon tijdens WORDt.
- De goedgekeurde beheersovereenkomsten worden - op basis van de beschikbare middelen - sinds januari 2019 geïmplementeerd en uitgevoerd in de verschillende musea en erfgoedinstellingen.
- Verder werden - ter afronding van de beleidsperiode 2014-2018 – de evaluatieverslagen over de werking van de musea ontvangen. Deze bevatten een evaluatie voor de volledige beleidsperiode 2014– 2018. Het accent hierin lag op de uitvoering van de beheersovereenkomsten. Daarbij werd getoetst of de bevindingen uit de tussentijdse evaluatie nog steeds gelden.
- Over het gehele jaar telden de leesalen 20.454 bezoekers (t.o.v. 19.425 in 2018) die samen 42.468 stukken (t.o.v. 50.166 in 2018) raadpleegden.

1SBR0304 - Cultureel erfgoed is toekomstgericht én zet aan tot ontmoeting, kwaliteitsvolle vrijetijdsbesteding en creativiteit

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	0	85.746	85.746
	Uitgaven	921.982	929.466	959.466
Investering Uitgaven		375.000	543.559	425.200

- Ook in 2019 werden een aantal tentoonstellingen gerealiseerd in de stedelijke musea.
- MAS: in het voorjaar (06/04 – 18/08) kon de tentoonstelling Le Corbusier. Linkeroever – Chandigarh bezocht worden. Tijdens deze expo kon de bezoeker kennis maken met de visie van deze bekende Franse architect. Op 18 oktober opende de tentoonstelling Cool Japan, waarbij de bezoeker meegenomen wordt in de wereldwijde fascinatie voor de Japanse beeldcultuur. Cool Japan is een expo naar een tentoonstelling van het Nationaal Museum van Wereldculturen, Nederland en werd door het MAS voor Antwerpen herwerkt.
- Museum Plantin-Moretus: Van april tot midden september liep de tentoonstelling De Grotesken – een fascinerende fantasiewereld in het Museum Plantin-Moretus. Hierin werd de groteske kunst van de 16de eeuw tot nu belicht.
- Middelheimmuseum: De eerste museale solotentoonstelling van Dennis Tyfus in het Middelheim eindigde op 17 maart. Met eigenzinnige werken trok de Antwerpse kunstenaar een heel eigen spoor doorheen het museumpark. Van 25 mei tot 22 september liepen er in het museumpark twee solotentoonstellingen, nl. They are looking at us, we are looking at them van de Belgische kunstenares Ria Pacquée en Earthbound van Cubaanse Ana Mendieta. Ria Pacquée onderzoekt al

sinds de jaren '70 heb begrip 'identiteit' met haar eigen lichaam als werkinstrument. De kunstenares was nog nooit zo lang letterlijk aanwezig in het museum, want ze verbleef enige tijd op het eilandje in de parkvijver. Dit gaf de bezoekers de mogelijkheid om haar live aan het werk te zien. Voor Ana Mendieta was het de eerste solotentoonstelling ooit in België. Deze expositie bood een verhelderende introductie tot haar werk.

- Vleeshuis | Klank van de Stad: In het voorjaar concentreerde de focuspresentatie van het Museum Vleeshuis | Klank van de Stad zich op Gilbert Van Schoonbeke. Dit kaderde in het themajaar dat de stad organiseerde rond deze urbanist. In het najaar was het dan de beurt aan Albert De Vleeshouwer, een Antwerpse mecenas, componist en kunstverzamelaar.
- Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience: In december opende de expo Porno, pulp en literatuur in het EHC en kreeg veel persbelangstelling. Met deze tentoonstelling onthult de erfgoedbibliotheek een onbekend en lang verzwegen deel van de Vlaamse literatuur- en cultuurgeschiedenis.
- Sinds oktober is het nieuwe collectiepaviljoen van het Middelheimmuseum volledig operationeel: het is klimatologisch geschikt om kwetsbare kunstwerken te presenteren en het voorziet in een optimaal bezoekerscomfort. Op donderdag 10 oktober werd dit paviljoen geopend voor het publiek. Tijdens het daaropvolgende weekend bezochten meer dan 3.000 geïnteresseerden het collectiepaviljoen.

1SBR0305 - Het erfgoedbeleid is gecoördineerd via samenwerking en complementariteit

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	0	128.619	128.619
	Uitgaven	302.002	306.580	306.580
Investering Uitgaven		20.417	20.417	20.417

- De werking van De Museumstichting, de infrastructuurmiddelen voor De Museumstichting vanuit Vlaanderen en openstaande actiepunten werden blijvend opgevolgd vanuit de stad.
- Nationaal en internationaal werkten de stedelijke Antwerpse musea en erfgoedinstellingen in 2019 samen met relevante erfgoedpartners in functie van kwaliteit en uitstraling. Enkele voorbeelden hiervan zijn:
  - Het MAS zette vanuit zijn "regionale rol" in op een regiefunctie voor (boven)lokaal erfgoed. Op basis van een veldbevraging bij de erfgoedspelers en districten werd een eerste conceptvoorstel gemaakt over de toekomstige werking en werd deze actief afgetoetst met de districten. Het uiteindelijke doel van dit traject is het verkrijgen van een structurele subsidie van Vlaanderen in het kader van het erfgoeddecreet.
  - Het Middelheimmuseum zet vanuit "KIS" in op een regiefunctie rond kunst in de stad. Er werd gewerkt aan een conceptnota en stedelijke beslissingsflow in afstemming met TV/jeugd (streetart) en SW (vergunningen).
  - Baroque Orchestration X (B.O.X), een collectief rond Pieter Theuns dat hedendaagse muziek verbindt met de klankrijkdom van de barok, bracht op 6 mei zijn maatschappelijke zetel onder in een van de meest iconische gebouwen van de stad Antwerpen: Museum Vleeshuis.
  - Begin september ging de tentoonstelling Van Titiaan tot Rubens in het prestigieuze Palazzo Ducale van start. Hiervoor werden de appartementen van de doge speciaal omgevormd tot Vlaamse kunstkamers. De collecties van het Rubenshuis en verschillende andere Antwerpse musea zijn in Venetië vertegenwoordigd met enkele topwerken.
  - Het MAS en het Maritiem Museum Rotterdam werkten een soort co-ouderschapplan uit voor Graanzuiger 19, de enige operationele stoomgraanzuiger in de wereld. Dit vaartuig Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

- valt onder gezamenlijk beheer en meert de helft van de tijd aan in Rotterdam, de andere helft van de tijd ligt hij in Antwerpen.
- In september organiseerde het Red Star Line Museum, in samenwerking met FARO, een studie- en inspiratiedag Participatie of de kunst van het gecontroleerd loslaten. Vanuit de ervaringen die het museumteam opdeed bij de tijdelijke expo Rootszoekers, wilde men graag nadenken over de vraag hoe van een participatief proces over te gaan naar een volwaardige museale presentatie voor het grote publiek.
- In functie van een landschapstekening van de Antwerpse erfgoedsector werden gesprekken met publieke en particuliere erfgoedorganisatie gevoerd.

1SBR0306 - De Droogdokkensite evolueert tot een plek voor maritieme erfgoedbeleving met een Maritiem Museum

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	262.975	522.191	582.810
Investering	Uitgaven	73.210	131.771	45.000

- In de loop van 2019 werd duidelijk dat de oorspronkelijke plannen voor een Maritiem Museum in Antwerpen werden aangepast aan de beschikbare middelen. Het oorspronkelijke project stond niet ingeschreven in het nieuwe bestuursakkoord en was niet meer te verantwoorden binnen het nieuwe budgettaire kader. Er werd beslist dat er op de site een maritieme belevingscentrum wordt opgericht waarbij erfgoed een prominente plaats krijgt. De klemtoon zal hierbij meer gelegd worden op de Droogdokkensite zelf, in plaats van te vertrekken vanuit de gebouwen zoals bij de oorspronkelijke plannen. De invulling van een nieuw havenbelevingscentrum van de Provincie Antwerpen zal samen met Port of Antwerp gedragen worden.
- De Droogdokkensite zal de thuishaven worden voor diverse verenigingen die een verbondenheid met het watererfgoed hebben. Zij zetten verder in op het vergroten van het draagvlak voor zowel varende- als niet-varende erfgoed op een laagdrempelige en toegankelijke manier voor een breed publiek. Alle aanwezige verenigingen zullen deel uitmaken van de Droogdokkaengemeenschap waar de uitwisseling van ervaring, aanvulling en samenwerking tot een concrete en hedendaagse invulling van de site zal leiden. Het als monument beschermde gebouw van het voormalige Pomphuis zal door de Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum met respect voor het historische karakter gerestaureerd worden.
- Ook in 2019 werd er samengewerkt met Stormkop vzw die activiteiten organiseert op de Droogdokkensite. Zij heeft als doel het promoten van kunst, cultuur en actief burgerschap door o.a. het organiseren en/of begeleiden van workshops, ateliers, vakantiecampen, performances, studiedagen, projectweken en lezingen etc. Stormkop wil een expressieve vrijhaven bieden op de Droogdokkensite die functioneert als ontmoetingsplek voor culturele competentie en participatie.
- Na de verhuis van de maritieme collectie van Het Steen naar (hoofdzakelijk) de Droogdokkensite werd er gestart met de opmaak van een meerjarenplanning voor het behoud, rationalisatie en het beheer van deze collectie.

1SBR0399 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	627.519	797.723	221.170
	Uitgaven	23.347.177	24.220.634	22.373.312

1SBR05 – Alle kinderen, tieners en jongeren ervaren voldoende fysieke en mentale ruimte om zich in hun vrijetijd te ontspannen en te ontplooiën

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	150.857	211.619	203.181
	Uitgaven	13.111.409	13.248.996	13.415.662
Investering	Uitgaven	1.954.145	5.100.701	3.770.000

1SBR0501 - Jongeren en jeugdverenigingen organiseren kwaliteitsvolle jeugdwerkactiviteiten voor kinderen, tieners en jongeren en worden hierbij ondersteund

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	21.223	48.297	48.297
	Uitgaven	345.791	377.829	377.829
Investering	Uitgaven	332.597	392.987	0

- In totaal werden er 168 verenigingen erkend. Er waren in 2019 drie startende verenigingen.
- Om de jeugdverenigingen ondersteunen sluit de stad overeenkomsten af met de koepels van het vrijwillig jeugdwerk. Hierdoor kunnen 118 erkende jeugdverenigingen (76%) terecht bij een stadswerker.
- Er waren zestien openstaande vragen van jeugdverenigingen naar een vaste activiteitenruimte. Drie daarvan vonden een geschikte ruimte en een vierde zal voorjaar 2020 een locatie in gebruik nemen.
- Eind 2019 vond de derde editie van het evacuatieweekend plaats. Er waren dertien inschrijvingen. De deelnemende verenigingen zijn positief.
- De bouw van het jeugdhuis in het Armenstraatje in Zandvliet werd niet afgerond. Ondertussen is er een nieuwe aannemer gevonden. Opstart is gepland voor maart 2020.
- 90% van de verenigingen met een eigen lokaal (t.o.v. 89% in 2018) heeft een positief keuringsverslag voor zijn gas- en elektrische installatie. In 2020 wordt een nieuwe ronde gepland om alle jeugdverenigingen te controleren binnen de wettelijke termijn van vijf jaar.
- In 2019 werd de subsidiëring van het vrijwillig jeugdwerk gedecentraliseerd. Er werden 40 (65 in 2018) projectsubsidies aangevraagd. 23 projecten (t.o.v. 38 in 2018) kregen een positief advies. 17 projecten kwamen niet in aanmerking voor een subsidie.

	Projectsubsidie	Vorming	Infrastructuur	werkingsmiddelen
Antwerpen	14	111	4	60
Bezali		7	1	4
Berchem	1	41	4	13

Borgerhout		46	3	15
Deurne	1	57	6	21
Ekeren	3	53	2	8
Hoboken	1	31		7
Merksem	4	32		15
Wilrijk	7	23	3	13
Totaal	30	401	23	156
Totaal 2018	38	443	35	153

- De daling in aantal subsidiedossiers o.a. voor projecten is toe te wijzen aan de decentralisatie waardoor de communicatie complexer werd. Sommige jongeren dachten bijvoorbeeld dat er geen projectsubsidies meer bestonden.
- Een aantal grote renovatie- of nieuwbouwprojecten (beslist voor de decentralisatie), die gerealiseerd werden dankzij infrastructuursubsidies, werden afgewerkt:
  - Scouts en Gidsen Vlaanderen 30e Prins Boudewijn (Borgerhout):
  - FOS Lange Wapper op Linkeroever.
  - Scouting Hoboken.
- Het aantal ontleningen bij de uitleendienst audiovisueel materiaal daalde tot 357. In 2019 werd de werking via Werkhaven stopgezet vanaf kwartaal drie (omwille van veroudering van het materiaal en de dalende ontlencingscijfers) en via een nieuwe aanbesteding deze opdracht opnieuw vorm te geven in 2020.

2013	1.216	100%
2014	1.137	93%
2015	1.112	91%
2016	1.017	83%
2017	921	75%
2018	836	69%
2019 Q1+Q2	357	29%

1SBR0502 - De stad, haar districten en haar partners organiseren een gevarieerd en kwaliteitsvol jeugdwerkeraanbod voor kinderen, tieners en jongeren

Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Ontvangsten	77.228	96.490	84.060
Exploitatie			
Uitgaven	9.434.421	9.652.357	9.615.844
Investering			
Uitgaven	1.505.111	4.510.572	3.770.000

- Vooral Kras noteert een grote stijging bij de WMKJ-werkingen (Werkingen Maatschappelijke Kwetsbare Jeugd). Deze stijging is terug te brengen tot een stijging in het bereik van de afzonderlijke werkingen en een extra werking (Youth Zone Kiel), maar noopt toch ook om de wijze van registratie nog eens onder de loep te nemen. De kleinere WMKJ-werkingen (Betonne Jeugd, Recht-Op, Centrum Kauwenberg en VVS) bereiken elk een heel specifieke doelgroep en zagen bijna alle vier in 2019 een stevige toename in hun bereik.

Bereik WMKJ	2018	2019

Kras	62.051	91.135
JES	61.388	55.184
Formaat	32.645	30.316
Betonne jeugd	1.611	2.266
Kauwenberg	1.555	1.627
Recht Op	423	705
Habbekrats	13.724	12.726
VVS	15.232	

- Het aantal bezoekers is bij de meeste jeugdcentra in dalende lijn. Zij organiseren minder grote evenementen, maar zetten op vraag van jongeren meer in op kleinere activiteiten en op thematische ondersteuning (onderwijs, welzijn, ...). Daarnaast focussen de jeugdcentra op podiumkansen voor jonge en onbekende talenten, wat ook een weerslag heeft op de opkomst.

Bereik jeugdcentra	2018	2019
Vizit	41.650	32.332
Bouckenborgh	48.908	40.418
Kavka en zappa	103.241	91.921
Eglantier	12.649	9379
Trix	84.264	94.119
Het Bos	47.829	55.416
TOTAAL	338.541	323.585

- Het aantal aanwezigheidsdagen op de speelpleinwerkingen (Gekkoo vzw en Koraal vzw) bleef, in verhouding tot het aantal vakantiedagen, stabiel in 2019 (72.934 t.o.v. 78.791 in 2018). Sinds 2018 organiseert Gekkoo thematische weekkampen in de paas- en zomervakantie. Deze kampen zijn succesvol, zeker bij kleuters, en het aantal aanwezigheidsdagen is dan ook flink gestegen (2.655 dagen t.o.v. 1.495 in 2018). Beide organisaties geven aan dat het percentage deelnemers met recht op sociaal tarief sterk gestegen is. Het schommelt, afhankelijk van de organisator, vakantie en type werking, tussen 25% en 30%.
- Via de toelage voor organisatoren van kleuteropvang tijdens de schoolvakanties worden elk jaar meer aanwezigheidsdagen gerealiseerd. In 2019 werden 9.054 aanwezigheidsdagen doorgegeven, waarvan 3.457 dagen voor deelnemers met recht op sociaal tarief (2018: 6034 opvangdagen waarvan 2.578 dagen met sociaal tarief). Aan de zes organisatoren werd hiervoor een toelage van 93.887 euro toegekend.
- In 2019 organiseerde de jeugddienst twee netwerkmomenten jeugdcultuur. De doelstelling van deze netwerkmomenten is, vertrekkend vanuit de noden van de jeugdcultuurpartners en de doelgroep, een brug te slaan tussen organisaties en stedelijke diensten en werken aan gezamenlijke uitdagingen. De thema's waren 'jeugdboekenmaand 2020' en 'ruimte'.

Marokko-project

- In 2019 vond een nieuwe uitwisseling plaats tussen Antwerpse en jongeren uit Noord-Marokko . Er namen 24 jongeren uit Antwerpen deel.

Vormingen bibmedewerkers rond omgaan met jongeren

- De jeugddienst organiseerde i.s.m. Atlas en TV/cultuur 4 vormingsreeksen voor bibmedewerkers en medewerkers van de culturele ontmoetingscentra rond omgaan met jongeren in een superdiverse context.

1SBR0503 - Kinderen, tieners en jongeren beschikken over voldoende ruimte, zodat ze vrij kunnen spelen, ontdekken en zich amuseren

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	138.253	148.339	190.873
Investering	Uitgaven	116.436	197.142	0

- Start nieuwbouwgedeelte van het Urban Center.
- Eerste fase renovatie van OC Luchtbal is uitgevoerd met opgefriste lokalen, een praktische demo-keuken en een semi professionele muziekstudio.
- Er is een nieuwe plek voor jongeren in de Van Heybeeckstraat in Merksem
- Start bouw jeugdhuis te BZL (doorstart en afronding voorzien in 2020).
- Voor de jeugdkamer in Park Groot Schijn zijn tijdens 2019 ook belangrijke stappen gezet. Het ontwerp is herbekeken en met minder middelen (1.700.000 €) zullen er meer vierkante meters gebouwd worden voor de jeugdverenigingen en de bestaande Scinthoeve zal een nieuw leven krijgen als jeugdcentrum met fuifruimte.

Onderhoud

Het onderhoudsbudget van 300.000 euro werd quasi volledig besteed.

- Het dak van JC Zappa werd vernieuwd voor 60.000 euro.
- Het terras aan JC Bouckenborg is vernieuwd voor 20.000 euro.
- Bij PAJ in de Coebergerstraat zijn akoestische maatregelen getroffen,
- Er is voor 30.000 euro geïnvesteerd in veiligheidsingrepen in de jeugdcluster Kwekerijstraat.

Fuifruimte

- 94% (95% in 2018) van de jongeren tussen 16 en 24 jaar woont binnen het bereik van een fuifruimte.
- In 2019 waren er 53 (54 in 2018) kleine fuifruimtes (tot 300 personen) en 38 (44 in 2018) middelgrote tot grote fuifruimtes. Een aantal grote zalen is gestopt (Café D'Anvers, Cadx, Bar Venetië en Havn).
- Park Groot Schijn: In 2019 werd het project drastisch gewijzigd wegens een kleiner budget. Er komt een kleinere fuifzaal en de lokalen van de jeugdverenigingen werden hertekend voorzien meer gedeeld gebruik.
- Fuifzaal Berchem: De bouw van de fuifzaal door Iret is nog steeds niet begonnen omdat er verwikkelingen zijn met de grond waarop de fuifzaal moet komen én het perceel ernaast.
- Ampere: Er werd een ingebrekestelling verstuurd naar de uitbater om de inhoudelijke werking en het gebouwbeheer aan te pakken. AG Vespa stelde in dat kader een expert aan die zich een beeld moet vormen van de staat van de verwarmingsinstallatie.

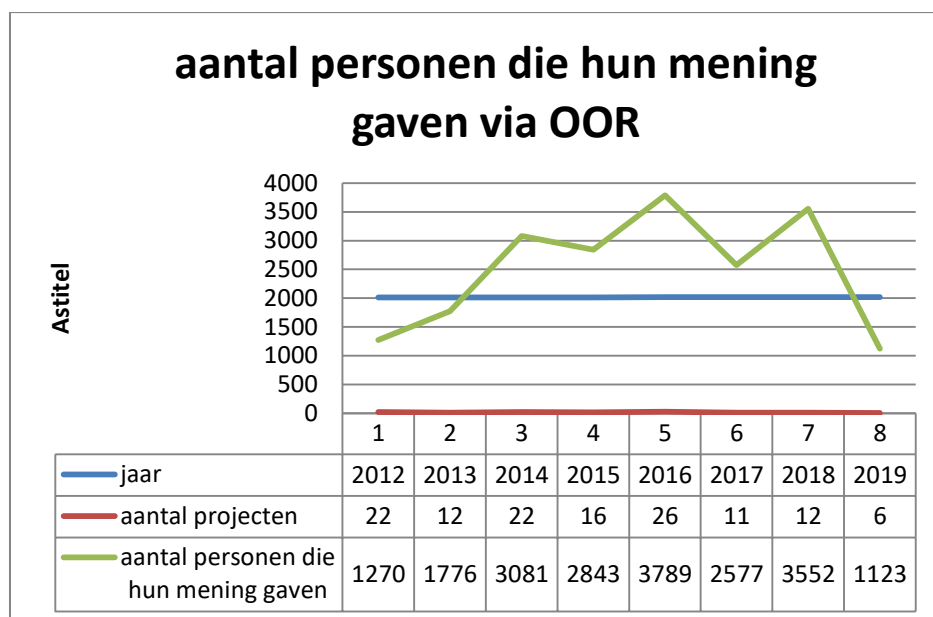
Experimenteerruimte

- In 2019 waren er 34 (t.o.v. 26 in 2018) repetitie- en artistieke experimenteerruimtes in stedelijke gebouwen. In niet-stedelijke gebouwen waren er 216 (t.o.v. 76 in 2018). Er werd in 2019 echter anders geregistreerd dan in 2018.

1SBR0504 - Kinderen, tieners, jongeren en het jeugdwerk geven hun mening over het beleid van de stad en haar districten

Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	4.879	5.162
			5.162

- In 2019 gaven 1.123 kinderen, tieners en jongeren digitaal hun mening op zes inspraakprojecten via het digitaal inspraakinstrument OOR. (zie grafiek)
  - T.o.v. vorig jaar is er een daling in het aantal projecten en dus ook in het aantal bereikte personen. Verklaring: het eerste jaar van een beleidsperiode worden er weinig projecten opgestart.
- In 2019 gaven 101 jongeren vanuit de negen jeugdraden negen adviezen.
  - Alle verslagen en adviesraden zijn terug te vinden op het officieel kanaal 'adviesraden' op www.antwerpen.be
- Het sectoroverleg Jeugd gaf twee keer advies op vraag van de stad.
- Naar aanleiding van het protest van Youth for Climate Antwerpen mochten Antwerpse jongeren het klimaatplan 2020-2030 mee vormgeven op voorwaarde dat ze zoveel mogelijk kinderen, tieners en jongeren betrekken. De Antwerpse klimaatjongeren kregen op verschillende vlakken ondersteuning van de stad voor dit project.
- Internationale conferenties:
  - Op 20 en 21 mei organiseerde de stad Antwerpen samen met de organisatie Child in the City het congres. Het congres 'Children in the sustainable city'.
  - Aanwezigheid van de expert inspraak en participatie op conferenties in Ljubljana (15 oktober 2019) en Wenen (24 oktober 2019).

1SBR0599 – Personeelslijn

Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
	Ontvangsten	52.406	66.832
Exploitatie	Uitgaven	3.188.066	3.065.309
			3.225.954

6. HARMONIEUZE STAD

1HHM01 – De sociale grondrechten van alle Antwerpenaren en in het bijzonder van mensen in armoede zijn gegarandeerd

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	439.199	403.400	357.319
	Uitgaven	15.595.979	17.614.434	17.340.192
Investering	Ontvangsten	0	0	1.100.000
	Uitgaven	713.753	1.860.523	2.002.521

1HHM0101 - Pro-actieve detectie van noden en problemen en gerichte hulp- en dienstverlening zorgen ervoor dat niemand er alleen voor staat

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	176.823	151.062	64.330
	Uitgaven	1.645.785	1.742.698	1.645.174
Investering	Uitgaven	0	200	200

- Extra blijft kwetsbare mensen op aangeven van partners bereiken en begeleiden. In 2019 waren 465 gezinnen in begeleiding waarvan ruim de helft (59,14%) gezinnen met kinderen. De voornaamste aanmelders waren:
  - het Stedelijk Onderwijs (scholen, centra voor leerlingenbegeleiding en de sociale dienst);
  - de sociale centra van de stad Antwerpen (niet-leefloonklanten);
  - de dienst Jeugd, gezin en nazorg (Lokale Politie Antwerpen).
- De maatschappelijk werkers van Extra ondersteunden de gezinnen vooral op de levensdomeinen financiën, huisvesting en lichamelijke gezondheid.
- Op organisatorisch vlak werd gewerkt aan de integratie van de dienst Kansen voor Kinderen die 142 gezinnen begeleidde in 2019 en participeerde in 1 gezin, 1 plan. Verder zette de dienst stappen om de samenwerking met de Huizen van het Kind te versterken.

1HHM0103 - Dak- en thuislozen zijn geholpen met een persoonsgerichte aanpak

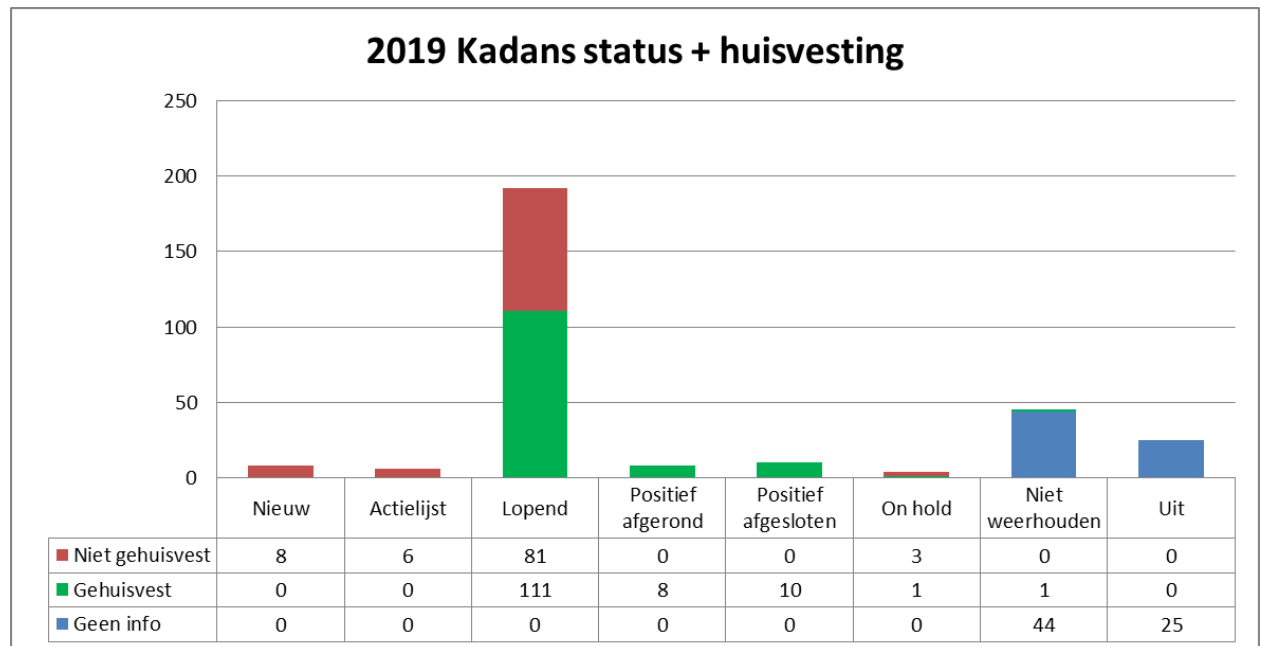
Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	0	500	500
	Uitgaven	3.162.474	4.175.645	3.960.645
Investering	Uitgaven	118.756	357.807	174.166

Ketenaanpak Kadans 2019

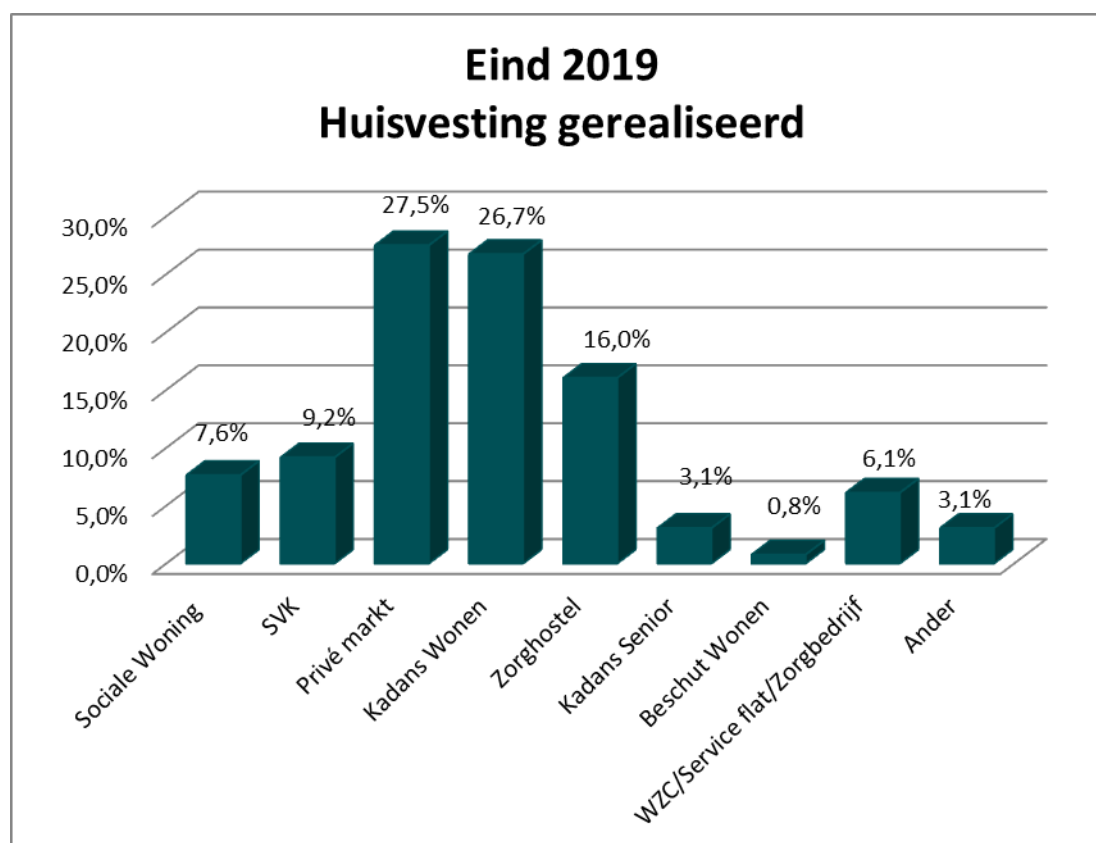
- In 2019 werden er 66 nieuwe dossiers aangemeld bij KADANS, waarvan er 47 werden opgestart. Ter vergelijking: 85 dossiers werden aangemeld in 2017 en 65 in 2018.
- Eind 2019 waren er 192 cliënten met een lopend plan van aanpak en een casusregisseur die dat plan opvolgt en coördineert. Van de 192 lopende dossiers zijn er al 111 cliënten gehuisvest.

De opvolging van lopende dossiers door KADANS neemt proportioneel gezien meer tijd in beslag dan de voorgaande jaren door het grote aantal lopende langdurige trajecten. Ter vergelijking: er waren 'slechts' 68 cliëntendossiers lopend in 2017 en 150 in 2018.

- In totaal werden er 18 dossiers positief afgerond en afgesloten (zie grafiek).

- Men sluit een dossier pas af als de leefsituatie op de belangrijkste levensdomeinen zo stabiel is dat men een bespreking in KADANS niet meer als noodzakelijk ziet. Door de chronische en complexe problemen van de doelgroep valt een beslissing om een dossier af te sluiten niet snel. Het herstelproces van de meeste KADANS-cliënten is een langdurig proces dat grillig verloopt.
- In het kader van KADANS werden in totaal 131 personen (inclusief afgesloten dossiers) gehuisvest, waarvan 60 personen in de gedifferentieerde woonvormen die binnen KADANS ontwikkeld zijn:
  - KADANS Wonen;
  - het Zorghostel;
  - KADANS Senior (zie verder).
- 71 KADANS-cliënten werden buiten de Kadans-woonvormen gehuisvest van bij de opstart van het project tot eind 2019:
  - 36 personen in een woonst op de privéhuurmarkt;
  - 12 in een woning via het Sociaal Verhuurkantoor;
  - 8 in een woonzorgcentrum/serviceflat;
  - 10 in een sociale woning;
  - 1 in Beschut Wonen.

- KADANS Wonen is bedoeld voor daklozen met meervoudige problemen, onder meer op het vlak van geestelijke gezondheid en verslaving. KADANS Wonen is uitgebouwd op zes locaties in vijf buurten:
  - Deurne Noord (zes wooneenheden);
  - Deurne Zuid (veertien wooneenheden);
  - Hoboken (twee wooneenheden);
  - Hoboken (één wooneenheid);
  - Centrum West (negen wooneenheden);
  - Centrum Oost (vier wooneenheden).
- De locaties in Centrum West en Centrum Oost zijn opgestart in 2019.
- KADANS Wonen is gekoppeld aan een aanklampende multidisciplinaire begeleiding. Vzw De Vliering en vzw Free Clinic voeren het project uit.
- KADANS Wonen huisvestte 35 cliënten in 2019 (26 in 2018) waardoor alle wooneenheden volzet zijn. De vraag naar het project is groter dan het aanbod, wat heeft geleid tot een wachtlijst.
- Het Zorghostel richt zich op daklozen met chronische verslavingsproblemen. Die doelgroep is zeer beperkt zelfredzaam op veel levensdomeinen, waaronder middelengebruik, geestelijke gezondheid, justitie, dagbesteding, activiteiten dagelijks leven, enzovoort. Het Zorghostel zorgt voor multidisciplinaire begeleiding. De doelgroep is gekend voor (meestal druggerelateerde) overlast. Er is 24 uur per dag toezicht aanwezig om overlast naar de buurt te vermijden. CAW Antwerpen voert het project uit in een samenwerkingsverband met ZNA, Free Clinic en Dagcentrum De Sleutel. Het Zorghostel huisvestte 22 cliënten in 2019. Ook hier was er een wachtlijst.

De samenwerking en gedeelde zorg met de residentiële voorzieningen voor geestelijke gezondheidszorg zijn essentieel om het wonen in de KADANS-woonvormen mogelijk te maken en vol te houden. In het najaar van 2019 startte het nieuwe mobiel behandelteam (2 B team) van ZNA met de behandeling van zes cliënten die wonen in het Zorghostel. In een eerste fase werd

werk gemaakt van een signaleringsplan om crisissen te vermijden en preventiever (opnamevermijndend) te kunnen werken.

- Zowel Kadans Wonen als het Zorghostel werden positief geëvalueerd in 2019.
- KADANS Senior is een samenwerkingsverband met Zorgbedrijf Antwerpen, meer bepaald met woonzorgcentrum Sint-Anna. Het project richt zich op vroegtijdig zorgbehoevende daklozen vanaf vijftig jaar die meervoudige problemen hebben. Eind 2019 waren er vier cliënten gehuisvest. Eén cliënt verhuisde naar een ander woonzorgcentrum dat beter kon inspelen op de noden van de bewoner.

Team Casemanagement

- Het team Casemanagement heeft als doelgroep dak- en thuislozen met meervoudige problemen. Door middel van de casemanagement-methodiek en in samenwerking met andere sectoren start het team voor elke aangemelde cliënt een passend hulpverleningstraject op.
- Vooral de bedrijfseenheid Sociale Dienstverlening, Politiezone Antwerpen of de gevangenis van Antwerpen melden cliënten aan. De partners meldden 59 dossiers aan in 2019 (73 in 2018). Voor 33 mensen werd een traject gestart.
- Het team neemt daarnaast ook de regie op zich van dossiers in de ketenaanpak KADANS: dak- of thuisloze mensen met meervoudige problemen (op minstens drie levensdomeinen) die overlast veroorzaken (GAS-overtredingen, criminele feiten). Na de opmaak van een individueel plan van aanpak gaat een casusregisseur aan de slag met de cliënt. Eind 2019 voert het team Casemanagement de casusregie over 42 KADANS-dossiers, een stijgend aantal in vergelijking met voorgaande jaren: 24 dossiers in 2017 en 32 in 2018.

Justitieel casemanagement

- Het team Casemanagement heeft ook een specifieke samenwerking met justitie Antwerpen. Justitie meldt mensen aan die veel druggerelateerde feiten plegen. Dat gebeurt door verschillende justitiële partners zoals de psychosociale dienst gevangenis Antwerpen, het justitieel welzijnswerk, het parket Antwerpen of de onderzoeksrechters zelf. Vaak gaat het over mensen waarvoor het parket een onderzoeksrechter heeft gevorderd. Op vraag en/of met toestemming van de onderzoeksrechter gaan de casemanagers in gesprek met de aangemelde cliënten. Dat gebeurt zo goed als altijd in de gevangenis van Antwerpen. De aanhouding van de cliënt is een crisismoment van waaruit een gepast hulpverleningstraject kan starten.
- In 2019 werden binnen het justitieel casemanagement 97 dossiers aangemeld (vergelijkbaar met de 96 aanmeldingen in 2018). Voor 74 dossiers leidde dat tot de start van een individueel traject. De opstart van deze dossiers, samen met eerder opgestarte, maakte dat er eind 2019 in kader van het justitieel casemanagement 85 actieve dossiers waren.
- In 2019 werd de samenwerking met een aantal onderzoeksrechters uit Antwerpen via overleg aangescherpt.
- De aanmeldingen binnen het justitieel casemanagement gaan niet altijd over mensen die dak- of thuisloos zijn. In de praktijk blijken ze vaak een weinig stabiele woonsituatie te hebben.
- Er is ook een nauwe samenwerking met residentieel ontwenningencentrum CIC in Wondelgem. Cliënten gaan rechtstreeks vanuit de gevangenis Antwerpen naar dat centrum. In 2019 vond een eerste ontmoeting plaats tussen het team Casemanagement en een delegatie van het CIC-team om expertise te delen, beter af te stemmen over in- en exclusiecriteria en de samenwerking te verbeteren.
- In 2019 werden dertien cliënten aangemeld bij het CIC. Dat leidde tot negen opnames. De gemiddelde verblijfsduur (26,3 dagen) van cliënten die via het casemanagement zijn aangemeld ligt hoger dan de gemiddelde verblijfsduur van andere cliënten in het CIC (24 dagen).

Nachtopvang dak- en thuislozen

- In 2019 werd weer nachtopvang tijdens het hele jaar ingericht voor dak- en thuislozen, met een verhoogde capaciteit tijdens de wintermaanden. De winterwerking ging opnieuw van start in december 2019. Ook in 2020 is nachtopvang tijdens het hele jaar gepland. De bezetting van de opvangcapaciteit van Victor 5 schommelde tussen 75% en 90%. Die bezettingsgraad werd vanaf de start gehaald in plaats van een geleidelijke opbouw van de bezetting, zoals in de voorbije jaren. Er waren in december geen gezinnen met kinderen zonder geldige verblijfsvergunning.

Zorgteam

- De meeste dak- en thuislozen die een beroep doen op het Zorgteam kampen met meerdere gezondheidsproblemen (verwondingen, geestelijke gezondheidsproblemen / verslaving, voetproblemen, luchtwegproblemen, enzovoort).
- Een manuele telling van unieke cliënten in het Zorgcentrum voor één maand in het laatste kwartaal, wijst uit dat er 84 cliënten langs kwamen. Vanaf de zomer zag men een sterke toename van het aantal consultaties in het Zorgcentrum.
- Ook de hulpvragen buiten het centrum blijven hoog.

Mobiel psychiatrisch team

- 2019 was het tweede jaar waarin het mobiel psychiatrisch team (MPT) actief was en het eerste volledige werkingsjaar. Het MPT (met twee vte medewerkers) is intussen breed bekend in het werkveld en krijgt veelvuldig mensen aangemeld die dakloos zijn en kampen met een ernstige psychiatrische aandoening. Er is een intensieve samenwerking met het Outreach-team. Sommige dossiers nemen de teams in duo op.
- In de loop van 2019 kreeg het Mobiel psychiatrisch team 51 cliënten aangemeld. Het team startte 37 begeleidingen op. Met eerder opgestarte begeleidingen maakt dit dat er 50 begeleidingen lopen. Bijkomend gaf het team in vier dossiers advies.
- Van de 54 begeleidingen die nu lopen zijn 27 unieke personen doorgestroomd naar een langdurige opname. Er is 26 keer doorgestroomd naar een kortdurende opname naar aanleiding van een psychiatrisch ziektebeeld.
- Nog niet alle opnameproblemen van daklozen in instellingen voor geestelijke gezondheidszorg zijn van de baan. Maar het team merkt in 2019 toch een duidelijke verbetering: mensen die verwezen (en dakloos) zijn, geraken vaker en ook langduriger opgenomen. Dat leidt tot positievere ervaringen en langer volgehouden behandelingen. Door goede samenwerking, *inreaching* werken vanuit het MPT en afstemming van de trajecten ziet men een positieve evolutie. De werking van het MPT is ook beter bekend bij een aantal opnameafdelingen. Dat geeft meer vertrouwen in de samenwerking en meer betrokkenheid bij het opmaken van de behandelplannen.

Outreachteam

- Het outreachteam zet sterk in op presentiewerk bij dak- en thuislozen en heeft 181 presentatierondes georganiseerd in 2019. Dat gebeurt vaak 's morgens tussen 6 en 9 uur of in de winterperiode ook 's avonds tussen 18 en 23 uur.
- Tijdens die presentierondes telde het team 2.020 personen. Dat gaat niet over unieke personen omdat de medewerkers vaak dezelfde mensen aantreffen.
- Naast presentiewerk zet Outreach sterk in op de begeleiding van dak- en thuislozen. In 2019 zijn 548 cliënten begeleid. In sommige dossiers gaat het over sporadische contacten. In andere zorgt het team voor een aanklampende en intensieve begeleiding met veelvuldige contacten.
- Het outreachteam neemt ook de casusregie op zich in het kader van de ketenaanpak KADANS. In 2019 waren de medewerkers van Outreach casusregisseur voor 29 cliënten.

1HHM0104 - Er is een ruim en divers aanbod aan preventieve gezinsondersteuning voor (aanstaande) gezinnen met als ankerpunt de huizen van het kind

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	77.779	101.000	76.000
	Uitgaven	2.861.356	3.164.289	2.893.563
Investering	Ontvangsten	0	0	1.100.000
	Uitgaven	552.155	909.744	1.763.486

Infrastructuur – Huizen van het Kind

- Het masterplan 2014-2019 met de opening van zeventien fysieke Huizen van het Kind werd gerealiseerd. De laatste vier huizen (Ekeren, Berendrecht-Zandvliet-Lillo, Deurne Zuid en Groenenhoek) openden hun deuren in 2019.
- Eind december verhuisde Huis van het Kind Antwerpen Centrum van Sint Jacobsmarkt naar de Nationalestraat.
- Een aantal Huizen van het Kind zijn gevestigd in een kinderdagverblijf, school of woonzorgcentrum. Dat creëert ideale kansen om duurzame samenwerkingsverbanden aan te gaan.

Werking Huizen van het Kind

- Eind december 2019 waren alle zeventien Huizen van het Kind (HvhK) volledig operationeel. In elk Huis van het Kind is er een basisaanbod. Dat bestaat uit:
  - een consultatiebureau;
  - een warm en breed onthaal (spreekuur voor algemene vragen);
  - thematische spreekuren;
  - een perinataal aanbod in samenwerking met de Kraamvogel;
  - ontmoetingsactiviteiten voor ouders en kinderen in samenwerking met de Gezinsbond.
- Binnen de Huizen van het Kind zijn vijf clusters gevormd van drie of vier Huizen die zich binnen eenzelfde regio bevinden. Binnen elke cluster kwam een intensieve samenwerking op gang over de afstemming van het aanbod, de samenwerking met partners, de inzet van jobstudenten en stagiairs, en het optreden als elkaars back-up.
- Alle afsprakennota's voor preventieve gezinsondersteuning werden verder gezet. Sommige zijn uitgebreid volgens de uitbreiding van het aantal Huizen van het Kind.
- Bijna alle bereikte cijfers van de Huizen van het Kind liggen boven de doelwaarden, gebaseerd op het bereik van vorig jaar en rekening houdend met de uitbreiding van de HvhK en een groter bereik per aanbodvorm. Dat bevestigt dat de Huizen van het Kind een antwoord bieden op een grote nood in de stad. Tegelijk is het een uitdaging omdat de vraag vaak de capaciteit overstijgt.
- In het onthaal van de zeventien operationele huizen werden 12.442 onthaalvragen geregistreerd in 2019. Dat betekent een stijging tegenover 2018 (11.026 onthaalvragen). De HvhK Kiel en Borgerhout telden de meeste onthaalvragen (respectievelijk 2.781 en 2.574 vragen). Ook kleinere huizen zoals Hoboken, Linkeroever en Merksem krijgen veel mensen over de vloer. In 2019 is vooral een sterke stijging opgemerkt van het aantal vragen over de werking van Kind en Gezin, die wellicht te maken heeft met de herstructurering van de teams van die organisatie. Ook vragen over de thema's maatschappelijke dienstverlening en onderwijs/school blijven vaak terugkomen.
- In elk Huis is een opvoedingsconsulent van CAW-Kwadraat actief. Het aanbod aan opvoedingsondersteuning bestaat uit spreekuren, individuele adviesgesprekken en vormingssessies. 920 adviesgesprekken waren ingepland, waarvan 752 adviesgesprekken met

ouders plaatsvonden. Ook waren er 334 contacten met professionele opvoeders (face-to-face of telefonisch).

- De groepssessies rond opvoeden kenden 869 deelnames (bijvoorbeeld sessies weerbaarheid voor ouders, zindelijkheid, enzovoort). 65 moeders van tieners rondden een weerbaarheidstraining 'Rots en water' af in de HvhK. De weerbaarheidstrainingen 'Kiezel en Druppel' voor ouder en kind (kleuterleeftijd) samen, zijn een succes en worden uitgebreid in 2020. Alle cijfers halen de streefdoelen.
- Er werd een visietekst rond een gecombineerd vrijwilligersonthaal opgesteld en overlegd met de organiserende besturen van de consultatiebureaus. In dat concept vormen de vrijwilligers van het consultatiebureau en van het warme onthaal één team en voeren ze beide taken uit. In het HvhK Ekeren is dat al zo. In de andere Huizen waar een gecombineerd vrijwilligersonthaal aangewezen is, wordt de integratie in gang gezet.
- De spreekuren van de vroedvrouwen van de Kraamvogel bereikten 778 zwangere en pas bevallen vrouwen. Aan het groepsaanbod van de Kraamvogel, zoals workshops of praatgroepen, namen 503 vrouwen deel. In het najaar 2019 is gestart met het uitbouwen van een geclusterd (per regio) perinataal aanbod. Zo is niet elke werkvorm (bijv. spreekuur vroedvrouw) aanwezig in elk HvhK, maar wel binnen een bepaalde regio. De samenwerking met de Karel de Grote-hogeschool (studenten vroedkunde) werd verdergezet.
- De Gezinsbond heeft als opdracht ontmoetingsactiviteiten voor ouders en kinderen te organiseren in de Huizen en zet daarbij ook in op gebruikersparticipatie. In een aantal Huizen, zoals Luchtbal, Ekeren, Hoboken, Deurne-Zuid, Merksem en Wilrijk, organiseren lokale kernen van vrijwilligers van de Gezinsbond die activiteiten. Op Linkeroever ontstond een potentiële afdeling in de schoot van het Huis van het Kind. In de andere Huizen organiseert de Gezinsbond de activiteiten centraal. Het bereik van de Gezinsbond overstijgt de verwachtingen met 3 569 deelnames, terwijl de doelwaarde 1 760 was. De workshops 'koken met je kind/tiener' zijn een groot succes. Er is een wachtlijst. De Gezinsbond zet ook in op ontmoetingsmomenten voor alleenstaande ouders.
- De Inloopteams (ILT) registreerden 2 313 deelnames van ouders aan vormen van groepswerk en bereiken met hun werking kwetsbare gezinnen met kinderen tussen 0 en 6 jaar. Vanuit de procesgroepen en individuele ondersteuning die de Inloopteams bieden, komen signalen van gezinnen met zwaardere problemen die de preventieve gezinsondersteuning overstijgen.
- Er werd een samenwerking met '1 gezin 1 plan' (1G1P) opgestart. Meerdere casussen voor 1G1P werden via de werking van het ILT aangemeld op het Kiel. Ook in de cluster 2060 zitten de partners mee aan de aanmeldtafels van 1G1P.
- Kind en Preventie leverde het rapport op rond de impactevaluatie 'Verhoogt spel en ontmoeting de veerkracht van kinderen?'. Het ILT van Thuiszorg ontwikkelde en testte een 'stresstoel parentale stress' voor ouders om de impact van de werking te evalueren. Die test is kwantitatief opgesteld. Na verder onderzoek blijkt er nood te zijn aan een kwalitatieve aanvulling. Er werd onderzoek opgeleverd dat studenten van Thomas Moore uitvoerden bij het Inloopteam SAMIK van CAW over de impact van de individuele dienstverlening en 'spel als hulp'. De resultaten waren positief.
- De spel- en ontmoetingsplaatsen voor ouders en jonge kinderen tussen 0 en 3/6 jaar zijn op de meeste locaties erg succesvol. Er zijn spel- en ontmoetingsplaatsen in alle Huizen, behalve in Huis van het Kind Antwerpen-Zuid/Groenenhoek/Deurne Zuid.
- Spel- en ontmoetingsplaats de Speelvijver van Huis van het Kind De Wijk in Antwerpen-Noord blijft een extreem hoge opkomst kennen, vooral op woensdagnamiddag: 1.278 ouders en 2.370 kinderen.
- Het aantal uitleningen van de Spelbus, de mobiele spelothek, zit met 1.335 ontleningen net onder de doelwaarde van 1.400. De uitleningen dalen steeds tijdens de wintermaanden. De partner werkte samen met scholen om het aanbod van de Spelbus bekend te maken en

werkte in het najaar een nieuw concept van 'uitleenpunten' uit om aan de nood van een verdere uitbreiding van de werking te kunnen voldoen.

Thema onderwijs

- In 2019 boden de HvhK aan 439 gezinnen ondersteuning bij de aanmelding (Meld je aan) van hun kind in de basisschool (instap, kleuter en lager). Dat was een forse stijging tegenover 2018 (321 gezinnen). Het gaat voor 80% over ondersteuning tijdens de reguliere inschrijvingsperiode. Tijdens de voorrangperiode (inschrijvingen van broers en zussen) is er veel minder ondersteuning nodig. HvhK Kiel ondersteunde bijkomend 39 gezinnen bij hun aanmelding voor het secundair onderwijs.
- In een aantal Huizen is er een aanbod rond huiswerkbegeleiding (met partners als Viva Creativa, CKG's of studenten van hogescholen). Ouders worden steeds betrokken bij de huiswerkondersteuning.

Thema materiële ondersteuning

- Het aanbod aan materiële ondersteuning in de Huizen nam verder toe zodat kinderen uit kwetsbare gezinnen volwaardig kunnen participeren. Voorbeelden zijn de Ruilboetiek van het Inloopteam, het fietsuitleenproject 'A'pen op Wieltjes', het Pretloket in HvhK Deurne Noord en het verdelen van pasjes voor 1-euro-maaltijden aan het onthaal van alle Huizen van het Kind.
- In de cluster Zuidrand (HvhK Kiel, Hoboken en Wilrijk) kwam een nieuwe samenwerking tot stand tussen de HvhK, ECK de Kraamvogel, de sociale kruidenier, de Welzijnsschakel en de Pamperbank. Sinds juni 2019 zamelen de HvhK via pamperboxen ongebruikte luiers in op verschillende locaties. Diverse welzijnsorganisaties verdelen ze weer naar kwetsbare jonge ouders.

Samenwerking HvhK - Stedelijke Kinderopvang

- In 2019 tilden de stedelijke kinderdagopvang en de Huizen van het Kind hun samenwerking naar een hoger niveau in vijf zeer kwetsbare wijken: Linkeroever, Kiel, Deurne-Noord, Antwerpen-Noord en Luchtbal. Via een formele samenwerkingsovereenkomst, een samenwerking tussen beide communicatiediensten en een samenwerkingsdag met alle coördinatoren op 28 november, werden afspraken gemaakt, zoals het beter afstemmen van activiteiten, promotie maken voor elkaars activiteiten en hier actief naar doorverwijzen, en gebruikmaken van elkaars infrastructuur.

Communicatie

- De nieuwe huisstijl voor de HvhK werd vanaf de zomer 2019 gebruikt. De eerste reacties zijn zeer positief.

Boekstart - Jeugdboekenmaand

- Via het initiatief Boekstart in samenwerking met de Antwerpse bibliotheken krijgt elk gezin dat een bezoek brengt aan het consultatiebureau op de leeftijd van 8 maanden en 15 maanden een gratis boekpakket. De Huizen zetten mee in op leesbevordering en leesplezier bij de allerkleinsten, bijvoorbeeld via de reeksen boekenboot, het beschikbaar stellen van boekjes in de wachtruimte en leesmomenten met een leeslekkervrijwilliger. De Huizen van het Kind werkten ook mee aan de jeugdboekenmaand.

Trefavond Kinderarmoede

- Op 12 december 2019 werd voor het vijfde jaar op rij een netwerk- en inspiratiemoment georganiseerd rond het thema kinderarmoede voor professionals die werken met kwetsbare gezinnen. Dit jaar werd samengewerkt met het perinatale werkveld, het jeugdwerk, onderwijs en

welzijn. 140 geïnteresseerden lieten zich inspireren tijdens een pakkende avond rond het thema talenten.

Kleuterparticipatie

- De stadsbrede werkgroep kleuterparticipatie onder leiding van Onderwijsnetwerk Antwerpen, kwam in 2019 regelmatig samen om de vinger aan de pols te houden. De groep werd uitgebreid met de stedelijke kinderopvang.
- Het traject 'Mijn buurt, mijn school' is er voor ouders die hun kind voor de eerste keer inschrijven in een kleuterschool, het Vlaamse onderwijssysteem niet (voldoende) kennen en door een taal- of digitale kloof niet zelfstandig gebruik kunnen maken van Meld-Je-Aan. Zij volgen verschillende groepssessies en bezoeken in groep scholen in hun eigen buurt, om zo een bewuste schoolkeuze te maken. Het traject werd in 2019 in vier wijken aangeboden: Deurne-Noord, Kiel, Antwerpen-Noord, Merksem. In Wilrijk en Luchtbal kon het traject niet plaatsvinden door een te lage opkomst. In totaal werden 63 unieke ouders bereikt.
- Met het oog op een betere toeleiding en samenwerking op wijkniveau rond dit thema, organiseerde de werkgroep kleuterparticipatie op 17 september een kick-off. Aansluitend gingen alle professionals per wijk aan de slag om het traject voor 2020 vorm te geven in deze vijf wijken: Deurne-Noord, Kiel, Antwerpen-Noord, Merksem, Luchtbal.
- Het project Instapje (een samenwerking met Werkhaven en de medewerkers in het kader van de Lokale Diensteneconomie) werd stopgezet op 31 december 2019. De medewerkers werden geheroriënteerd en stroomden door naar de reguliere arbeidsmarkt of zullen een andere uitdaging aangaan.

Spring Mee

- Kwetsbare ouders van kleuters die voor het eerst naar de kleuterschool gaan, komen samen en krijgen uitleg over het functioneren van de school, opvoedkundige thema's en initiatieven in de buurt of de ruimere stad. Dat verhoogt de ouderbetrokkenheid en versterkt het netwerk van kwetsbare ouders, de band met de school en de kleuterparticipatie. In het schooljaar 2018-2019 werd gewerkt met zes nieuwe scholen: De Gummi's, De Horizon, Sint-Norbertus, Vuurtoren, Toverboom en het Baronneke. 293 unieke ouders werden bereikt. De materialenkoffers hebben een plek gekregen op vier verschillende locaties in de stad: Vormingplus, Huis van het kind Deurne-Noord, Huis van het kind Kiel en DocAtlas in Borgerhout. In het najaar van 2019 is die werkwijze geëvalueerd. Er werd beslist om het project vanaf 2020 voort te zetten vanuit Onderwijsnetwerk Antwerpen.

Gezinscoaches03

- Gezinscoaches03 (CAW) biedt integrale begeleiding aan kwetsbare gezinnen met problemen op meer dan drie levensdomeinen, vanaf de zwangerschap tot het kind naar de kleuterschool gaat. In 2019 werden 22 gezinnen begeleid door 2,7 vte aan medewerkers. Door de komst van '1 gezin 1 plan' is het project eind 2019 stopgezet.

Fonds Gezinscoaches 03

- In juli 2018 startte het fonds Gezinscoaches 03. De financiële tegemoetkoming met een maximum van 2.000 euro per gezin in begeleiding bij Gezinscoaches 03 is aanvullend op het Fonds Kinderarmoede en het Fonds Vrije Tijd.
- In 2018 en 2019 samen werden 25 gezinnen financieel ondersteund, voor een totaalbedrag van 40.903,55 euro.

Antwerpen Pleegzorggemeente

- In 2019 vingen 465 Antwerpse pleeggezinnen 636 pleegkinderen op.

Regie kinderarmoede

- Op 3 oktober 2019 werd het voorstel voor een stadsbrede aanpak rond kinderarmoede voorgesteld op het eerste gezamenlijk directieteam tussen de bedrijfseenheden Sociale Dienstverlening en Talentontwikkeling en Vrijtijdsbesteding van de stad. Een lijst met tien interne acties werd goedgekeurd om verder uit te werken.

Jongerenwerking

- De dienst Jongerenwerking richt zich tot jongeren tussen 18 en 25 jaar die door verschillende factoren niet over de competenties beschikken om zich te ontplooien tot zelfredzame jongvolwassenen. De dienst bekijkt welke ondersteuning die jongeren nodig hebben om toch een positief traject af te leggen. De medewerkers ondersteunen ook de maatschappelijk werkers bij hun begeleiding van de jongeren. Jongerenwerking legde in 2019 in totaal 97 trajecten af met jongeren.
- Het groepswerk 'Voortraject Activering' liep twee keer. In het voorjaar namen vijftien jongeren deel en in het najaar zestien jongeren. Telkens werden voor elke sessie dertig jongeren aangemeld.
- Binnen het groepswerk activering werden in 2019 nieuwe samenwerkingen aangegaan met:
  - Levanto en Opnieuw&Co voor een werkplaatsbezoek;
  - de dienst Gezondheid (afdeling Welzijn) voor de workshop 'gezonde lunch';
  - VDAB voor een workshop;
  - de dienst Screening en Matching van de toenmalige afdeling Activering voor toeleiding naar een tewerkstelling van sociaal tewerkgestelden (artikel 60).

MIRIAM

- Het project MIRIAM startte in 2018 met de steun van de federale Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie. In december 2019 werd beslist om het project verder te zetten binnen de dienst Jongerenwerking
- In 2019 kregen dertien kwetsbare alleenstaande moeders met een leefloon een intensief traject, zowel individueel als in groep. Bedoeling was om de moeders te versterken, hun isolement te doorbreken, hun kwetsbaarheid te verminderen, hun netwerk te versterken en te (her)integreren op de arbeidsmarkt en in de samenleving.

Huis Sofia

- In Huis Sofia biedt een maatschappelijk werker intensieve begeleiding aan tien inwonende meisjes tussen 18 en 25 jaar die zich thuis in een kwetsbare situatie bevinden. Huis Sofia biedt rust en ondersteuning waardoor de meisjes hun hogere studie kunnen afmaken. In 2019 zijn er vijf meisjes uitgestroomd en ook vijf nieuwe meisjes ingestroomd.

Lokaal Opvang Initiatief

- Het Lokaal Opvanginitiatief (LOI) voor niet-begeleide minderjarigen vluchtelingen of subsidiair beschermden bevindt zich op twee locaties in de stad: LOI Zurenborg voor dertien jongeren en LOI Finse kerk voor negen jongeren. In die LOI's bieden vier maatschappelijk werkers intensieve begeleiding aan de niet-begeleide minderjarigen op alle levensdomeinen. Het doel is om hun zelfredzaamheid te vergroten waardoor ze op achttienjarige leeftijd klaar zijn om alleen te gaan wonen. De meeste minderjarigen zijn van Afghaanse afkomst en zijn 16 jaar als ze aankomen in het LOI. In 2019 zijn 25 nieuwe jongeren ingestroomd en zijn in totaal 43 jongeren begeleid.

CURANT

- Om de integratie van jongvolwassen vluchtelingen te bevorderen zorgde CURANT voor de huisvesting van minstens 75 niet-begeleide jongvolwassen erkende vluchtelingen of subsidiair beschermden (tussen 17 en 22 jaar) met een Vlaamse jonge buddy. Naast het samenwonen,

kreeg de nieuwkomer een intensief begeleidingstraject (Nederlandse lessen, psychologische trauma begeleiding, een activeringstraject ...) in samenwerking met Atlas, JES vzw en Solentra. Vormingplus regio Antwerpen screende en begeleidde de buddy's. Cemis (Universiteit Antwerpen) monitorde alles en evalueerde. Het project was meee mogelijk met steun van het European Regional Development Fund (Urban Innovative Actions subsidie).

- CURANT in zijn gesubsidieerde vorm liep van 1 november 2016 tot en met 31 oktober 2019. In totaal hebben 81 jonge niet- begeleide vluchtelingen tussen 18-21 jaar en 77 lokale buddy's tussen 20 en 30 jaar samengewoond in een van de 63 gebouwde, gerenoveerde of aangekochte panden. Het profiel van de nieuwkomers: gemiddeld 19 jaar, 95% mannelijk en meer dan 60% uit Afghanistan. Het profiel van de buddy's: 69% werkend, 52% mannelijk, gemiddeld 25 jaar en 69% had een hoger diploma. Uit het onderzoek blijkt dat vooral het welzijn en het Nederlandse taalniveau van de nieuwkomers vergroot is door het project.

Armen Tekort

- In 2019 werden bij Armen Tekort (ATK) 234 nieuwe kansbiedende buddy's opgeleid. Er gingen ook 203 nieuwe buddytrajecten van start (doelwaarde was 255). Dat brengt het totaal aantal gematchte duo's sinds de opstart van het project op 726.
- ATK zoekt verder naar manieren om de schaalvergroting tot 5.000 buddytrajecten tegen 2023 te realiseren. Daarvoor werd in de tweede helft van 2019 de 'digital buddy' ontwikkeld. Die applicatie dient om de kansbiedende buddy's beter op te volgen en te begeleiden. ATK besteedt bij de werving extra aandacht aan de doelgroepen van kanszoekende jongeren (min 25-jarigen) en moeders met jonge kinderen, en weet die ook te bereiken. De zoektocht naar kansbiedende vrijwilligers met een niet-Belgische herkomst blijft moeizaam.

Binnenste Buiten

- Bij Binnenste Buiten kunnen volwassenen in een kwetsbare situatie terecht voor coachende begeleidingstrajecten rond zelfzorg als basis om te werken aan een nieuw toekomstperspectief. Dat gebeurt individueel of in groep. In 2019 werden 278 mensen individueel begeleid en namen 184 unieke personen deel aan het groepswerk.
- Klanten kunnen ook nieuwe kleding aankopen in de sociale kledingwinkel. In 2019 bediende Binnenste Buiten 2.077 klanten en werden 7.153 kledingstukken verkocht.
- Aan kinderen van klanten werden 489 stuks schoolmateriaal verdeeld en 64 kinderkledingstukken die het naaiatelier van Binnenste Buiten zelf maakte.

Ongekwalficeerde uitstroom

- In 2019 bood 'Kompanjon aan huis' studie- en opvoedingsondersteuning aan 35 gezinnen in Deurne-Noord en Kiel. De coach van Kompanjon aan huis zorgde voor de intake, de matching, en de begeleiding van de studenten. Al gauw ontving Kompanjon meer vragen dan de capaciteit toeliet en ontstond een wachtlijst. In de tweede helft van 2019 werd de capaciteit uitgebreid om de wachtlijst weg te werken. Ook de samenwerking met de sociale centra versterkt. Vooral basisscholen uit de wijken Deurne-Noord en Kiel leiden toe naar Kompanjon aan huis, maar ook de Huizen van het Kind of Extra doen dat.

(Jeugd)werkloosheid

- In 2019 koppelde de organisatie Formaat 60 NEET-jongeren (Not in Education, Employment or Training) aan een mentor/coach in het Baanbrekers buddyproject. Dat brengt het totaal op 246 opgestarte duo's sinds de start van het project (doelwaarde: 230). 46 jongeren of 77% ronden hun buddytraject in 2019 succesvol af en stroomden door naar werk (inclusief studentenarbeid) of een opleiding. Jongeren vinden de weg naar Baanbrekers vaak via de website of via mond-tot-mond reclame, maar ook via de sociale centra en de dienst Jongerenwerking werden jongeren toegeleid.

- Er meldden zich in 2019 ook zeventien nieuwe mentoren (vrijwilligers) aan. Sinds 2018 werd de focus verlegd van werving naar het behoud van de bestaande pool van mentoren, zodat zij zich ook meerdere malen engageren. Formaat werkte nauw samen met bedrijven om de doorstroom naar een job of opleiding voor jongeren te faciliteren. Bij de intakegesprekken met jongeren stelde Formaat een stijging vast van het aantal psychosociale problemen. Ook woonproblemen kwamen vaak voor.
- In 2019 begeleidde Formaat 41 NEET-jongeren binnen het Baanbrekers Experience project (doelwaarde was 40). 19 jongeren werden ingezet als vrijwilliger in groep bij een fotoproject in het Kiel of bij de organisatie van jobbeurzen in Permeke en in zaal Roma. Het project werkte aan het versterken van sociale vaardigheden (zoals samenwerken in groep, op tijd komen, afspraken nakomen) en het leren organiseren van evenementen, tentoonstellingen ... Dertien jongeren gingen op individuele basis aan de slag als vrijwilliger, vaak bij jeugd- of sportverenigingen, onder andere bij City Pirates. Daarnaast zette Formaat ook beroepsverkenkende stages in bij Albert Heijn (i.s.m. VDAB). Dat waren kortere trajecten met een duidelijk arbeidsdoel. Formaat merkte dat dit soort trajecten nauwer aansloot bij de vraag van de jongeren.
- In 2019 begeleidde Groep Intro 665 unieke klanten binnen het project Welzijnstrajecten (doelwaarde: 800). 222 nieuwe klanten werden aangemeld, waarvan 116 personen werden toegeleid vanuit de stad (51 personen doorliepen reeds een traject als sociaal tewerkgestelde volgens artikel 60). Begin november kreeg Groep Intro de boodschap dat het project niet verlengd zal worden en zij geen nieuwe klanten meer mochten aanvaarden.
- Groep Intro heeft in 2019 extra ingezet op manieren om de toeleiding te verhogen. Zij stelden hun werking voor bij diverse organisaties en deden bijkomende permanentie bij het Servicepunt Horeca & Schoonmaak (VDAB), waar een grote nood aan welzijnssteun werd vastgesteld.
- Groep Intro signaleerde een algemene verhoging van het aantal zwaardere psychosociale problemen bij zijn klanten. Dat was terug te zien in de sterke stijging van het aantal langdurige begeleidingen, van 15% in 2018 naar 30% in 2019. Daarnaast stelde Groep Intro ook een prangende vraag naar betaalbare en kwalitatieve woningen vast.

1 gezin, 1 plan

- Begin september 2019 zijn de eerste vijf wijkcontactpunten officieel opgestart. Er liep een actieve stadsbrede communicatiecampagne om de partners te informeren. De toeleidingen zijn talrijk, met eind december al 90 aanmeldingen (Vlaamse doelstelling: 260 begeleidingen per jaar).
- De drie eerstelijnspsychologen van 1 gezin 1 plan (1G1P) zijn gestart en nemen in elke wijk hun opdracht op.
- Met de sectoren onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) werden eerste concrete werkafspraken gemaakt.
- In oktober 2019 heeft IPSOS in opdracht van 1G1P en in het kader van monitoring een stakeholdersbevraging gehouden met als doel een draagvlak te creëren over een gezamenlijke onderzoeksvraag en over indicatoren. Het rapport geeft een duidelijk zicht op de kritische succesfactoren van een netwerkorganisatie en is de basis voor een expertenoverleg.
- Op 13 december 2019 streek het Vlaamse Projectteam neer met haar visitatiecommissie. Tijdens de visitatie werden concrete casussen toegelicht met getuigenissen van partners en medewerkers. Het Vlaams projectteam was tevreden met de Antwerpse resultaten.
- De tweedaagse vormingen voor de 1G1P medewerkers over superdiversiteit in de stad Antwerpen werden opgestart. Al 25 mensen volgden de opleiding.
- De brochures voor toeleiders werden geactualiseerd en herdrukt. Er werden ook brochures gemaakt voor de gezinnen zelf om 1G1P toe te lichten.

- De werkgroep 'WIKI' werd opgestart om de visie van 1G1P te vertalen naar de dagelijkse realiteit. Daarin werden inhoudelijke afspraken gemaakt, procedures en flows afgesproken en methodieken vastgelegd zodat een eenvormige manier van werken in elk wijkcontactpunt mogelijk is.

Geïntegreerd Breed Onthaal

- Vanuit de richtlijnen van het nieuwe decreet lokaal sociaal beleid bundelt de stad de krachten van bestaande eerstelijns welzijnsvoorzieningen en onthaalpunten door het samenwerkingsverband geïntegreerd breed onthaal (GBO). Dat bestaat minimaal uit de stedelijke diensten actief in sociaal beleid, CAW en de diensten voor maatschappelijk werk als de GBO-kernpartners).
- Als voorbereiding op de nieuwe beleids- en beheerscyclus zijn in 2019 deze acties uitgevoerd:
  - Een gezamenlijke visie rond GBO in de stad Antwerpen is opgemaakt door de drie kernpartners en voorgelegd op een stadsbrede netwerkdag voor basiswerkers op 18 november 2019.
  - Gebiedsgericht casuoverleg welzijn tussen basiswerkers van de GBO-kernpartners is opgestart in juni in Kiel/Hoboken en Antwerpen-Noord (2060) en vindt elke zes weken plaats.
  - In samenwerking met de rechtbanken en de commissie voor juridische eerstelijnsbijstand is in mei 2019 GBO Vlinderpaleis opgestart, een welzijnonthaal in het Vlinderpaleis door de GBO-kernpartners en bemand door het CAW Antwerpen.
  - Kruispunt Luchtbal, een laagdrempelig onthaalpunt voor burgers met psychosociale hulpvragen, is in september 2019 opgestart. Dat samenwerkingsverband over de lijnen heen (team levens- en gezinsvragen CAW, CGG Andante en ZNA-mobiele teams) is ingebed binnen het CAW-wijkteam met directe linken naar de andere GBO-kernpartners.

TEJO

- In 2019 kregen 531 jongeren een individuele kortdurende therapie met een gemiddelde van zeven gesprekken per jongere.
- TEJO ging van start met groepstherapie voor 18- tot 22-jarigen. Het traject bestaat uit tien wekelijkse sessies van 1,5 uur. Die TEJO-groepstherapie is net als de individuele therapie laagdrempelig, anoniem en gratis, maar door de groepsdynamiek minder vrijblijvend. Het vraagt een engagement van de deelnemers om alle sessies bij te wonen. In 2019 werden er drie groepen opgestart voor telkens zes tot twaalf personen.

1HHM0105 - Een inclusief en geïntegreerd armoedebelief krijgt vorm via alle beleidsdomeinen van de lokale overheid en particuliere organisaties

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	80.279	51.136	39.136
	Uitgaven	3.071.275	3.402.627	3.334.809
Investering	Uitgaven	7.125	79.266	52.601

- Het blijft de bedoeling van de buurtrestaurants om:
  - een gezonde en goedkope warme maaltijd aan te bieden aan mensen met een laag inkomen en/of schulden en aan senioren;
  - een ontmoetingsplaats te bieden voor mensen uit de buurt.
- Aantal verkochte maaltijden voor 1 euro in 2019:

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

- 7.046 in kwartaal 1 (8.302 in 2018);
  - 7.804 in kwartaal 2 (6.904 in 2018);
  - 7.708 in kwartaal 3 (5.895 in 2018);
  - 8.724 in kwartaal 4 (7.490 in 2018).
- In 2019 startte Zet U vzw (Met Sense) met een project om volwaardige kwaliteitsvolle maaltijden zonder vlees te ontwikkelen, aangepast aan het doelpubliek van de Antwerpse buurtrestaurants. Dat gebeurde in samenwerking met de Sustatool, een methode ontwikkeld door Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Vlaanderen om te streven naar een duurzaamheidsbeleid.
- Ten slotte zette Zet U vzw samen met de stad in op de lokale toeleiding naar buurtrestaurants. Klanten kwamen vooral uit een straal van een kilometer rond de locatie waar een buurtrestaurant ligt.
- In het kader van kwalitatieve babyvoeding voor kwetsbare moeders was er een aanbod van eersteleefijds melk indien borstvoeding onmogelijk is. De samenwerking met Kind en Gezin, De Kraamvogel, Filet Divers en sociaal centrum Plein werd verdergezet om kwetsbare moeders te blijven ondersteunen. Elke maand kregen gemiddeld 300 baby's eersteleefijds melk via de ZNA-apotheken. De doelgroep: kwetsbare moeders in een precaire situatie. Zij kunnen voor die eersteleefijds melk terecht bij Filet Divers. Die organisatie hielp in 2019:
  - 16 baby's in kwartaal 1 (in 2018: 11 baby's);
  - 18 baby's in kwartaal 2 (in 2018: 10 baby's);
  - 19 baby's in kwartaal 3 (in 2018: 26 baby's);
  - 16 baby's in kwartaal 4 (in 2018: 23 baby's).
- Tijdens 2019 begeleidden de budgetgidsen gemiddeld 55 trajecten per kwartaal (doelwaarde 25). Het toegenomen aantal trajecten is het gevolg van het feit dat ervaren vrijwillige budgetgidsen meerdere klanten tegelijk konden begeleiden. Daarnaast waren er vier HBO5-studenten actief als budgetgids. Zij bleven actief na hun stageperiode en waren meer beschikbaar dan vrijwillige budgetgidsen. Specifieke aandacht ging uit naar de bekendmaking van het project in de wijk Merksem en binnen de Turkse gemeenschap. De organisatie richtte ook een werkgroep op om de verderzetting van het project na 2020 na te gaan.
- De stad Antwerpen werkt verder aan de uitrol van het opslag- en distributiecentrum (ODC) voor noodhulp. Door de opslag- en distributie van voeding te faciliteren hebben vrijwilligers van voedselbedelingen ruimte om zich te focussen op hun kerntaken, namelijk het contact met en het versterken van hun klanten.
- Begin 2019 sloten drie nieuwe organisaties zich aan: CAW De Biekorf, CAW De Victor en Welzijnsschakel Wilrijk. Daarmee kwam het totaal aantal organisaties waarmee de stad samenwerkt op 22. Intussen geven nog meer organisaties aan dat ze willen aansluiten bij het ODC.
- Module 1 (EU-voeding in het kader van FEAD) verloopt goed. Module 2 (het ophalen van groenten van veiling BelOrta) zit in een pilootfase en omvat een samenwerking met drie sociale kruideniers en een voedselbedeling. Module 3 (systematische schenkingen van gekoelde voeding van supermarkten en bedrijven) werd niet opgestart in 2019.
- Herw!n vzw (vroeger onder Komosie) nam in 2019 een faciliterende rol op bij het ondersteunen van het opslag- en distributiecentrum voor het aangaan van samenwerkingen, netwerken, kennisdeling en mogelijkheden om het project verder uit te bouwen. Door vertragingen bij het ODC, is het voor Herw!n maar beperkt mogelijk geweest om ondersteuning te bieden zoals omschreven in de afsprakennota.
- De Schenkingsbeurs, het online platform voor het schenken en ontvangen van voedseloverschotten van Herw!n vzw heeft een ruim Vlaams netwerk. Maar het netwerk van Antwerpse schenkers is nog beperkt. Er zijn 26 organisaties ingeschreven waarvan 24 sociale organisaties. Niet alle projectresultaten zoals omschreven in de afsprakennota werden in 2019 gerealiseerd. Zo is er bijvoorbeeld nog steeds geen aparte toegang voor de stad om een helicopterview te krijgen van het aantal schenkingen op het grondgebied van Antwerpen.

- De Loodsen vzw ondersteunde ook in 2019 vrijwilligersorganisaties in de armoedebestrijding in het kader van het Platform Noodhulp onder Protest. Kerntaken zijn de organisatie van adviesgesprekken, informatieverspreiding en de sensibilisering rond noodhulp.
- Elk kwartaal zorgde De Loodsen voor de update van de noodhulpgegevens in hun boekje 'Geen Kruimels maar Rechten' en de sociale kaart, en maakte dat bekend bij de noodhulporganisaties.
- Het model van de sociale kruideniers blijft een kwaliteitsvol alternatief voor noodhulp. Sociaal Winkelpunt nam ook in 2019 de algemene coördinatie van sociale kruidenier Kiel op zich. Het gemiddeld aantal klanten per week steeg van 67 (2018) naar 75 (2019). Het totaal aantal klantenbezoeken (klantencontacten) bedroeg 3.546 en steeg tegenover 2018 met 397. Verder zette Sociaal Winkelpunt actief in op ontmoeting en toeleiding van klanten naar activiteiten in de buurt met de focus op een sterk lokaal netwerk en een brede lokale gedragenheid.
- Sociaal Winkelpunt werkte samen met de andere Antwerpse sociale kruideniers in het kader van eenvormigheid waarbij de focus lag op het versterken van het netwerk van sociale kruideniers.

1HHM0106 - Er is een gecoördineerd beleid gericht op opwaartse sociale mobiliteit van kwetsbare groepen

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	36.844	47.000	500.000
Investering	Uitgaven	11.988	453.000	0

- Met ongeveer 8.200 deelnames aan het basiswerk blijft STA-AN onder de verwachtingen (doelwaarde 12.000). De verenigingen bereikten 1.473 unieke deelnemers in 2019. Dit ligt onder de doelwaarde van 1.550 en is een daling tegenover 2018 (2.232) en 2017 (1.603).
- Sinds 2018 rapporteert STA-AN met het meetinstrument CAIMeR en de CAIMeR-app voor groepswork. Het vooronderzoek voor de CAIMeR-app voor individuele opvolging is afgerond. De ontwikkeling van de app moet nog gebeuren. De rapportering volgens CAIMeR levert voorlopig nog geen duidelijk zicht op de impact van de werking van de verenigingen op beleid en individuen.
- Recht-Op organiseerde diverse workshops, o.a. over de generalistische basishouding (ook de website samenwijzer.be werd afgewerkt) en participatieve aanpak (ook inspiratieboek participatie voor de Huizen van het Kind). Recht-Op startte een nieuwe groep voor ouders over ouderparticipatie op het Kiel (in samenwerking met AREA 2020). De organisatie gaf vorming aan onder meer VAGGA en Andante over geestelijke gezondheidszorg en werkte mee aan een nieuwe versie van 'omgaan met stress' voor mensen met een laag taalniveau en aan de hertaling van de Goedgevoelstoel voor mensen van andere origine (in samenwerking met Atlas, LOGO, SLO en Ihsane).
- Centrum Kauwenberg (CKB) hield in samenwerking met KULeuven een focusgroep over de ervaringen van ouders met integrale jeugdhulp. CKB startte het project gezond opvoeden in samenwerking met de dienst Gezondheid van de Antwerpen waarin ouders worden ondersteund in gezond opvoeden en de ervaringen van de gezinnen zullen worden teruggekoppeld. CKB nam deel aan de groepen 'budgetpraat' en 'schuldenvrij daar blijf ik bij' in samenwerking met de dienst Schuldbemiddeling van de stad Antwerpen. In de sociale woonblok 'De Lange Brem' organiseert CKB maandelijkse outreachende lesmomenten, mee vormgegeven door een ervaringsdeskundige.
- PSC Open Huis voerde 594 telefoongesprekken in 2019 met mensen in eenzaamheid. Gemiddeld duurt een gesprekje 15,6 minuten. Daarmee blijkt het Telefoonbezoekje een efficiënt project om de doelgroep te bereiken. Open Huis bezorgde een nota aan de Sociale

Huisvestingsmaatschappij de Ideale Woning rond solidair samenwonen voor senioren. Die nota kwam tot stand na verschillende focusgroepen met senioren in armoede en wordt opgenomen in de haalbaarheidsstudie van het project. Open Huis organiseerde kookworkshops als laagdrempelige manier om onzekere mensen te laten kennismaken met gezonde en betaalbare voeding. PSC-Open Huis nam mee initiatief om participatiegesprekken te voeren met personen met zorg en ondersteuningsnood. De input uit die gesprekken werd gepresenteerd op de voorlopige Zorgraad Antwerpen Centrum.

- De verenigingen leverden veel beleidswerk, maar het blijft vaak te weinig zichtbaar en wordt te weinig verankerd.

1HHM0107 - Door in te zetten op e-inclusie hebben alle Antwerpenaren toegang tot de digitale kennismaatschappij

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	724.669	764.955	752.955
Investering	Uitgaven	23.729	60.506	12.068

- In 2019 maakten 5.132 unieke klanten gebruik van de webpunten. 21.285 keer werd gebruikgemaakt van de vrije inloop met begeleiding. Die cijfers vertonen al enkele jaren een dalende trend, maar het gaat waarschijnlijk steeds meer over mensen die echt ondersteuning nodig hebben, aangezien anderen door de grote verspreiding van wifi en door de groeiende mogelijkheden van smartphones minder nood hebben aan de laptops van de webpunten.
- In 2019 vonden in totaal 482 cursussen plaats in de webpunten (lessenreeksen en workshops), met in totaal 3.185 deelnemers.
- Het e-inclusiebeleid ziet een duidelijke evolutie naar:
  - meer werken met het eigen toestel van de klant
  - meer nood aan ondersteuning bij werken met mobiele toestellen
  - meer behoefte aan 1-op-1 begeleiding en ondersteuning bij het gebruik van dagelijkse toepassingen
- Het aanbod van de webpunten speelt daar op in.
- Het lerend netwerk e-inclusie kwam in 2019 vier keer bij elkaar en werd uitgebreid met enkele extra partners. Eind 2019 bestond het lerend netwerk uit medewerkers van het team e-inclusie van de stad, bib Permeke, Elegast, Samenlevingsopbouw, Vormingplus, Atlas, buurtwerk Posthof (dot.kom), IMEC, AB-centrum, Centrum Basiseducatie, Gezinsbond en STA-AN. Naast de bijeenkomsten hield het netwerk ook onderling contact via een online platform.
- Op 14 november 2019 vond de netwerkdag e-inclusie plaats. In totaal waren er 114 deelnemers, voornamelijk medewerkers van de stad Antwerpen en uit het Antwerpse middenveld. Er werd uitgewisseld over het e-inclusiebeleid, laaggeletterdheid en digitalisering, de vernieuwingen aan antwerpen.be en methodieken om aan digitale oefenkansen, digitale vaardigheden en mediawijsheid te werken.
- Samen met de stad Kortrijk en Digipolis Gent ging Antwerpen aan de slag met het project 'Digitaal Inclusieve Wijk'. De bedoeling ervan is om tussen die drie steden kennis en methodieken te delen, een concept uit te werken van hoe een wijk ideaal digitaal inclusief kan worden en activiteiten op te zetten in twee wijken per stad om die wijken inclusiever te maken. In Antwerpen werd gekozen voor Kiel en Antwerpen-Dam, waar Samenlevingsopbouw en Elegast het project uitvoeren.
- In het kader van het project 'e-inclusie in de Huizen van het Kind' van Vormingplus Antwerpen werd een actieplan per huis ('huisplan') opgesteld op basis van de ontwikkelde visie rond e-inclusie en digitale oefenkansen. In elk huisplan staat welke acties het Huis zal ondernemen om

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

digitale oefenkansen in te bouwen in de werking. Verder kregen medewerkers en vrijwilligers van de HvhK vorming om met digitale oefenkansen aan de slag te gaan.

- In samenwerking met Piazza dell' Arte vonden nog vijf medialabs voor jongeren plaats, met focus op mediawijsheid. Dat gebeurde bij PAJ, Kras Berchem, Jeugdhuis 2050, JES Luchtbal en Youth-Zone den Tir. Er was een gezamenlijk toonmoment in oktober 2019.

1HHM0108 - De re-integratie van justitiecliënten wordt ondersteund

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	12.295	0	0
	Uitgaven	871.457	890.185	890.185

U-turn (vzw Wingerdbloei)

- In 2019 werden 38 jongvolwassenen aangemeld voor een begeleiding bij U-turn. In 2017 was er een opmerkelijk groot aantal aanmeldingen (64), in 2018 en 2019 zwakte dat weer af tot een niveau dat meer overeenstemt met de aanmeldingen van de jaren voordien (gemiddeld 35 aanmeldingen per jaar).
- De verhouding van het aantal aanmeldingen die leiden tot een opgestarte intakeprocedure blijft ongeveer gelijk. In 2019 werd voor 76% (29 dossiers) van de aanmeldingen een intakeprocedure opgestart (meerdere gesprekken in de gevangenis, in afwachting van de werkelijke in vrijheidstelling door de Strafvueroeringsrechtbank – SURB).
- In 2019 werden 28 jongvolwassenen begeleid. Zestien begeleidingen werden opgestart, twaalf andere begeleidingen liepen door uit 2017 (2) en 2018 (10).
- De jongvolwassenen die U-turn begeleidt, hebben steeds verschillende jaren detentie achter de rug. 12 van de 16 dossiers gaan over jongvolwassenen met een straf van 5 tot 10 jaar. Dat heeft in veel gevallen een impact op hun mogelijkheden om te slagen in hun re-integratie. In 2019 werden vijftien dossiers afgesloten, waarvan vijf positief. Zeven dossiers werden negatief afgerond door een nieuwe aanhouding na hervat of het overtreden van voorwaarden. Drie dossiers behaalden de begeleidingsdoelstellingen niet.
- De gemiddelde leeftijd is 25 jaar bij opstart van de begeleiding. Bij elk van de zestien dossiers is er sprake van gepleegde feiten als minderjarige. Enkele zijn ook uit handen gegeven door de ernst en omvang van de gepleegde feiten.

Top-coaches (CAW Antwerpen)

- In 2019 werd voor 37 jongvolwassenen een begeleiding opgestart. Waar Top-coaches in 2018 een sterke terugval kende van het aantal aanmeldingen, is er vanaf de tweede jaarhelft van 2019 opnieuw een sterke toename: twaalf aanmeldingen in jaarhelft 2 van 2018 tegenover twaalf aanmeldingen in jaarhelft 1 en vijftientig aanmeldingen in jaarhelft 2 van 2019. Er is een kleine wachtlijst.
- In 2019 werkten Top-coaches en BrugBinnenBuiten (BBB) meer structureel samen, wat onder andere leidde tot een centraal aanmeldingspunt. Op die manier kan men op basis van de hulpvraag en problemen van de cliënt bekijken of de jongvolwassene het meest gebaat is bij een professionele ondersteuning van de Top-coaches of met de ondersteuning door een vrijwilliger (BBB), of door beide. Bij een hulpvraag die complexer blijkt te zijn dan aanvankelijk werd ingeschat, kan een begeleiding ook worden overgedragen aan een Top-coach of kan een dossier sneller worden afgerond bij Top-coaches mits verdere ondersteuning via BBB.

BrugBinnenBuiten (CAW Antwerpen)

- In 2019 heeft BrugBinnenBuiten (BBB) intensief gewerkt aan de uitbreiding van hun vrijwilligerswerking. In april zijn negen nieuwe vrijwilligers gestart en in november twaalf. Zij volgden een tweedaagse basisvorming.
- Een aantal vrijwilligers stopte ook, waardoor BBB in totaal over 25 vrijwilligers beschikt.
- In 2019 werden 99 gedetineerden aangemeld bij BBB. 28 nieuwe trajecten werden opgestart. Zestien trajecten werden afgerond.
- Die resultaten waren mee mogelijk door giften van een privéorganisatie, waardoor een tweede medewerker werd angeworven voor de ondersteuning en opvolging van de vrijwilligers. Met die giften is ook een halftijdse onderzoeker (UA – afdeling CRESC) aangesteld die:
  - onderzoek doet naar generalistisch werken met ex-gedetineerden;
  - onderzoekt in welke mate en op welke manier professionals en vrijwilligers daarin kunnen samenwerken en wat hun rol is.

1HHM0199 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	92.023	99.702	177.353
	Uitgaven	3.222.118	3.427.035	3.362.861

1SHM12 – Alle Antwerpenaren beschikken over gelijke kansen om te participeren aan de stadsgemeenschap, met de Nederlandse taal als verbindende factor

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	12.171.160	13.584.492	12.676.708
	Uitgaven	18.620.177	18.643.523	17.770.109
Investering	Uitgaven	300.325	701.212	282.500

1SHM1201 – Anderstaligen versterken via een inburgeringsprogramma hun competenties en zelfredzaamheid

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	89.248	89.248	64.000
	Uitgaven	595.422	595.422	570.174

- In 2019 vestigden 9.400 meerderjarige nieuwkomers zich in de stad. De instroom steeg met 23% t.o.v. 2018 (7.644).

Trajectbepaling en werving

- Atlas bleef actief inzetten op het informeren van anderstaligen en nieuwkomers over het aanbod in het inburgeringstraject en het volgen van Nederlands. Naast de structurele wervingsacties werd er geëxperimenteerd om potentiële inburgeraars op een laagdrempelige wijze te bereiken.
- In 2019 ondertekenden 4.637 personen een eerste inburgeringscontract. De verhouding tussen verplichte en rechthebbende inburgeraars is 50%. (RH= 2.316 en VP = 2.321)
- Structurele/permanente acties:
  - Wervingsbrieven – rechthebbenden (4.843) en verplichten (1.117);
  - Permanentie op het loket vreemdelingen zaken – toeleiding inburgering, Nederlands en minderjarigen werking.
- Een aantal voorbeelden van bijkomende acties:
  - Er werd samengewerkt met 180° consulting voor advies in functie van digitale werving. Op basis van de bevindingen zal het project facebook werving opgestart worden in 2020. Met dit project wil Atlas meer rechthebbende inburgeraars op digitale manier informeren/werven via content strategie en facebookadvertenties.
  - De onthaalbrochures en flyers werden geactualiseerd
  - Een artikel in het Roemeens tijdschrift Buna
  - Een film voor op de website van de Latino gemeenschap
  - Vertaling van de Atlas website naar het Roemeens
  - Opstart van de Poolse en Roemeense mailbox
- Daarnaast werd ook ingezet op het informeren van onze partners en samenwerkende organisaties zodat ook zij anderstaligen actief kunnen doorverwijzen naar Atlas (bv. Orde van geneesheren, Kind & Gezin,...).
- In de loop van 2019 werd gestart met de inschrijvingen voor CBE (BT1, AlfaStart,ZABT1). Het voordeel voor de anderstalige met CBE profiel is dat hij/zij niet alleen met een toeleiding maar ook met een effectieve inschrijving op zak kan vertrekken na de intake en screening in Atlas.

- Het ESF project 'Centraal Onthaalbureau - activering in samenwerking met partners' waarin Atlas partner is werd verder gezet.
- In het Centraal Onthaalbureau (COB) bieden Sociale Dienstverlening van de stad, Atlas en VDAB een geïntegreerde dienstverlening aan voor alle anderstalige nieuwkomers die een leefloon aanvragen.
- Tot september 2018 was de doelgroep nog beperkt tot erkende vluchtelingen en subsidiair beschermden. Vanaf de verlenging van het project (vanaf 1/09/2018) werd de doelgroep uitgebreid naar alle nieuwe Antwerpenaren.
- Het project, gefinancierd door het Europees Sociaal fonds (ESF) en de Vlaamse Overheid liep tot december 2019.
- In 2019 verzorgde Atlas 631 inburgering- en activeringsgesprekken op het Centraal Onthaalbureau. Er werd tussen de verschillende partners (SD, VDAB, Atlas en verschillende tewerkstellingspartners) afgestemd op klantniveau via dossieroverleg.
- Het slotevent van het project met voorstelling van de bevindingen vond plaats op 5 december 2019. De werking van het Centraal Onthaalbureau wordt vanaf 2020 binnen de reguliere werking verdergezet.

Trajectbegeleiding & Maatschappelijke Oriëntatie

- Het gemiddeld aantal actieve inburgeringstrajecten (8.365) blijft hoog sinds het verhogen van het niveau Nederlands. De gemiddelde duur van een traject is op dit moment 20,3 maanden. De gemiddelde duur bij de verplichten is hoger (22,7 maanden) dan bij de rechthebbenden (18 maanden). De hogere gemiddelde duur bij de verplichten is onder meer te verklaren door het groter aandeel van inburgeraars met lagere scholingsgraad.
- Atlas nam een trekkersrol in bij het vernieuwen van de visie op trajectbegeleiding voor de sector (TB2.0). Naast een visietekst werd een doelenkader gemaakt. In november 2019 organiseerden we een trefdag voor alle trajectbegeleiders in Vlaanderen.
- In de loop van 2019 werden 2,5 trajectbegeleiders aangesteld voor de begeleiding en toeleiding diploma erkenning. Er werden 516 gesprekken gevoerd met anderstaligen m.b.t. diploma erkenning (2018 = 335). De samenwerking met NARIC wordt in 2020 verder verrijkt.
- In 2019 startten 3.837 cursisten in de cursus maatschappelijke oriëntatie en werden er 273 cursussen georganiseerd in dertig talen waarvan zestien met tolk. 53% (2.039) van deze cursisten nam deel aan de stadsklap.
- Vanaf januari 2019 startte Atlas in samenwerking met de intercultureel bemiddelaars met nieuwe vormingen voor anderstalige klanten van SD. In deze sessies wordt belangrijke basisinformatie en de rechten en plichten van een klant bij een sociaal centrum toegelicht in contacttaal. Er werden dertig infosessies georganiseerd.
- Naast de focus in de reguliere groepen op de basisdoelen voor maatschappelijke oriëntatie, werd verder ingezet op projecten op maat voor moeders en jongeren.

AMIF 385 Inburgering voor jongeren – MO Zomer (Atlas - promotor)

- Atlas organiseert tijdens de zomer een cursus Maatschappelijke Oriëntatie (MO Zomer) voor jongeren. Dit is een inburgeringstraject op maat voor 16-18 jarigen die uit twee onderdelen bestaat: een intensieve cursus maatschappelijke oriëntatie in de zomer en trajectbegeleiding op maat van de jongeren. In 2019 werd een verlenging goedgekeurd in functie van structurele verankering van het aanbod. Deze verlenging loopt nog tot augustus 2020 met AMIF financiering.
- In mei werd het traject MO Zomer 2018-2019 met de jongeren afgerond met een feest waar 41 jongeren van de 53 starters hun inburgeringsattest kregen.

BENO

- Team Atlas Jongeren werkte mee aan de opstart van het traject 'Basis Educatie na OKAN' (BENO). Laaggeletterde jongeren volgen na OKAN een geïntegreerd traject met intensieve lessen
- Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

Nederlands, een beroepsopleiding en een cursus MO. In 2019 werden 29 jongeren naar een BENO-traject doorverwezen.

AMIF 384 | Taalbubbels+ - Inburgering op maat van laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen (Atlas – promotor)

- Taalbubbels+ Inburgering is een traject op maat voor laaggeletterde vrouwen met jonge kinderen. Het is een geïntegreerd traject van twee sessies per week voor groepen van maximum twaalf moeders met hun kinderen. We werken in dit project samen met meerdere partners (CBE, ILT vzw Kind en Preventie, IVCA/CAW, ILT Zuidrand/De voorzorg). Het project loopt tot augustus 2020 met AMIF financiering. Dit project werd verlengd in functie van structurele verankering van het aanbod.
- In het schooljaar 2018-2019 volgden 29 moeders en 30 kindjes het traject.
- In april 2019 organiseerde Atlas de tweede editie van de Taalbubbels+ 'Netwerkdag'. Doel van deze netwerkdag was om zowel de moeders van de lopende trajecten als de moeders van voorbije trajecten met elkaar in contact te brengen (uitbreiden van individueel netwerk en taal oefenkans) en om een gericht aanbod te geven in samenwerking met de partners. In totaal waren er zestig deelnemers.
- In september 2019 startten twee groepen met moeders die Tamazight of Marokkaans-Arabisch spreken en één groep met Somali moeders (totaal 25 moeders met 26 kinderen).

CURANT | Co-housing and case management for Unaccompanied young adult Refugees in Antwerp (Atlas - partner)

- In het co-housing project CURANT gefinancierd door het Europese programma Urban Innovation Actions (UIA) delen jongeren hun appartement of woning met jonge vluchtelingen (erkende vluchteling of subsidiair beschermde jongere die zonder ouders in België is tussen 17 en 22 jaar).
- Atlas als partner in dit project zorgde voor een inburgeringstraject en toeleiding naar Nederlandse lessen en vrijetijdsactiviteiten. In 2019 werden er zeventien taaltesten afgenomen bij de jongeren die instroomde, achttien jongeren werden via Atlas ingeschreven in een cursus Nederlands, er werden acht trainingssessies op maat van de leervragen georganiseerd i.s.m. SD en op het einde van het project werd de taalvaardigheid bij dertien jongeren die uitstroomden getest.
- Het project Curant liep tot oktober 2019. Eind september werd de samenwerking feestelijk afgesloten met een slotevent. De samenwerking met verschillende partners in een multidisciplinaire team was zonder twijfel de kracht van het project en een verrijkende ervaring.

ESF | Blended learning in MO (Atlas – partner)

- In 2019 startte het project Blended Learning in MO. In dit project wordt een platform ontwikkeld waardoor het op termijn mogelijk wordt om digitaal en klassikaal leren te combineren. 'Blended learning in MO' wordt uitgewerkt in samenwerking met de drie agentschappen en het Centrum voor Taal en Onderwijs van KU Leuven (promotor). Dit project loopt verder in 2020.

Minderjarigen

- In 2019 bleven we doorgedreven inzetten op kleuterparticipatie. In aanloop naar de aanmeldperiode van 'Meld je aan' organiseerden we opnieuw een sensibiliseringsactie in Atlas. Hiermee brachten we 'Meld je aan' onder de aandacht bij onze klanten en collega's. Er werd gericht op zoek gegaan naar ouders in ons cliëntvolgsysteem (Connect) met 'instappers' (°2017): we contacteerden 764 ouders. Tijdens de aanmeldperiode kregen de ouders de nodige ondersteuning. Ook gekende ouders die in het verleden geen school vonden in de buurt van hun woning werden opnieuw gecontacteerd voor een eventuele nieuwe aanmelding.
- Het afgelopen jaar waren we voor het tweede jaar op rij partner in 'Meld je aan voor secundair onderwijs'. Nieuw dit jaar was dat alle scholen in Antwerpen werkten via het centraal

aanmeldsysteem, wat de communicatie naar de ouders duidelijker maakte. Ook hier werd gedurende heel de aanmeldperiode permanentie (inclusief avondpermanentie op dinsdagen) voorzien. Deze aanmeldingen worden opgevolgd tot aan de inschrijving.

- Voor 2019 was er een stijging van 28% in het aantal nieuwkomers dat we hebben toegeleid naar onderwijs. Dit kan verklaard worden door een algemene stijging van het aantal minderjarige nieuwkomers dat in scholen in Antwerpen terechtkomt. Sinds juni 2019 hebben we een samenwerking opgestart met OC Deurne in functie van de toeleiding van kinderen naar school.
- In 2019 werd ingezet op de verdere samenwerking en afstemming met de tien OKAN scholen in Antwerpen in functie van toeleiding. Dit resulteerde in een eenvormig intakeformulier dat door alle OKAN scholen en Atlas gebruikt wordt.

E -inclusie

- De werking e-inclusie werd uitgebreid in 2019.
- Met het project 'E-inclusie op maat van inburgering', gefinancierd door het Agentschap Binnenlands Bestuur, wil Atlas de digitale kloof van inburgeraars in een inburgeringstraject verkleinen, ter bevordering van hun zelfredzaamheid. Op het einde van het project (augustus 2020) beogen we een diepe verweving van e-inclusie in de dagelijkse werking van onze organisatie.
- In 2019 legden we de focus op het optimaliseren en evalueren van bestaande experimenten rond e-inclusie. Een greep uit de realisaties: een visietekst m.b.t. e-inclusie, een verdere professionalisering van Digilabo, de introductie van digikansen in contactmomenten met de klant (vertaalttools, QR-code visitekaartjes), digitale werkvormen in de cursussen , ...

1SHM1202 – Er is een behoeftegericht aanbod Nederlands voor volwassen anderstaligen

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	2.009.332	2.009.332	2.009.332
Investering	Uitgaven	217.181	217.181	125.000

Behoeftegerichte intake NT2

- Anderstaligen die zich aanmeldden voor Nederlands kregen in 2019 een behoeftegerichte intake. Zij die na het behalen van niveau 1.2 verder Nederlands willen leren worden eveneens gericht begeleid.
- In 2019 werden 25.957 NT2 gesprekken gerealiseerd (stijging van 7,5 % t.o.v. 2018).

NT2 regie

- Vanuit het Vlaams NT2-overleg startte in 2019 de opmaak van een nieuw Vlaams afsprakenkader NT2. Atlas schreef actief mee aan dit vernieuwde kader in overleg met onze lokale NT2 partners. De finale versie wordt goedgekeurd in februari 2020.
- Atlas volgde nauw de inzet van de middelen asiel onderwijs op via het lokaal NT2-overleg en de werkgroep middelen asiel, die Vlaams wordt getrokken door Ahovoks.
- In 2019 werkten we samen met de Agentschappen en het HvNBrussel de structuur van het formele behoefteplan NT2 uit. Er werden uniforme tools ontwikkeld, gezamenlijke teksten opgesteld en afspraken gemaakt met onderwijs over het gebruik van de NT2-monitor van Ahovoks. In maart 2020 zal voor het eerst een formeel behoefteplan opgeleverd worden. Dit gebeurde uiteraard ook in afstemming met onze lokale partners.
- Daarnaast neemt Atlas in de stad haar regierol NT2 actief op in nauwe samenwerking met de NT2-partners en met input van zoveel mogelijk betrokken partners in de stad. We brengen zowel de leervragen van de (kandidaat-)cursisten als van de regisseurs (Inburgering, VDAB en SD) en

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

andere spelers in het werkveld in kaart en sturen het aanbod bij waar nodig. Zo werd een nieuw versterkend voortraject voor artikel 60 uitgewerkt i.s.m. SD Activering en evalueerden we grondig de bestaande trajecten i.s.m. VDAB.

- Samen met onze lokale NT2-partners:
  - verfijnden we het screeningsinstrument Latijns schrift en organiseerden we een vormingsmoment voor onze taalconsulenten.
  - organiseerden we opnieuw een zeer succesvolle editie van NT2 in de kijker, met ruim 70 deelnemers (trajectbegeleiders inburgering, MO-leerkrachten en trajectbegeleiders en collega's van de NT2-centra). Ze kregen informatie over de behoeftegerichte trajecten die ingericht worden richting educatie, werk, werk zoeken, participatie, ouderbetrokkenheid, ...
- In 2019 heeft Atlas ook op verschillende manieren ingezet op een kwaliteitsvolle werking rond NT2. We organiseerde een trefdag in Atlas voor de taalconsulenten van de Agentschappen integratie en inburgering en het HvN Brussel. Ruim negentig consulenten namen deel aan een intervisie rond de instaptoetsen en de informatieve workshops (digikansen, OKAN, civiele testen, ERK, ...)
- Tenslotte zetten we als Atlas ook in op het toegankelijk maken van deze informatie over het aanbod voor partners en eerstelijnsmedewerkers. In dat kader kreeg onze website www.Nederlandsplusopleiding.be een grondige update en werd deze opnieuw gelanceerd.

Vlaamse beurzen en stadsbeurzen

- Ook dit jaar kregen hoog opgeleide inburgeraars met educatief perspectief de kans om via Linguapolis (UA) Nederlands te volgen. Voor niveau 1 kunnen we hiervoor beroep doen op de Vlaamse beurzen. Voor de doorstroom naar de hogere niveaus kunnen de anderstaligen (die voldoen aan de voorwaarden) beroep doen op een stadsbeurs. In 2019 werden 94 Vlaamse beurzen en 224 stadsbeurzen toegekend.

Civiele testen Nederlands

- De overheid legt voor sommige beroepen, opleidingen en inburgering een taalvoorwaarde op. Als iemand het gevraagde taalniveau niet kan bewijzen, kan men bij Atlas een taaltest afleggen. Atlas test de volgende niveaus A1-A2 en B1-B2. In 2019 werden in 832 prescreenings, 615 productieve en 1.052 receptieve testen uitgevoerd.

Ondersteuning van organisaties bij het creëren en aanbieden van oefenkansen

- In 2019 organiseerden 57 verschillende organisaties 164 taal oefenkansen (exclusief Zomer van Atlas).
- Team taal en team vervoltraject organiseerden een aanbod van taal oefenkansen in de zomer. Vrijwilligers en leerkrachten van Open School begeleidden 46 activiteiten. Team taal gaf vormingen duidelijk spreken en taal oefenkansen aan de vrijwilligers en ondersteunde hen tijdens het aanbod.
- Het aantal deelnemers bij Open Inloop Taal blijft stijgen. In 2019 startten: 214 unieke deelnemers in Deurne, 189 unieke deelnemers op Kiel, 181 op Linkeroever en 156 op Luchtbal. Team taal werkt nog steeds aan een verdere professionalisering van de stagestudenten en vrijwilligers. Ze kregen een aanbod op maat duidelijke taal mondeling, schriftelijk en taal oefenkansen stimuleren en werden begeleid door collega's en leerkrachten met NT2-ervaring.

1SHM1203 – De doelgroep van het Integratie- en inburgeringsbeleid neemt actief deel aan de samenleving

Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie Uitgaven	519.551	519.551	515.551

- Het team vervolgtraject staat in voor de toeleidingen naar reguliere voorzieningen tijdens en na het inburgeringstraject. Ze zetten actief in op een ondersteuningsaanbod op maat van de doelgroep zodat drempels om te participeren verlagen.

Sociale participatie

- 3.673 anderstaligen werden toegeleid naar sociaal-culturele initiatieven, verenigingen vrije tijd en sport. Er werden tevens 145 infosessies georganiseerd. Deze infosessies worden georganiseerd op basis van informatievragen.
- De infosessies met de meeste inschrijvingen behandelden de volgende thema's: gezondheid en vaccinaties, behalen van rijbewijs, zelfstandig ondernemen en diploma erkenning. 2.035 Anderstaligen schreven zich in voor deze sessies.

Participeren en Nederlands oefenen

- Naast het reguliere aanbod Nederlands in de klas werd tijdens de infosessies en de permanenties ook sterk ingezet op oefenkansen Nederlands. 601 anderstaligen werden vanuit team vervolgtraject toegeleid naar taal oefenkansen Nederlands.
- Open Inloop Taal (OIT) werd georganiseerd op vier locaties in de stad. Het aantal deelnemers aan dit aanbod blijft stijgen (zie ook 1SHM1202).

1SHM1204 – De werking van de stad is afgestemd op de diversiteit van de samenleving

Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie Uitgaven	836.066	836.066	836.066

- Diensten en organisaties van de groep van stad Antwerpen worden ondersteund in het uitbouwen van een taal- en diversiteitsbeleid. Zo kunnen ze drempels rond taal en diversiteit verminderen en hun organisatie toegankelijker maken voor anderstalige en laagtaalaardige klanten en werknemers.
- Langdurige samenwerkingen. Als we de jaarrapportage van 2019 naast deze van 2018 leggen, valt het op dat een aantal samenwerkingen met stedelijke en niet-stedelijk diensten zich uitspreidt over langere perioden. In tegenstelling tot 2018 zijn er in 2019 nauwelijks samenwerkingen die na een kort adviesgesprek worden afgerond.
- In 2019 werden diensten/organisaties begeleid die deel uitmaken van de groep Stad Antwerpen.
- In 2019 werd gestart met een taal- en diversiteitsbeleid bij Sociale Dienstverlening. Na het creëren van draagvlak via de werkgroep Taal en Diversiteit werd gestart met gesprekken en observaties bij Wonen, Sociale Dienstverlening en Activering. Acties die reeds liepen bij diverse afdelingen worden verdergezet.
- Atlas Team Taal en Diversiteit ondersteunden Sociale Dienstverlening – dienst Gemeenschapsvorming – Vrijwilligers binnen hun AMIF-dossier rond participatie. We namen deel aan stuurgroep en focusgroepen, en boden langdurige inhoudelijke ondersteuning bij het maken van een toolkit ter ondersteuning van organisaties die werken met anderstalige vrijwilligers. Hij zal in het voorjaar van 2020 gepresenteerd worden op een trefdag voor organisaties.
- In juni 2019 eindigden de projecten die werden geselecteerd binnen de Vlaamse Oproep Taaloefenkansen. De projecten leverden een draaiboek of methodiek af die gedeeld wordt via <https://www.nederlandsoefenen.be/inspiratie>. Zo maakte Buurtsport van sportactiviteiten een

kwaliteitsvolle taal oefenkans. Instructeurs kregen een coachingstraject om sportlessen taalrijker te maken en taaldrempels weg te nemen. RSL ontwikkelde een gespreksmethodiek rond de tentoonstelling Thuishaven en werkt verder aan taal oefenkansen binnen het museum. Vormingplus i.s.m. de Huizen van het Kind ontwikkelde binnen het project Schoolbabbel een methodiek om kwetsbare, anderstalige ouders te versterken in hun contact met de school van hun kind. Fomu ontsloot de VTS-methode voor anderstaligen. De UA en Linguapolis zorgden via Taalmaat voor een buddywerking met de focus op taal tussen anderstalige studenten in spé en Nederlandstalige studenten. Team taal ondersteunde de projecten met advies, tools en vormingen om tot kwaliteitsvolle taal oefenkansen te komen

- Atlas ontwikkelde een nieuwe website rond taal en diversiteitsbeleid, www.diversiteitspraktijk.be. De website wordt in maart 2020 gelanceerd. De nieuwe website zal ingezet worden om mensen te sensibiliseren, te informeren, expertise te delen over toegankelijkheid in functie van taal en diversiteit. Er zal eveneens een luik e-inclusie worden opgenomen.
- We ontwikkelden een nieuw vormingstraject voor communicatiemedewerkers van Stad Antwerpen. In dit traject komen verschillende thema's aan bod: klare taal schrijven, diversiteit in beelden, lezer en kanalen en vormgeving. We kregen vanuit drie stedelijke diensten de vraag om het traject te geven: SD, TV en Sporting A.
- Thematische trends. In 2019 viel de toename van het aantal vragen vanuit de cultuursector op. We ondersteunden Piazza del Arte, het netwerkoverleg van publiekswerkers van de Antwerpse musea, de vrijetijdsloketten, Stadsmakers, Cultuurraad Antwerpen, Middelheimmuseum,...
- Ook de samenwerking met TV, stad Antwerpen, liep verder. In de eerste helft van 2019 verzorgden we trainingsreeksen voor medewerkers van Antwerpse bibliotheken rond het thema 'positieve identiteitsontwikkeling'.

1SHM1205 – De werking en het aanbod van andere reguliere voorzieningen zijn afgestemd op de diversiteit van de samenleving

Voor dit actieplan is geen budget voorzien.

- We startten een samenwerking met jeugdhulp via 1 gezin 1 plan. We gaven twee vormingen over klare taal (taalverwerving, laaggeschooldheid, inzet van sociale tolken) en omgaan met diversiteit (in samenwerking met de Touter en OTA) aan medewerkers binnen 1 gezin 1 plan van verschillende wijken in Antwerpen.
- Vaste samenwerkingsverbanden - Een aantal vaste samenwerkingsverbanden die al lopen sinds 2017, worden ook in 2019 positief geëvalueerd: de samenwerking met Duo-for-a-job (maandelijks workshops voor hun nieuwe mentoren), maar vooral de samenwerking met Politiezone Antwerpen. Deze laatste nam in 2018 uitbreiding naar een extra themadag 'migratie'.
- In 2018 beperkte onze ondersteuning van woon- en zorgcentra zich tot de verderzetting van de samenwerking met WZC/DVC Hollebeek. In 2019 herleefde de aandacht voor het thema welzijn, via de samenwerking met Residentie Arthur, het leer- en coachtraject in samenwerking met VIVO en het Vlaams Agentschap.
- In 2019 bleven vragen naar ondersteuning vanuit hogere onderwijsinstellingen (hogescholen, Universiteit Antwerpen, Associatie Hogescholen & Universiteit Antwerpen) toekomen. Daar waar het in voorgaande jaren eerder ging om het vinden van studenten met roots in het buitenland, leek eind 2018 meer de nadruk te liggen op hoe omgaan met de aanwezige diversiteit die docenten voor uitdagingen plaatst (laag taalniveau, geen goede studiehouding,...).
- Ondersteuning Antwerpse scholen. O.m. onder impuls van onze samenwerking met team Schoolontwikkeling van Onderwijsnetwerk Antwerpen, stellen we vast dat er meer vragen tot ondersteuning komen van Antwerpse scholen (basis en secundair). Een greep uit de vragen:

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

begeleiding in visie diversiteit, het versterken van competenties van leerkrachten, hoe omgaan met meertaligheid, opvoedingsondersteuning. Daarnaast werd in 2019 in 3 secundaire scholen het 'Demoklap'-project opgestart.

Andere manieren van expertise delen

- Open aanbod. In 2019 zetten we samen met de andere teams van afdeling Organisaties en Samenleving (team taal, infopunt verblijf-en rechtspositie en sociaal tolken & vertalen) een 'open aanbod' op.
- In team diversiteit werden bijvoorbeeld drie vormen uitgewerkt die we via de website van Atlas openstellen voor alle geïnteresseerden:
  - een workshop 'referentiekader en interculturele competenties';
  - een workshop rond migratie: 'Migratiestromen: geschiedenis en gevolgen';
  - een workshop 'Een visie op diversiteit in jouw organisatie'.

Inschakelen van nieuwe methodieken/werkvormen.

- Uit trajecten, vormen, destilleerden we in 2019 een aantal nieuwe manieren om onze expertise te delen: vanuit het project demoklap werd een *teach-the-teacher* uitgewerkt. In het kader van de samenwerking met SAS ontwikkelden we een Toolkit 'omgaan met racisme en discriminatie'.

Het infopunt verblijf- en rechtspositie

- Het infopunt verblijf- en rechtspositie organiseerden 49 vormingssessies met een bereik van 660 deelnemers. Voor volgende organisaties werden vormen op maat georganiseerd: Payoke, de universiteit van Antwerpen, huisartsen in opleiding, ADAM (Antwerpse Dienst Alternatieve Maatregelen), Huizen van het kind, KdG, Fedasil en de collega's van het project Werk in Zicht. In samenwerking met PANZA organiseerden we een studievoormiddag over het thema frauduleuze erkenningen op 1 april met meerdere sprekers en tachtig deelnemers.
- Er werden 1.782 info en adviesvragen uit verschillende sectoren behandeld door de juridische helpdesk.
- De top 5 van onderwerpen gingen over:
  1. Gezinshereniging;
  2. Toegang tot gezondheidszorg;
  3. Belg worden;
  4. Arbeidsmigratie;
  5. Verblijfsdocumenten.
- In het cijfer van de juridische helpdesk zijn de cijfers van de vreemdelingenpermanentie niet opgenomen. Tijdens deze permanenties ontvingen we 885 rechtzoekenden i.s.m. de commissie juridische bijstand. In 2019 werd duidelijk dat er vraag naar laagdrempelige en kwaliteitsvolle juridische informatie over vreemdelingenrecht groter is dan we kunnen aanbieden op de vreemdelingenpermanentie. Mogelijke verklaringen: toegang tot pro deo is moeilijker geworden, meer bekendheid, meer doorverwijzingen, mond aan mond reclame, ...
- Het infopunt neemt deel aan meerdere overlegmomenten zoals o.a. de Myria contactvergadering over internationale bescherming en trekt het lerend netwerk precaire verblijvers.

Sociaal Tolken en Vertalen (STV)

- In 2019 werden 7.745 tolkgesprekken uitgevoerd (10.455 tolkuren). De tolkaanvragen stegen met 7,5% ten opzichte van 2018. Voor de tolkopdrachten is er een matchingspercentage van 72%.
- Er werden 819 vertaalopdrachten uitgevoerd (2.312,53 vertaalbladzijden). Dit is een stijging van 3,5% in het aantal uitgevoerde bladzijden t.o.v. 2018.

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

- Het team STV organiseerde acht vormingen voor gebruikers. In totaal namen 161 personen deel. Het bereik ligt beduidend hoger dan in 2018. Verklaring is de implementatie van het videotolken in 2019. Er werden hiervoor in het najaar drie vormingen georganiseerd met een bereik van 104 deelnemers.

1SHM1206 – Het lokale beleid van integratie en diversiteit is afgestemd en samenwerkingen, deelname en complementaire acties zijn gestimuleerd

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	12.081.000	13.345.389	12.502.476
	Uitgaven	14.034.630	14.034.630	13.191.717

Samenwerkingen projecten

- Voor onderstaande projecten werd samengewerkt en werden complementaire acties opgezet met lokale partners:
  - COB Coevelt – samenwerking met OCMW (SD) en VDAB en andere samenwerkende organisaties;
  - Curant – Atlas nam een actieve rol op voor de NT2 screening en inschrijving, de toeleiding naar vrijetijdsactiviteiten en het organiseren van cursussen MO op maat;
  - BENO traject – Laaggeletterde jongeren volgen na OKAN een geïntegreerd traject – samenwerking tussen CBE en Atlas;
  - Erasmus+ - internationaal project i.f.v. uitwisseling van ervaringen en goede praktijken m.b.t e-inclusie;
  - Projecten moeders en jongeren in samenwerking met lokale partners;
  - Behoeftesplan NT2 – in samenwerking met de drie agentschappen, HvN Brussel, AHOVOKS en de lokale NT2 partners;
  - Blimo – samenwerking met de agentschappen en CTO KU Leuven;
  - Samenwerking met CBE in Open inloop taal;
  - Samenwerking met DVA binnen AMIf project burgerschapsparticipatie.

Samenwerking met VDAB/SD in functie van activering en economische participatie

- VDAB
  - Atlas heeft een structurele samenwerking met VDAB, zowel Vlaams als lokaal. Samen trachten we het traject naar duurzaam werk voor onze gezamenlijke doelgroep zo snel mogelijk te laten verlopen.
  - In 2019 zetten de Agentschappen samen met VDAB in op het inventariseren van goede voorbeelden van geïntegreerde trajecten, het voorbereiden van een betere gegevensuitwisseling tussen beide organisaties en het uitklaren van verantwoordelijkheden en rollen rond regie en sanctionering.
  - Op lokaal niveau zetten we een aantal acties op om de inburgeraars en anderstaligen vlotter naar VDAB toe te leiden: een geïntegreerd traject MO en Loopbaanoriëntatie voor Bachelors en Masters en co-gesprekken voor inburgeraars met professioneel perspectief met trajectbegeleiders en bemiddelaars intensieve dienstverlening. Beide experimenten werden positief geëvalueerd en zullen een vervolg krijgen in 2020.
  - Daarnaast was er een intensieve samenwerking van de collega's van VT (Atlas) met het HOA-loket van VDAB, zodat werkzoekenden hier zowel voor educatieve als professionele adviesgesprekken terecht kunnen.
- SD Activering

- In samenwerking met SD activering en de NT2-partners organiseerden we trajecten Nederlands op de werkvloer voor artikel 60'ers en intensieve voortrajecten voor artikel 60. Dit aanbod werd, na een positieve evaluatie, nog uitgebreid.

1SHM1207 – De diversiteit van de stadsgemeenschap is meer zichtbaar

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	912	149.855	110.232
	Uitgaven	515.176	538.522	537.269
Investering	Uitgaven	83.143	484.031	157.500

- In 2019 werkten we verder met de nieuwe aanpak beeldvorming waarbij we streven we naar verbinding en normalisering van diversiteit. De identiteit en verhalen van mensen zijn in een diverse gedigitaliseerde samenleving zo meerlagig en zo gevarieerd dat door het zoeken van raakpunten hierin verbondenheid komt.
- We delen de verbindende, persoonlijke verhalen via storytelling op onze sociale media. We zijn sinds de start van het verhalenactieplan enorm gestegen qua bereik op facebook en aantal volgers. We startten in 2019 ook Instagram op.
- Elke week ontvangen we groepen die de werking van Atlas beter willen kennen. Dit gaat van sessies voor jonge kinderen via Studio Globo tot uitwisseling met studenten en Nederlandstalige Antwerpenaars. We merken dat er meer en meer aanvragen komen, ook van stadsdiensten, hogescholen maar ook internationaal om de werking van Atlas beter te leren kennen.
- Inburgeraars die hun attest hebben behaald werden hartelijk verwelkomd door toenmalig schepen voor inburgering Jinnih Beels en de stad Antwerpen tijdens de inburgeringsceremonie in het Felix Pakhuis.
- In 2019 waren we klaar om nog meer de stad in te trekken en langdurige samenwerkingen aan te gaan.
- De tweede editie van 'Atlas op het plein' was in die zin een groot succes. Op dit zonovergoten ontmoetingsfeest voor jonge, oude en nieuwe Antwerpen in het centrum van de stad zorgden we samen met een twintigtal partners (scouts, vrijwilligersverenigingen, het paleis, koninklijke balletschool, zomer van Antwerpen, ...) en vele inburgeraars die hun talenten deelden voor een onvergetelijk dag van verbinding.
- Voor het event Aperitief Narratief trokken we buiten de muren van Atlas en werkten we samen met Rataplan. Op deze avond met vier sprekers hadden we het over hoe het beeld dat we van anderen hebben ons kan verhinderen om dichterbij elkaar te komen. Zelfs de eenvoudige vraag 'Van waar ben je?' zorgt voor meer afstand dan we denken. We willen onderzoeken of de diverse samenleving een nieuwe taal nodig heeft om met taboes om te gaan.
- In deze zoektocht ontwikkelde Atlas voor de eerste keer een podcast over de vraag 'Van waar ben je?'. Het is een vraag die we vaak zonder veel nadenken stellen. Het is een vraag die een onderscheid lijkt te maken tussen 'mensen van hier' en 'mensen van ergens anders'. Een vraag die dus, ook al is dat niet de bedoeling, meer verdeelt dan verbindt. Stof genoeg voor een podcast die zich linkt aan het thema van taboes en mee op zoek gaat naar die nieuwe taal.
- Beeldvorming wordt de komende jaren één van de speerpunten uit het stedelijk bestuursakkoord. Als Atlas nemen we hierin een trekkersrol op en onderzoeken we de opportuniteiten van een stedelijke campagne.

1SHM1208 – Meer mensen maken kennis met de rijkdom en het verhaal van de Nederlandse taal

Jaarrekening	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie Uitgaven	110.000	110.000	110.000

- Antwerpen Boekenstad ontwikkelde met stadsdichter Maud Vanhauwaert het rondreizend poëzieproject 'Radio Babel' dat zich richtte op de NT2-doelgroep. Radio Babel hield halt bij verschillende scholen NT2 en mondde uit in de Toren van Babel. Van juli tot einde september bouwden Kunstenaarscollectief Rooftoptiger samen met de stadsdichter en vele vrijwilligers een heuse Toren van Babel met bamboe, hout en poëzie op de voormalige slachthuissite in de Damwijk. Via samenwerkingen met buurtbewoners, NT2 scholen, Atlas, ...werden er ateliers opzet rond Nederlands en meertaligheid.
- Antwerpen Boekenstad ondersteunde in 2019 de opstart van nieuwe verteltrajecten van Atlas die leidden tot toonmomenten tijdens de derde editie van het vertelfestival 'Antwerpen vertelt' in april 2019.
- De Openbare Bibliotheken hebben met steun van Antwerpen Boekenstad het leesgroepenprogramma SamenLezen verder uitgebreid en zorgde voor scholingsmomenten.
- Antwerpen Boekenstad ondersteunde drie samenwerkingsinitiatieven die lees-, schrijf- en vertel bevorderend zijn (het woordpodium 'Nuff Said, het woordpodium De Muzeval, Lillo Boekendorp.
- De Openbare Bibliotheken hebben met steun van Antwerpen Boekenstad het leesgroepenprogramma SamenLezen verder uitgebreid en zorgde voor scholingsmomenten.
- Het aantal auteursontmoetingen die Antwerpen Boekenstad organiseerde in bibliotheek Permeke en het Letterenhuis bleef constant tegenover 2018.

1SHM1299 – Personeelslijn

Voor dit actieplan is geen specifiek budget voorzien.

7. STERK BESTUURDE STAD

1SSB06 – Antwerpen staat nationaal en internationaal op de kaart en is aantrekkelijk voor alle potentiële bewoners, bezoekers, bedrijven en brains

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	41.351	12.055	7.854
	Uitgaven	2.540.700	3.015.750	3.719.729
Investering	Uitgaven	0	284	0

1SSB0601 - Dankzij de onderscheidende positionering van de stad wordt de nationale en de internationale aantrekkingskracht versterkt bij alle doelgroepen

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	3.433	18.629	18.629

- De merkpositionering werd vernieuwd en scherper geformuleerd aan de hand van het *why-how-what*-model van Simon Sinek.
- Het marketingplan voor bedrijven en het bijzonder voor internationale business promotie wordt begin 2020 gefinaliseerd. En in de loop van het jaar uitgerold met concrete acties.
- De onderscheidende positionering van de stad is uitgewerkt voor bezoekers en 'brains' maar er bestaat geen marketingplan specifiek voor bewoners. In 2020 zal ook voor bewoners een marketingplan opgeleverd worden zodat de marketing en communicatie-acties makkelijk aan dit kader kunnen afgetoetst worden.

1SSB0602 – Geïntegreerde producten en diensten versterken de nationale en internationale positie

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	0	8.826	2.526
	Uitgaven	1.538.460	1.889.848	1.721.348
Investering	Uitgaven	0	284	0

- Een gevolg van de verscherpte merkpositionering is dat het belangrijk is om niet enkel tijdens campagnes de propositie en de *unique selling points* (USP) uit te dragen. Er wordt gestreefd naar een *always on*-communicatie. Dit wil zeggen dat de stad voor de propositie en de USP's – naast de betalende media bij campagnes – hoog inzet op het permanent verspreiden van content via pers, *influencers* en sociale media. In 2019 werd de eerste basis voor deze *always on*-communicatie gelegd.
- De campagne van Winter in Antwerpen was in 2019 opnieuw de grootste campagne die de vernieuwende drive van de stad nationaal en internationaal op de kaart zet. Daarnaast werd de campagne om Antwerpen te promoten als studentenstad herhaald.
- De stad zette – als verlengstuk van het Barokjaar – in op een internationale tentoonstelling over de Antwerpse Barok in Venetië.
- De stad versterkte haar internationale positie via promotie in de zgn. transporthubs. De exacte invulling werd bepaald op basis van het communicatieplan voor releases en partnerships.

1SSB0603 – Alle interne en externe partners dragen maximaal bij tot de nationale en internationale positie

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	38.500	0	0
	Uitgaven	91.455	165.500	400.000

- De samenwerking van de stad met een tweehonderdtal private en publieke partijen die loopt onder de noemer Connect2Antwerp werd verder gezet. Een klankbordgroep met marketing managers uit twaalf partijen werd het leven in geroepen. Binnen deze klankbordgroep worden initiatieven en verwachtingen binnen het domein marketing en communicatie met elkaar afgestemd en besproken. Voorbeelden zijn de vernieuwing van de merkstrategie van de stad, het marketingplan van Port of Antwerp, een jaarlijks onderzoek bij internationale studenten van de Antwerp Management School (AMS) en het onderling delen van beeldmateriaal. Een strategische oefening over de toekomst van Connect2Antwerp geeft vorm aan initiatieven voor de nieuwe bestuursperiode.
- De jury van het stadsmarketingfonds behandelde twaalf projectaanvragen. Uiteindelijk werd één project gefinancierd. Drie projecten zijn nog in aanvraag. Deze worden tijdens de eerste maanden van 2020 ter goedkeuring aan het college voorgelegd. Om de werking te optimaliseren werd een nieuw reglement uitgewerkt waarin de goedkeuringsprocedure verfijnd en vereenvoudigd werd met oog op een hogere conversieratio en een vlottere financiering. Dit nieuwe reglement werd in december 2019 door de gemeenteraad goedgekeurd.

1SSB0604 – De eenmerkstrategie garandeert een duidelijk afzenderschap van de groep stad Antwerpen

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	9.697	10.000	10.000

- Na de transitie van het OCMW, het overkomen van de provinciale musea en het cultuurhuis Arenberg was het noodzakelijk om de stedelijke merkarchitectuur te herbekijken:
  - Op basis van een rondvraag bij de verschillende stedelijke actoren werd nagegaan waar de verwachtingen op vlak van eenmerkstrategie liggen.
  - Een sterke vereenvoudig van de merkarchitectuur werd voorgesteld en goedgekeurd. Er blijven drie categorieën: moedermerk, submerk en stad als partner.
  - Het huisstijlplatform werd aangepast en huisstijlen van districten en verschillende submerken werden herwerkt.

1SSB0699 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	2.851	3.229	5.328
	Uitgaven	897.655	931.773	1.569.752

1TSB08 – Iedere medewerker zet zich elke dag ten volle in om de doelstellingen te realiseren

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	30.210.768	19.522.386	21.293.711
	Uitgaven	89.608.365	91.743.340	95.797.583
Investering	Uitgaven	1.839.715	2.810.152	743.722

1TSB0801 - Personeelsinzet wordt optimaal georganiseerd in functie van de klant

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Uitgaven	1.324.477	1.416.479	1.387.069
Investering	Uitgaven	1.063.966	1.696.394	551.297

- In 2019 werd een lokaal sectoraal akkoord afgesloten met vakbonden voor de periode 2020-2025. De stad erkent daarmee een goed sociaal overleg als essentieel element voor een gedragen personeelsbeleid. In het akkoord werden uitgangspunten op zowel kwalitatief als kwantitatief vlak opgenomen met onder meer maximale inzet op werkzekerheid, de bevestiging om contractueel te blijven werven, optrekken van maaltijdcheques naar acht euro, een basistandzorgverzekering, wegwerken van verschillen tussen arbeiders en bedienden.
- Eind 2019 werd het implementatietraject van Mijn Tijden afgerond. Alle medewerkers van stad en OCMW werken voortaan vanuit deze nieuwe toepassing voor hun tijdsregistratie of aanvragen van afwezigheden. Daarbij werd gestreefd naar zoveel mogelijk zelfredzaamheid, mobiele werking en administratieve vereenvoudiging. Na dit implementatietraject wordt verder ingezet op optimalisatie en vereenvoudiging van tijdsregistratie voor alle medewerkers.
- In functie van een evenwichtige meerjarenplanning en om de stijgende pensioenkosten op te vangen, werd in 2013 een groepsbrede target beslist voor de periode 2014-2019. Vanaf 2019 werd het personeelsbudget voor stad en OCMW volledig geïntegreerd en wordt de personeelsbezetting gezamenlijk gemonitord. Op 31 december 2019 waren er 7.226 medewerkers of 6.535,3 vte aan de slag bij stad en OCMW (exclusief gedetacheerden ZNA en artikel 60). Er was op 31 december 2019 een netto-evolutie van -852,4 vte ten opzichte van de referentiebezetting 2013, indien we rekening houden met budgettaire correcties zoals inkantelingen. Hiervan werd -594,35 vte gelabeld als een structurele optimalisatie. De gezamenlijke target tegen (1 januari) 2019 bedroeg -622,6 vte. Het saldo met de effectieve netto-evolutie is te verklaren door openstaande vacatures, alsook de niet-invulling van een aantal stoelen om te anticiperen op de personeelsbesparing 2020-2025.
- Het budgetverbruik 2019 op de personeelslijn van stad en OCMW bedroeg 97,3%. Het positief saldo bedroeg 13,3 miljoen euro.
- Op 1 oktober werd de bedrijfseenheid Personeelsmanagement ondergebracht onder de dienst Strategische Coördinatie. De dienst kreeg de naam 'Personeel & Organisatie' (P&O).

1TSB0802 - Als aantrekkelijke werkgever vinden we de beste kandidaat op de interne en externe arbeidsmarkt

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	15.601	55.000	55.000
	Uitgaven	431.794	528.525	758.680
Investering	Uitgaven	166.373	215.203	73.000

- In 2019 stroomden 643 medewerkers uit, tegenover 756 medewerkers in 2018 (exclusief tijdelijke contracten en artikel 60-medewerkers). 528 medewerkers stroomden vorig jaar in, tegenover 558 in 2018. In totaal werden stadsbreed 1.102 vacatureplaatsen aangevraagd.
- In 2019 werd de jobsite van de stad Antwerpen 221.500 keer bezocht, 114.452 bezoekers bekeken daarnaast ook de vacaturepagina. Op LinkedIn volgen 27.962 geïnteresseerden het werkgeversprofiel van stad Antwerpen.
- Het werkgeversimago van stad en OCMW Antwerpen werd versterkt door o.a. meer videomateriaal (bv GoPro-filmpjes) te gebruiken bij de werving van knelpuntfuncties en door het aanwerven van een *talent sourcer*. In functie van de knelpuntberoepen bouwt deze *sourcer* netwerken uit van potentiële sollicitanten. Het jobambassadeursproject werd verder uitgebreid, met al 215 interne jobambassadeurs die hierin inhoudelijk worden ondersteund.
- Begin 2019 vond de afgeschermd selectie voor kandidaten met een arbeidsbeperking plaats. Er werden ook opnieuw algemene selecties georganiseerd, zowel op A-, B-, als C-niveau. Momenteel staan er nog respectievelijk 53, 116 en acht geslaagden op deze werfreserves. Een nieuwe selectie voor administratief assistent is begin 2020 open verklaard.
- De functiestrategieën worden voortdurend bijgestuurd. Gezien het grote aantal openstaande vacatureplaatsen (tot 300 in Q2) worden vacatures gelijktijdig aan interne kandidaten en extern geslaagde kandidaten (uit algemene selecties) voorgelegd. Dit gebeurt voor vacatures op A- en B-niveau. Eind 2019 bedroeg het aantal openstaande vacatures 169.
- In het najaar 2019 werden de verschillende arbeidsvormen extra toegelicht tijdens infosessies voor leidinggevendenden binnen de organisatie. Samen met de leidinggevendenden wordt op zoek gegaan naar de juiste vorm van tewerkstelling voor elke taak. In 2019 werden veertig opdrachten aangevraagd, vier vacatieopdrachten en hebben er 1.060 jobstudenten bij de stad gewerkt.
- De digitalisering van het onboardingsproces wordt verdergezet. In het voorjaar van 2019 is de ontwikkeling van de onboardingstool gegund aan de firma 4each. De oplevering ervan wordt verwacht in 2020.
- In het laatste kwartaal van 2019 werd een nieuwe strategische selectieplanningstool in gebruik genomen. Deze tool beoogt alle stadsbrede selecties efficiënt en in functie van de beschikbare capaciteit, in te plannen.
- Er werd ook in 2019 een kandidatenbevraging gehouden. Het selectiecentrum scoort een algemene tevredenheidsscore van 93.3% (een jaar voordien 93%).

1TSB0803 - Bevlogen medewerkers nemen hun loopbaan in eigen handen

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	855.361	1.325.177	2.879.800
	Uitgaven	3.901.320	5.072.061	4.775.299
Investering	Uitgaven	433.794	685.147	74.125

- Met focus op het inzetten op een innovatief opleidingsaanbod, werd een opleidingstraject 'Red een Leven' gelanceerd met als doelstelling dat elke medewerker van de stad reanimatie (CPR) kan toepassen met en zonder een AED-toestel. In 2019 voltooiden 5.175 de opleiding 'Red een leven' met succes. Daarnaast werd een applicatie ontwikkeld waarmee anderstalige en laagtaalvaardige medewerkers van stad en OCMW hun taalcompetenties en digitale competenties kunnen versterken op de werkvloer. De eerste piloten bleken succesvol. De applicatie zal in 2020 uitgerold worden.
- In 2019 werden 56 formele re-integratietrajecten opgestart. Deze trajecten kaderen in de wetgeving rond de re-integratie van langdurig zieke (contractuele) medewerkers. 29 contracten werden ontbonden wegens medische overmacht. 55 medewerkers gingen op ziektepensioen.
- In 2019 werden 472 agressie-incidenten gemeld bij het Meldpunt agressie. Elke melding van agressie door derden wordt opgevolgd door een individuele begeleider die niet alleen een luisterend oor is, maar ook zorgt voor gerichte doorverwijzing en opvolging van het dossier. Alle leidinggevendenden werden tijdens infomomenten gesensibiliseerd over het belang van het melden van incidenten. Bedrijfseenheden kregen de opdracht om bedrijfsspecifieke actieplannen uit te werken. Uitrol hiervan is voorzien in 2020. Daarnaast werd sterk in gezet op opleiding voor medewerkers die in rechtstreeks contact staan met de burger. Een e-learning met basis informatie werd opgesteld en zal uitgerold worden in Q1 2020.
- In 2019 werden 68 meldingen behandeld bij het meldpunt rond pesten, diversiteit en ongewenst seksueel gedrag (Meld A).
- Eind 2018 werden 7.582 medewerkers bevraagd over hun welzijn en gezondheid. In 2019 werden de resultaten verwerkt. De welzijnsbevraging heeft als doel de sterktes, zwaktes en risico's inzake het psychosociaal welzijn en de arbeidsvoorwaarden in kaart te brengen. De resultaten tonen aan dat de organisatie sterk scoort op alles inzake motivationele aspecten. Het blijkt ook dat de mindere resultaten vooral voorkomen bij alles rond de energetische component. Een stadsbreed kader dat uit te werken actieplannen beschrijft werd hiervoor opgemaakt. Binnen deze stadsbrede acties die verder in de loop van 2020 uitgewerkt zullen worden, beschikt de bedrijfseenheid over de ruimte om specifieke acties te gaan opzetten op basis van de bedrijfsspecifieke noden.
- Vanaf het tweede kwartaal van 2019 werd een herorganisatie van het ziektecontroleproces doorgevoerd. Sedertdien worden ziektecontroles standaard uitgevoerd bij de werkgever. Hiervoor zijn de nodige faciliteiten in Den Bell voorzien, maar wordt ook dokterspraktijk van dienstverlener Certimed als alternatief gebruikt. Mag de medewerker op medisch voorschrift de eigen woning niet verlaten of kan hij de verplaatsing niet maken, kan een controlearts nog steeds aan huis gaan.
- Deze wijzigingen werden ingegeven door een doeltreffendere organisatie van het controlemechanisme, alsook de maatschappelijke conclusie van een gebrek aan controleartsen.
- In 2019 telde SODI+ 9.556 actieve en 898 betalende gepensioneerde leden. 227 leden maakten gebruik van de sociale dienst, waarvan 77 een financiële hulpvraag stelden. Er werden 57 leningen afgesloten. Daarnaast vierde SODI+ 1.010 leden om hun dienstjaren en 264 leden omdat ze met pensioen gingen. In totaal reikte SODI+ 6.052 geschenken uit via het attentiesysteem (huwelijk/wettelijk samenwonen, geboorte, 50 jaar, pensioen, dienstjaren, Sint). SODI+-leden konden deelnemen aan de door SODI+ georganiseerde quiz en zaalvoetbalcompetitie.

- Het loopbaansparen raakt na twee kalenderjaren ingeburgerd bij medewerkers van stad en OCMW. Na overdracht van de niet-opgenomen vakantiedagen van 2019 hebben 5.384 medewerkers een loopbaanspaarrekening waarop gemiddeld zo'n 55 vakantie-uren geparkeerd staan.
- Sedert begin 2019 hebben medewerkers van stad en OCMW de mogelijkheid om een fiets te leasen. De fiets kunnen ze zelf kiezen en samenstellen bij een fietshandelaar in de buurt, waarna de stad een leasingovereenkomst met KBC Autolease aangaat voor een gebruiksduur van drie jaar. Medewerkers dragen ter financiering zelf bij door het vrijwillig inleveren van enkele vakantiedagen of het verschil met één lagere loontrede. Eind 2019 werden reeds meer dan 400 fietsen afgeleverd en zijn enkele tientallen bestellingen lopende.

1TSB0804 - Het personeel is een weerspiegeling van de Antwerpse beroepsactieve bevolking

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	1.538.585	1.765.353	1.756.353
	Uitgaven	437.187	628.244	646.517
Investering	Uitgaven	175.582	213.408	45.300

- In 2019 heeft de stad Antwerpen ingezet op negen verschillende tewerkstellingsmaatregelen: artikel 60, individuele beroepsopleiding (IBO), overeenkomst alternerende opleiding (OAO), beroepsinlevingsstage (BIS), werkervaringsstage (WES), lokale diensteneconomie (LDE), sociale inschakelingseconomie (SINE), startbanen binnen onderwijs (schoolspotters en medewerkers verkeersveiligheid) en beroepsverkennde stage (BVS).
- Gemiddeld waren in 2019 635 (620 VTE) werkervaringsklanten actief op de werkvloeren van de stad, over de verschillende tewerkstellingsmaatregelen heen. Het aantal artikel 60'ers bij de stad is in 2019 gestegen tot 367 (357 VTE), waarbij gemiddeld 79% van de artikel 60 vacatures bij de stad was ingevuld.
- In 2019 stroomden 31 doelgroep medewerkers van Werkhaven door naar de reguliere arbeidsmarkt, waarvan 19 naar de Stad.

1TSB0899 – Personeelslijn

Jaarrekening		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
Exploitatie	Ontvangsten	27.801.220	16.376.855	16.602.558
	Uitgaven	83.513.586	84.098.031	88.230.018

Schema J1: De doelstellingenrekening

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
00 Algemene financiering	94.319.123	1.263.104.418	1.168.785.294	229.527.062	1.768.758.462	1.539.231.400	295.949.619	1.637.569.449	1.341.619.830
Prioritaire beleidsdoelstellingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exploitatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Investerings	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig beleid	94.319.123	1.263.104.418	1.168.785.294	229.527.062	1.768.758.462	1.539.231.400	295.949.619	1.637.569.449	1.341.619.830
Exploitatie	22.331.600	1.263.090.133	1.240.758.533	32.512.180	1.241.073.300	1.208.561.121	43.783.536	1.245.453.116	1.201.669.580
Investerings	1.032.348	14.285	-1.018.063	1.036.016	-335.671	-1.371.688	3.668	-335.700	-339.368
Andere	70.955.175	0	-70.955.175	195.978.866	528.020.833	332.041.967	252.162.414	392.452.033	140.289.619
01 Woonstad	226.582.592	52.122.616	-174.459.975	295.342.256	81.941.201	-213.401.055	280.636.211	77.251.514	-203.384.697
Prioritaire beleidsdoelstellingen	194.530.754	48.976.331	-145.554.423	258.530.789	76.263.899	-182.266.890	243.451.466	69.630.847	-173.820.620
Exploitatie	146.001.470	44.164.183	-101.837.287	156.782.487	39.954.245	-116.828.242	154.954.753	38.525.894	-116.428.859
Investerings	48.529.284	4.812.148	-43.717.137	101.748.302	36.309.653	-65.438.648	88.496.713	31.104.953	-57.391.761
Andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig beleid	32.051.837	3.146.285	-28.905.552	36.811.467	5.677.303	-31.134.165	37.184.744	7.620.667	-29.564.077
Exploitatie	14.243.622	1.601.495	-12.642.127	16.080.502	2.292.755	-13.787.747	16.355.960	2.291.531	-14.064.429
Investerings	17.808.216	1.544.791	-16.263.425	20.730.965	3.384.547	-17.346.418	20.828.784	5.329.136	-15.499.648
Andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
02 Veilige stad	311.703.965	2.960.349	-308.743.616	318.866.123	2.823.084	-316.043.039	310.092.041	2.776.642	-307.315.399
Prioritaire beleidsdoelstellingen	244.424	33.742	-210.683	244.257	581	-243.676	211.665	470	-211.195
Exploitatie	244.424	33.742	-210.683	244.257	581	-243.676	211.665	470	-211.195
Investerings	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig beleid	311.459.541	2.926.608	-308.532.934	318.621.866	2.822.503	-315.799.363	309.880.376	2.776.172	-307.104.205
Exploitatie	301.922.410	2.926.608	-298.995.803	304.180.828	2.822.503	-301.358.325	304.290.670	2.776.172	-301.514.498
Investerings	9.537.131	0	-9.537.131	14.441.038	0	-14.441.038	5.589.707	0	-5.589.707
Andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
03 Mobiele stad	93.377.792	18.236.221	-75.141.571	111.148.440	16.761.905	-94.386.535	115.727.401	60.723.729	-55.003.672
Prioritaire beleidsdoelstellingen	4.178.502	278.058	-3.900.443	5.475.801	847.882	-4.627.919	5.981.866	886.079	-5.095.787
Exploitatie	4.095.475	243.080	-3.852.396	5.342.682	847.882	-4.494.800	5.431.866	886.079	-4.545.787
Investerings	83.026	34.979	-48.048	133.119	0	-133.119	550.000	0	-550.000
Andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig beleid	89.199.291	17.958.163	-71.241.128	105.672.639	15.914.023	-89.758.616	109.745.535	59.837.650	-49.907.885
Exploitatie	12.033.665	12.872.459	838.794	13.188.508	11.999.095	-1.189.413	12.587.441	10.794.958	-1.792.483
Investerings	75.037.685	4.770.704	-70.266.982	92.484.131	3.472.428	-89.011.703	95.030.154	6.041.392	-88.988.762
Andere	2.127.940	315.000	-1.812.940	0	442.500	442.500	2.127.940	43.001.300	40.873.360

Schema J1: De doelstellingenrekening

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
04 Lerende en werkende stad	153.388.541	6.154.895	-147.233.646	174.395.191	6.455.330	-167.939.861	169.874.080	5.431.113	-164.442.966
Prioritaire beleidsdoelstellingen	9.838.966	363.499	-9.475.467	11.112.667	619.303	-10.493.364	12.177.783	440.738	-11.737.045
Exploitatie	6.358.306	315.251	-6.043.054	7.051.666	338.036	-6.713.630	6.524.795	369.472	-6.155.323
Investerings	3.480.660	0	-3.480.660	4.061.001	210.000	-3.851.001	5.652.989	0	-5.652.989
Andere	0	48.247	48.247	0	71.267	71.267	0	71.267	71.267
Overig beleid	143.549.575	5.791.396	-137.758.179	163.282.524	5.836.027	-157.446.497	157.696.296	4.990.375	-152.705.921
Exploitatie	86.394.672	3.165.337	-83.229.335	90.963.813	3.347.934	-87.615.879	90.729.431	3.238.798	-87.490.633
Investerings	55.116.790	449.768	-54.667.022	70.195.598	1.351.517	-68.844.081	65.871.025	700.000	-65.171.025
Andere	2.038.113	2.176.291	138.178	2.123.113	1.136.577	-986.536	1.095.841	1.051.577	-44.264
05 Bruisende stad	163.967.746	16.265.732	-147.702.014	186.716.317	22.773.861	-163.942.456	182.159.662	18.396.453	-163.763.209
Prioritaire beleidsdoelstellingen	61.125.972	4.812.872	-56.313.100	70.718.049	9.811.165	-60.906.884	73.542.922	9.804.124	-63.738.797
Exploitatie	55.505.945	4.060.253	-51.445.693	57.576.772	5.041.767	-52.535.005	55.669.453	4.456.776	-51.212.677
Investerings	5.620.027	752.620	-4.867.407	13.141.277	4.769.397	-8.371.880	17.873.469	5.347.349	-12.526.121
Andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig beleid	102.841.774	11.452.860	-91.388.914	115.998.268	12.962.697	-103.035.571	108.616.740	8.592.329	-100.024.412
Exploitatie	92.247.993	7.965.242	-84.282.751	98.738.671	8.747.623	-89.991.048	94.433.625	6.995.506	-87.438.119
Investerings	10.593.780	3.429.309	-7.164.471	17.159.597	4.215.074	-12.944.523	14.183.115	1.596.823	-12.586.292
Andere	0	58.309	58.309	100.000	0	-100.000	0	0	0
06 Harmonieuze stad	200.224.935	17.033.448	-183.191.487	210.517.368	19.607.577	-190.909.791	209.342.967	19.446.385	-189.896.582
Prioritaire beleidsdoelstellingen	35.230.233	12.610.359	-22.619.875	38.819.692	13.987.892	-24.831.800	37.395.321	14.134.027	-23.261.294
Exploitatie	34.216.156	12.610.359	-21.605.797	36.257.957	13.987.892	-22.270.066	35.110.300	13.034.027	-22.076.273
Investerings	1.014.077	0	-1.014.077	2.561.735	0	-2.561.735	2.285.021	1.100.000	-1.185.021
Andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig beleid	164.994.701	4.423.090	-160.571.612	171.697.676	5.619.685	-166.077.990	171.947.646	5.312.358	-166.635.288
Exploitatie	162.560.668	686.386	-161.874.283	164.727.047	864.663	-163.862.384	166.866.419	818.117	-166.048.303
Investerings	2.434.033	718.873	-1.715.160	6.970.628	1.737.191	-5.233.438	5.081.226	1.476.410	-3.604.816
Andere	0	3.017.831	3.017.831	0	3.017.831	3.017.831	0	3.017.831	3.017.831
07 Sterk bestuurd stad	359.748.574	133.651.109	-226.097.465	521.866.214	135.193.233	-386.672.981	385.513.920	122.297.875	-263.216.046
Prioritaire beleidsdoelstellingen	93.988.780	30.252.119	-63.736.661	97.569.527	19.534.441	-78.035.086	100.261.034	21.301.565	-78.959.469
Exploitatie	92.149.065	30.252.119	-61.896.946	94.759.090	19.534.441	-75.224.649	99.517.312	21.301.565	-78.215.747
Investerings	1.839.715	0	-1.839.715	2.810.436	0	-2.810.436	743.722	0	-743.722
Andere	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Overig beleid	265.759.794	103.398.990	-162.360.803	424.296.687	115.658.792	-308.637.895	285.252.886	100.996.309	-184.256.577
Exploitatie	208.931.291	76.750.739	-132.180.552	342.815.555	66.958.305	-275.857.250	216.095.013	69.515.119	-146.579.894
Investerings	56.921.568	21.833.451	-35.088.117	81.342.046	43.854.662	-37.487.384	69.157.873	29.135.366	-40.022.507
Andere	-93.065	4.814.800	4.907.865	139.086	4.845.824	4.706.739	0	2.345.824	2.345.824

Schema J1: De doelstellingenrekening

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
Totalen	1.603.313.269	1.509.528.789	-93.784.480	2.048.378.971	2.054.314.653	5.935.682	1.949.295.901	1.943.893.160	-5.402.741
Exploitatie	1.239.236.763	1.460.737.384	221.500.620	1.421.222.017	1.417.811.023	-3.410.994	1.302.562.238	1.420.457.599	117.895.361
Investerings	289.048.341	38.360.927	-250.687.415	428.815.889	98.968.798	-329.847.090	391.347.468	81.495.729	-309.851.739
Andere	75.028.164	10.430.479	-64.597.685	198.341.065	537.534.832	339.193.767	255.386.195	441.939.832	186.553.637

Financiële toestand

Volgens artikel 35 van de beleids- en beheerscyclus bevat de financiële toestand minstens:

1° een vergelijking van het resultaat op kasbasis in de jaarrekening met het resultaat op kasbasis in het budget;

2° een vergelijking van de autofinancieringsmarge in de jaarrekening met de autofinancieringsmarge in het budget.

De financiële toestand wordt bekeken vanuit twee invalshoeken:

1. het resultaat op kasbasis: dit is het gecumuleerde budgettaire resultaat verminderd met de bestemde gelden. Het gecumuleerde budgettaire resultaat is het geheel aan beschikbare liquide middelen en geldbeleggingen waarover het bestuur zou beschikken op het einde van het financiële boekjaar als ze al haar vorderingen op korte termijn zou geïnd hebben en al haar schulden op korte termijn zou betaald hebben. Als de raad een gedeelte van de middelen reeds heeft voorbestemd voor toekomstige uitgaven zijn deze middelen uiteraard niet meer beschikbaar om courante uitgaven mee te doen. Deze bestemde gelden worden bijgevolg afgetrokken van het gecumuleerde budgettaire resultaat om het beschikbare resultaat op kasbasis te bekomen.

Resultaat op kasbasis 2019	Jaarrekening 2019	Eindbudget 2019
	-218.932.464	437.922

Het cijfer van het resultaat op kasbasis en de vergelijking is terug te vinden in de corresponderende rubriek van het schema J5 – De liquiditeitenrekening.

2. de autofinancieringsmarge: dit is het verschil tussen enerzijds het deel van de ontvangsten en uitgaven uit exploitatie dat gebruikt kan worden voor de vereffening van de netto periodieke leningsuitgaven, en anderzijds de netto periodieke leningsuitgaven, m.a.w. hoeveel van de middelen die het bestuur heeft gegenereerd uit de exploitatie blijven er, na de vereffening van de geplande en lopende netto periodieke leningsuitgaven, over om nieuwe investeringen zelf te financieren of om de leningslasten van bijkomende leningen te dragen.

Autofinancieringsmarge 2019	Jaarrekening 2019	Eindbudget 2019
	159.399.569	-65.561.625

Het cijfer van de autofinancieringsmarge eindbudget 2019 is terug te vinden in de corresponderende rubriek van het schema M2 – De staat van het financiële evenwicht van het meerjarenplan 2014-2019 bij de budgetwijziging 2019.

Het cijfer van de autofinancieringsmarge jaarrekening 2019 is als volgt berekend:

Autofinancieringsmarge	2019
I. Financieel draagvlak (A-B)	233.911.156
A. Exploitatieontvangsten	1.460.737.384
B. Exploitatie-uitgaven exclusief de nettokosten van schulden (1-2)	1.226.826.227
1. Exploitatie-uitgaven	1.239.236.763
2. Nettokosten van de schulden	12.410.536
II. Netto periodieke leningsuitgaven (A+B)	74.511.588
A. Netto-aflossing van de schulden	62.101.051
B. Nettokosten van de schulden	12.410.536
Autofinancieringsmarge (I-II)	159.399.569

Schema J2: De exploitatierekening

Stad Antwerpen – inclusief intern verzelfstandigde agentschappen

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
00 Algemene financiering	22.331.600	1.263.090.133	1.240.758.533	32.512.180	1.241.073.300	1.208.561.121	43.783.536	1.245.453.116	1.201.669.580
01 Woonstad	160.245.092	45.765.678	-114.479.414	172.862.990	42.247.001	-130.615.989	171.310.713	40.817.425	-130.493.288
02 Veilige stad	302.166.835	2.960.349	-299.206.485	304.425.085	2.823.084	-301.602.001	304.502.334	2.776.642	-301.725.693
03 Mobiele stad	16.129.141	13.115.539	-3.013.602	18.531.190	12.846.977	-5.684.213	18.019.307	11.681.037	-6.338.270
04 Lerende en werkende stad	92.752.978	3.480.588	-89.272.390	98.015.480	3.685.970	-94.329.510	97.254.225	3.608.270	-93.645.956
05 Bruisende stad	147.753.938	12.025.495	-135.728.444	156.315.443	13.789.390	-142.526.053	150.103.078	11.452.282	-138.650.796
06 Harmonieuze stad	196.776.824	13.296.744	-183.480.080	200.985.005	14.852.555	-186.132.450	201.976.720	13.852.144	-188.124.576
07 Sterk bestuurd stad	301.080.356	107.002.858	-194.077.498	437.574.646	86.492.746	-351.081.900	315.612.325	90.816.684	-224.795.641
Totale	1.239.236.763	1.460.737.384	221.500.620	1.421.222.017	1.417.811.023	-3.410.994	1.302.562.238	1.420.457.599	117.895.361

Schema J2: De exploitatierekening

Stad Antwerpen – exclusief intern verzelfstandigde agentschappen

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
00 Algemene financiering	22.331.600	1.263.090.133	1.240.758.533	32.512.180	1.241.073.300	1.208.561.121	43.783.536	1.245.453.116	1.201.669.580
01 Woonstad	160.245.092	45.765.678	-114.479.414	172.862.990	42.247.001	-130.615.989	171.310.713	40.817.425	-130.493.288
02 Veilige stad	302.166.835	2.960.349	-299.206.485	304.425.085	2.823.084	-301.602.001	304.502.334	2.776.642	-301.725.693
03 Mobiele stad	16.129.141	13.115.539	-3.013.602	18.531.190	12.846.977	-5.684.213	18.019.307	11.681.037	-6.338.270
04 Lerende en werkende stad	92.752.978	3.480.588	-89.272.390	98.015.480	3.685.970	-94.329.510	97.254.225	3.608.270	-93.645.956
05 Bruisende stad	147.753.938	12.025.495	-135.728.444	156.315.443	13.789.390	-142.526.053	150.103.078	11.452.282	-138.650.796
06 Harmonieuze stad	196.776.824	13.296.744	-183.480.080	200.985.005	14.852.555	-186.132.450	201.976.720	13.852.144	-188.124.576
07 Sterk bestuurd stad	300.207.213	106.532.071	-193.675.142	436.352.915	86.058.666	-350.294.249	314.506.594	90.382.604	-224.123.990
Totale	1.238.363.621	1.460.266.597	221.902.976	1.420.000.286	1.417.376.943	-2.623.343	1.301.456.507	1.420.023.519	118.567.012

Schema J2: De exploitatierekening

Intern verzelfstandigd agentschap Sodipa

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
00 Algemene financiering	0	0	0	0	0	0	0	0	0
01 Woonstad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
02 Veilige stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
03 Mobiele stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
04 Lerende en werkende stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05 Bruisende stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
06 Harmonieuze stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
07 Sterk bestuurd stad	-1.503	0	1.503	0	0	0	0	0	0
Totale	-1.503	0	1.503	0	0	0	0	0	0

Schema J2: De exploitatierekening

Intern verzelfstandigd agentschap Sodi+

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
00 Algemene financiering	0	0	0	0	0	0	0	0	0
01 Woonstad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
02 Veilige stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
03 Mobiele stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
04 Lerende en werkende stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05 Bruisende stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
06 Harmonieuze stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
07 Sterk bestuurd stad	874.646	470.787	-403.859	1.221.731	434.080	-787.651	1.105.731	434.080	-671.651
Totale	874.646	470.787	-403.859	1.221.731	434.080	-787.651	1.105.731	434.080	-671.651

Schema J3: De investeringsverrichtingen van het financiële boekjaar

Stad Antwerpen – inclusief intern verzelfstandigde agentschappen

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
00 Algemene financiering	1.032.348	14.285	-1.018.063	1.036.016	-335.671	-1.371.688	3.668	-335.700	-339.368
01 Woonstad	66.337.500	6.356.938	-59.980.562	122.479.267	39.694.201	-82.785.066	109.325.497	36.434.089	-72.891.409
02 Veilige stad	9.537.131	0	-9.537.131	14.441.038	0	-14.441.038	5.589.707	0	-5.589.707
03 Mobiele stad	75.120.712	4.805.683	-70.315.029	92.617.249	3.472.428	-89.144.822	95.580.154	6.041.392	-89.538.762
04 Lerende en werkende stad	58.597.450	449.768	-58.147.681	74.256.598	1.561.517	-72.695.081	71.524.014	700.000	-70.824.014
05 Bruisende stad	16.213.807	4.181.929	-12.031.879	30.300.874	8.984.471	-21.316.403	32.056.584	6.944.172	-25.112.413
06 Harmonieuze stad	3.448.111	718.873	-2.729.238	9.532.363	1.737.191	-7.795.172	7.366.247	2.576.410	-4.789.837
07 Sterk bestuurd stad	58.761.283	21.833.451	-36.927.832	84.152.482	43.854.662	-40.297.820	69.901.596	29.135.366	-40.766.229
Totalen	289.048.341	38.360.927	-250.687.415	428.815.889	98.968.798	-329.847.090	391.347.468	81.495.729	-309.851.739

Schema J3: De investeringsverrichtingen van het financiële boekjaar

Stad Antwerpen – exclusief intern verzelfstandigde agentschappen

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
00 Algemene financiering	1.032.348	14.285	-1.018.063	1.036.016	-335.671	-1.371.688	3.668	-335.700	-339.368
01 Woonstad	66.337.500	6.356.938	-59.980.562	122.479.267	39.694.201	-82.785.066	109.325.497	36.434.089	-72.891.409
02 Veilige stad	9.537.131	0	-9.537.131	14.441.038	0	-14.441.038	5.589.707	0	-5.589.707
03 Mobiele stad	75.120.712	4.805.683	-70.315.029	92.617.249	3.472.428	-89.144.822	95.580.154	6.041.392	-89.538.762
04 Lerende en werkende stad	58.597.450	449.768	-58.147.681	74.256.598	1.561.517	-72.695.081	71.524.014	700.000	-70.824.014
05 Bruisende stad	16.213.807	4.181.929	-12.031.879	30.300.874	8.984.471	-21.316.403	32.056.584	6.944.172	-25.112.413
06 Harmonieuze stad	3.448.111	718.873	-2.729.238	9.532.363	1.737.191	-7.795.172	7.366.247	2.576.410	-4.789.837
07 Sterk bestuurd stad	58.761.283	21.833.451	-36.927.832	84.152.482	43.854.662	-40.297.820	69.901.596	29.135.366	-40.766.229
Totalen	289.048.341	38.360.927	-250.687.415	428.815.889	98.968.798	-329.847.090	391.347.468	81.495.729	-309.851.739

Schema J3: De investeringsverrichtingen van het financiële boekjaar

Intern verzelfstandigd agentschap Sodipa

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
00 Algemene financiering	0	0	0	0	0	0	0	0	0
01 Woonstad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
02 Veilige stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
03 Mobiele stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
04 Lerende en werkende stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05 Bruisende stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
06 Harmonieuze stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
07 Sterk bestuurd stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalen	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Schema J3: De investeringsverrichtingen van het financiële boekjaar

Intern verzelfstandigd agentschap Sodi+

	Jaarrekening			Eindbudget			Initieel budget		
	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo	Uitgaven	Ontvangsten	Saldo
00 Algemene financiering	0	0	0	0	0	0	0	0	0
01 Woonstad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
02 Veilige stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
03 Mobiele stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
04 Lerende en werkende stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05 Bruisende stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
06 Harmonieuze stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
07 Sterk bestuurd stad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalen	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Schema J4: De rekening van een afgesloten investeringsenveloppe

In het financiële boekjaar 2019 werden geen investeringsenveloppen afgesloten.

Schema J5: De liquiditeitenrekening

RESULTAAT OP KASBASIS	Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget
I. Exploitatierkening (B-A)	221.500.620	-3.410.994	117.895.361
A. Uitgaven	1.239.236.763	1.421.222.017	1.302.562.238
B. Ontvangsten	1.460.737.384	1.417.811.023	1.420.457.599
1.a. Belastingen en boetes	449.931.904	422.083.361	423.259.725
1.b. Algemene werkingsbijdrage van andere lokale overheden	0	0	0
1.c. Tussenkost door derden in het tekort van het boekjaar	0	0	0
2. Overige	1.010.805.480	995.727.662	997.197.875
II. Investeringsrekening (B-A)	-250.687.415	-329.847.090	-309.851.739
A. Uitgaven	289.048.341	428.815.889	391.347.468
B. Ontvangsten	38.360.927	98.968.798	81.495.729
III. Andere (B-A)	-64.597.685	339.193.767	186.553.637
A. Uitgaven	75.028.164	198.341.065	255.386.195
1. Aflossing financiële schulden	73.083.115	72.128.866	100.440.354
a. Periodieke aflossing	73.083.115	72.128.866	100.440.354
b. Niet-periodieke aflossing	0	0	0
2. Toegestane leningen	1.945.049	126.012.199	154.945.841
3. Overige transacties	0	200.000	0
B. Ontvangsten	10.430.479	537.534.832	441.939.832
1. Op te nemen leningen en leasing	315.000	527.335.000	434.325.000
2. Terugvordering van aflossing van financiële schulden	10.090.479	10.114.832	7.614.832
a. Periodieke terugvorderingen	8.839.839	9.963.907	7.463.907
b. Niet-periodieke terugvorderingen	1.250.640	150.925	150.925
3. Overige transacties	25.000	85.000	0
IV. Budgettaire resultaat boekjaar (I+II+III)	-93.784.480	5.935.682	-5.402.741
V. Gecumuleerde budgettaire resultaat vorig boekjaar	5.554.388	5.554.388	135.813.512
VI. Gecumuleerde budgettaire resultaat (IV+V)	-88.230.092	11.490.071	130.410.771
VII. Bestemde gelden (toestand op 31 december)	130.702.372	11.052.149	130.134.316
A. Bestemde gelden voor de exploitatie	3.253.212	2.843.950	2.837.918
B. Bestemde gelden voor investeringen	8.760.962	8.208.199	8.608.199
C. Bestemde gelden voor andere verrichtingen	118.688.199	0	118.688.199
VIII. Resultaat op kasbasis (VI-VII)	-218.932.464	437.922	276.455

Bestemde gelden	Bedrag op 1/1	Mutatie			Bedrag op 31/12
		Jaarrekening	Eindbudget	Initieel budget	
I. Exploitatie	3.143.535	109.677	-299.585	-211.517	3.253.211,53
Bezuilen	200.000	0	0	0	200.000
Brandweer	49.100	-49.100	-49.100	-49.100	0
Energiebesparende maatregelen	591.266	190.515	190.515	164.583	781.781
Herstructurering intercommunales	1.102.596	0	0	0	1.102.596
Schadefonds voor reilen	800.000	-17.326	-50.000	-50.000	782.674
Sodi+	400.573	-14.413	-391.000	-277.000	386.160
II. Investerings	8.919.219	-158.257	-711.020	-125.510	8.760.962
Herstructurering intercommunales	7.000.000	0	0	0	7.000.000
Legaten	619.219	-11.011	-311.020	-125.510	608.208
Saneringsplicht gronden Blue Gate	900.000	-147.246	-400.000	0	752.754
Volstorting kapitaal Digipolis	400.000	0	0	0	400.000
III. Andere verrichtingen	118.605.895	82.304	-118.605.895	82.304	118.688.199
Pensioenen	118.605.895	82.304	-118.605.895	82.304	118.688.199
Totale	130.668.649	33.723	-119.616.500	-254.723	130.702.372

Schema J6: De balans

ACTIVA	Boekjaar	Vorig boekjaar
I. Vlottende activa	334.981.531	468.823.250
A. Liquide middelen en geldbeleggingen	201.131.572	342.617.497
B. Vorderingen op korte termijn	126.913.063	117.224.042
1. Vorderingen uit ruiltransacties	20.203.515	20.082.729
2. Vorderingen uit niet-ruiltransacties	106.709.548	97.141.312
C. Voorraden en bestellingen in uitvoering	2.650.919	2.654.875
D. Overlopende rekeningen van het actief		
E. Vorderingen op lange termijn die binnen het jaar vervallen	4.285.976	6.326.837
II. Vaste activa	3.238.526.957	3.018.314.206
A. Vorderingen op lange termijn	92.265.257	97.733.688
1. Vorderingen uit ruiltransacties	92.215.680	97.668.987
2. Vorderingen uit niet-ruiltransacties	49.577	64.702
B. Financiële vaste activa	1.564.001.882	1.404.026.698
1. Extern verzelfstandigde agentschappen	1.012.511.027	985.704.025
2. Intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en soortgelijke entiteiten	547.038.724	414.928.819
3. Publiek-Private Samenwerkingsverbanden		10.455
4. OCMW-verenigingen		
5. Andere financiële vaste activa	4.452.131	3.383.399
C. Materiële vaste activa	1.580.629.634	1.515.251.966
1. Gemeenschapsgoederen	1.572.404.356	1.507.054.615
a. Terreinen en gebouwen	1.033.467.127	1.028.440.445
b. Wegen en overige infrastructuur	464.462.770	405.933.291
c. Installaties, machines en uitrusting	15.142.238	18.678.034
d. Meubilair, kantooruitrusting en rollend materieel	40.852.578	35.756.340
e. Leasing en soortgelijke rechten	2.053.360	2.138.917
f. Erfgoed	16.426.283	16.107.589
2. Bedrijfsmatige materiële vaste activa		
a. Terreinen en gebouwen		
b. Installaties, machines en uitrusting		
c. Meubilair, kantooruitrusting en rollend materieel		
d. Leasing en soortgelijke rechten		
3. Overige materiële vaste activa	8.225.279	8.197.351
a. Terreinen en gebouwen	8.225.279	8.197.351
b. Roerende goederen		
D. Immateriële vaste activa	1.630.184	1.301.853
TOTAAL ACTIVA	3.573.508.488	3.487.137.456

PASSIVA	Boekjaar	Vorig boekjaar
I. Schulden	723.672.324	824.732.736
A. Schulden op korte termijn	478.606.369	499.762.217
1. Schulden uit ruiltransacties	109.795.072	206.820.344
a. Voorzieningen voor risico's en kosten	20.305.270	19.751.900
b. Financiële schulden		
c. Diverse schulden op korte termijn uit ruiltransacties	89.489.802	187.068.444
2. Schulden uit niet-ruiltransacties	290.695.355	221.991.304
3. Overlopende rekeningen van het passief		
4. Schulden op lange termijn die binnen het jaar vervallen	78.115.942	70.950.570
B. Schulden op lange termijn	245.065.955	324.970.519
1. Schulden uit ruiltransacties	245.065.955	324.970.519
a. Voorzieningen voor risico's en kosten	608.218	619.229
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen		
2. Overige risico's en kosten	608.218	619.229
b. Financiële schulden	244.317.688	324.236.290
c. Diverse schulden op lange termijn uit ruiltransacties	140.050	115.000
2. Schulden uit niet-ruiltransacties		
II. Nettoactief	2.849.836.163	2.662.404.720
TOTAAL PASSIVA	3.573.508.488	3.487.137.456

Stad Antwerpen / Jaarrekening 2019

Schema J7: De staat van opbrengsten en kosten

	Boekjaar	Vorig boekjaar
I. Kosten	1.480.436.193	1.428.928.718
A. Operationele kosten	1.345.994.939	1.299.040.901
1. Goederen en diensten	152.640.068	132.847.091
2. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	390.797.962	381.945.421
3. Afschrijvingen, waardeverminderingen en voorzieningen	112.944.643	110.614.031
4. Specifieke kosten sociale dienst OCMW		
5. Toegestane werkingssubsidies	686.361.765	671.010.529
6. Andere operationele kosten	3.250.501	2.623.828
B. Financiële kosten	17.646.503	22.841.578
C. Uitzonderlijke kosten	116.794.751	107.046.239
1. Minwaarden bij de realisatie van vaste activa	840.376	309.560
2. Toegestane investeringssubsidies	115.954.375	106.736.680
II. Opbrengsten	1.521.784.102	1.469.494.707
A. Operationele opbrengsten	1.449.431.719	1.394.400.134
1. Opbrengsten uit de werking	57.034.294	56.163.538
2. Fiscale opbrengsten en boetes	449.931.904	441.431.159
3. Werkingssubsidies	872.055.066	844.582.380
a. Algemene werkingssubsidies	840.576.083	810.081.537
b. Specifieke werkingssubsidies	31.478.983	34.500.842
4. Recuperatie specifieke kosten sociale dienst OCMW		
5. Andere operationele opbrengsten	70.410.455	52.223.058
B. Financiële opbrengsten	69.395.003	64.760.322
C. Uitzonderlijke opbrengsten	2.957.380	10.334.251
III. Overschot of tekort van het boekjaar	41.347.909	40.565.989
A. Operationeel overschot of tekort	103.436.780	95.359.233
B. Financieel overschot of tekort	51.748.500	41.918.744
C. Uitzonderlijk overschot of tekort	-113.837.371	-96.711.988
IV. Verwerking van het overschot of tekort van het boekjaar	41.347.909	40.565.989
A. Rechthebbenden uit het overschot van het boekjaar		
B. Tussenkost door derden in het tekort van het boekjaar		
C. Over te dragen overschot of tekort van het boekjaar	41.347.909	40.565.989